

การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3

ปริญญานิพนธ์

ของ

มานิต แก้วมณี

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

- 1 ก.พ. 2527

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าหลักสูตร

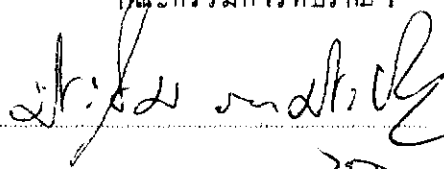
ปริญญาด้านศึกษามหาบัณฑิต

กันยายน 2526

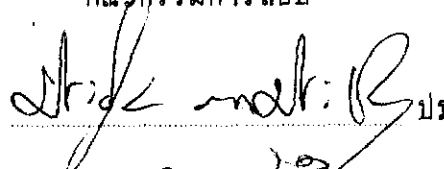
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปัญหานี้จน
ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

ประธาน
กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

ประธาน
กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์ เอาใจใส่ให้คำปรึกษาแนะนำ
อย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประชุม รอดประเสริฐ และผู้ช่วยศาสตราจารย์
พิชัย แก้วลาภู ซึ่งเป็นประธานและกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ของผู้วิจัย
นอกจากนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ชิตพงศ์ ดร.โชติ เพชรชื่น
ดร.ชนวรรณ อิ่มสมบูรณ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พวงรัตน์ ทวีรัตน์ และโดยเฉพาะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเรือง วรรณภิรมย์ ก็ได้กรุณาช่วยปรับปรุงแก้ไขให้คำแนะนำที่มี
คุณค่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

อาจารย์ประวิช ยี่สุนเทศ ศึกษาพิเศษภาควิชาพลานามัย หน่วยงานพิเศษ
กรมสามัญศึกษา อาจารย์ประวิติ นิลวัชรเมธี กองกรรเจาหน้าที่ กรมสามัญศึกษา
แพทย์หญิงกัญญา โรหิตรัตนะ และเจ้าหน้าที่กองอนามัยโรงเรียน เจ้าหน้าที่กองสุขศึกษา
กรมอนามัย ล้วนเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือทั้งคำแนะนำและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยรู้สึก
ซาบซึ้งและขอขอบพระคุณทุกท่าน ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจ แก้ไข ให้
ข้อเสนอแนะสำหรับแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
กรมสามัญศึกษา ใบเขตการศึกษา 3 ที่ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถามเป็น
อย่างดียิ่ง

สุดท้ายผู้วิจัยขอน้อมรำลึกถึงพระคุณของคุณพ่อ คุณแม่ และขอบคุณ คุณโสภิณญา
แก้วมัทธี ที่ได้นับสนุน เป็นกำลังใจในการทำปริญญานิพนธ์ครั้งนี้มาโดยตลอด

มานิต แก้วมัทธี

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายในการศึกษาวิจัย	4
	ความสำคัญของการศึกษาวิจัย	4
	ขอบเขตในการศึกษาวิจัย	5
	สมมุติฐานในการศึกษาวิจัย	6
	ค่านิยมศัพท์เฉพาะ	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
	ภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน	9
	ความรู้เกี่ยวกับงานสุขภาพอนามัยโรงเรียน	12
	ประวัติความเป็นมาและหน่วยงานที่รับผิดชอบ	12
	ลักษณะของงานค่านสุขภาพในโรงเรียน	15
	ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานค่านสุขภาพในโรงเรียน	32
	แนวคิดในการบริหารงานค่านสุขภาพในโรงเรียน	36
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	38
3	วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	42
	การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	42
	เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	46
	การสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล	48
	การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	50
	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	50
	วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	52
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	52

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ตอนที่ 1 สภาพการจัดดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ...	55
ตอนที่ 2 ความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน	74
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ..	80
ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน	88
ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน	93
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	101
ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย	101
วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย	101
ผลการศึกษาวิจัย	103
อภิปรายผล	111
ข้อเสนอแนะทั่วไป	130
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	137
บรรณานุกรม	140
ภาคผนวก	146

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	จำนวนประชากร จำแนกตามขนาดของโรงเรียนในแต่ละจังหวัด	44
2	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียนในแต่ละจังหวัด ..	45
3	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการฝึกอบรมการบริหารงานด้าน สุขภาพในโรงเรียน	46
4	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา	51
5	ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	55
6	ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน	64
7	ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา	70
8	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานด้าน การจัดสิ่งแวดล้อม	75
9	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานด้าน การจัดบริการสุขภาพ	77
10	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานด้าน การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา	78
11	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานด้าน การจัดสิ่งแวดล้อม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	81
12	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงาน ด้านการจัดบริการสุขภาพ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	82
13	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงาน ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน	83
14	ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาด เล็ก กลาง และใหญ่ ในการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอน สุขศึกษา	84

15	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการ บริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้าน จำแนกตาม ขนาดของโรงเรียน	85
16	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการ บริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้าน จำแนกตาม การฝึกอบรม	86
17	ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการ บริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้าน จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหาร	87
18	ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก	88
19	ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง	90
20	ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่	92
21	ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก	94
22	ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง	96
23	ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่	98

บทนำ

ประชากรที่มีคุณภาพ ย่อมเป็นกำลังและทรัพยากรสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ ให้เจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ประชากรที่มีคุณภาพนั้นหมายถึง ประชากรที่มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพ มีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี มีคุณธรรมและระเบียบวินัย เคารพเชื่อฟังกฎหมาย และที่สำคัญซึ่งจะขาดเสียมิได้อีกประการหนึ่งคือ ต้องมีสุขภาพอนามัยดี มีสุขนิสัยอันดีรู้จักปฏิบัติตนให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ดังนั้นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะต้องคำนึงถึงสุขภาพอนามัยควบคู่ไปกับการรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะที่ถูกต้องและคุณธรรมเสมอ เพลโต และอริสโตเติล นักการศึกษาของกรีกสมัยโบราณได้กล่าวไว้ว่า "ก่อนที่จะให้การศึกษาคนอื่น ๆ นั้น ควรให้เด็กมีสุขภาพดีเสียก่อน" (ชาวนิชัย ศรีไสยเพชร และ พงษ์ เกิดแก้ว 2520 : 8) คนที่มีร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ย่อมมีความสามารถในการศึกษาหาความรู้ และมีความทนทานในการประกอบอาชีพได้ดีกว่าคนมีโรคประจำตัว และเมื่อใดที่เกิดการเจ็บป่วยขึ้นย่อมมีผลเสียตามมาหลายประการคือ ตัวผู้ป่วยต้องทนทุกข์ทรมานทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่สามารถทำงานได้ตามปกติ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ในส่วนของรัฐก็ต้องรับภาระช่วยเหลือจัดสถานรักษาพยาบาล ยา เวชภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนบุคลากร เพื่อช่วยนำตัวรักษา เป็นการบั่นทอนเศรษฐกิจของชาติอย่างยิ่ง หากประเทศขาดประชากรที่มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์แล้ว โอกาสที่จะพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศนั้นเป็นไปได้ยาก

จากสภาพความเป็นจริง สุขภาพอนามัยของคนไทยยังไม่อยู่ในเกณฑ์ดีพอ จากการรวบรวมสถิติผู้ป่วยของกองสถิติสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ประจำปีงบประมาณ 2524 ปรากฏว่า ในจำนวนประชากรทั้งสิ้นของประเทศไทย ซึ่งคำนวณโดยใช้คอมพิวเตอร์คิดวันกลางปีงบประมาณ คือวันที่ 1 เมษายน 2524 แล้ว มีอยู่ 47,872,000 คน มียอดผู้ป่วยรวมในปีงบประมาณนี้จำนวน 19,242,105 คน สำหรับภาคใต้ซึ่งเป็นที่ตั้งของเขตการศึกษา 3 คือนั้น มีประชากรทั้งสิ้น 5,877,000 คน มียอดจำนวนผู้ป่วยถึง 2,493,662 คน ในยอดจำนวนผู้ป่วยภาคใต้นี้ เป็นผู้ป่วยของ จังหวัดในเขตการศึกษา 3 คือ จังหวัดชุมพร 182,162 คน จังหวัดนครศรีธรรมราช 261,614 คน จังหวัดพัทลุง 141,869 คน จังหวัดสงขลา 429,909 คน และจังหวัด สุราษฎร์ธานี 337,759 คน (กระทรวงสาธารณสุข กองสถิติสาธารณสุข 2525 : 276) ส่วนเยาวชนในสถานศึกษาในภาคใต้นั้น จากการสังเกตและการติดตามผล การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่านักเรียนส่วนมากประสบปัญหาด้านสุขภาพ คือเจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ ได้แก่ โรคหัด โรคพิษสุนัขบ้า โรคไข้เลือดออก โรคมาลาเรีย โรคท้องร่วง โรคบิด โรคพยาธิ และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (น้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐาน) โรคผิวหนัง โรคตา โรคหู โรคโลหิตจาง และโรคพยาธิในลำไส้ ซึ่งรัฐได้ตระหนักและให้ความสนใจปัญหานี้มาก ได้กำหนดการพัฒนาสาธารณสุข อาหาร โภชนาการและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนได้มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ มีความสามารถในการผลิตหรือประกอบอาชีพ ทำให้เศรษฐกิจและสังคมส่วนรวมของชาติเจริญก้าวหน้า ไว้เป็นเป้าหมายหลักอย่างหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับ ในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ก็ได้กำหนดไว้เช่นเดียวกัน (กระทรวง ศึกษาธิการ กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2525 : 6 - 7) ซึ่งกรมสามัญศึกษาได้ ดำเนินการสนองนโยบายและเป้าหมายดังกล่าว โดยจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด เข้าโครงการสุขภาพในโรงเรียน (โครงการสุขภาพศึกษา สายการศึกษา) เพื่อส่งเสริม สุขภาพของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนแล้วจำนวน 325 โรง ในแผนพัฒนาฉบับที่ 5 จะมีโรงเรียนมัธยมศึกษาเข้าโครงการนี้อีกปีละ 142 โรง (กรมสามัญศึกษา 2525 : 2) หวังได้ว่าต่อไปงานด้านสุขภาพในโรงเรียนจะมีความสำคัญและช่วยให้นักเรียน ตลอดจนบุคลากรอื่นทุกคนในโรงเรียนมีสุขภาพอนามัยดีขึ้น อีกประการหนึ่งแผน การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งเป็นแม่บทในการจัดการศึกษาทุกระดับของชาติ

ในปัจจุบัน ก็ได้กำหนดจุดมุ่งหมายโดยส่วนรวมไว้ว่า เพื่อมุ่งสร้างเสริมคุณภาพของพลเมือง ให้สามารถดำรงชีวิตและทำประโยชน์แก่สังคม โดยเน้นการศึกษาเพื่อความอยู่รอดปลอดภัย ความมั่นคงและความผาสุกร่วมกันในสังคมไทยเป็นประการสำคัญ จุดมุ่งหมายของการศึกษาข้อหนึ่งจึงมุ่งพัฒนาให้พลเมืองมีบุคลิกภาพดี มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ (สุภรณ์ ประดับแก้ว 2520 : 744)

โรงเรียนในฐานะที่ต้องทำหน้าที่โดยตรงในการพัฒนาสุขภาพอนามัยให้แก่ นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนการให้บริการแก่ประชาชนในชุมชนแวดล้อม เพื่อให้ทุกคนมีความรู้ ทักษะและทักษะปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยให้เป็นผู้มีสุขภาพดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชากรในวัยเรียน ซึ่งจะเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ จะต้องให้ความสนใจให้มากที่สุด โรงเรียนจึงต้องดำเนินการตามที่หลักสูตรกำหนด โดยปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ได้จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสุขภาพอนามัยโดยตรง อยู่ในวิชาพลานามัย อันประกอบด้วยวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ มีทัศนคติที่ถูกต้อง และปฏิบัติตนเป็นนิสัยเพื่อให้มีสุขภาพอนามัยดี ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องในการ บริหารการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จึงควรหันมาให้ความสนใจงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนให้มากขึ้น เพราะเท่าที่เป็นอยู่มักจะเน้นหรือให้ความสำคัญของงานนี้น้อย บรรจุบุคลากรไม่ตรงสายงานที่ปฏิบัติ ไม่ได้วางแผนปฏิบัติงานประจำปีและจัดสรรงบประมาณประจำปีให้เป็นสัดส่วน แต่มักใช้วิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเป็นครั้งคราว (กรมสามัญศึกษา หน่วยงานพิเศษ 2522 : 89) นอกจากนั้นยังมีปัญหาอุปสรรคอื่นอีกหลายประการ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนขาดความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยมีความเชื่อผิด ๆ ในการรักษาพยาบาล ขาดการติดตามและประเมินผล ขาดการประสานงาน ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และขาดการศึกษาวิจัยที่จะใช้เป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน จึงทำให้การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนไม่เจริญก้าวหน้าเท่าที่ควร ไม่อาจสนองความต้องการของนักเรียนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำเร็จและปัญหาของสุขภาพอนามัยที่กล่าวมา โรงเรียนจึงจำเป็นต้อง
ดำเนินการให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนเป็นผู้มีสุขภาพดีให้ได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัย
ต้องการทราบถึงการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 3 ว่าจัดสภาพเป็นอย่างไร ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
การบริหารงานด้านนี้ในลักษณะใด และมีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้เสนอ
แนะผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานด้านสุขภาพ
ในโรงเรียน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษา

ความมุ่งหมายในการศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 เกี่ยวกับสภาพการจัดดำเนินงานของโรงเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เกี่ยวกับการบริหาร
งานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 จำแนก
ตามขนาดของโรงเรียน การฝึกอบรม และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหาร

ความสำคัญของการศึกษาวิจัย ✓

ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
และผู้รับผิดชอบระดับสูงขึ้นไป เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนา ส่งเสริม
การจัดและดำเนินงานด้านสุขภาพโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น เพื่อช่วย
ให้นักเรียนได้มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นกำลังที่มีคุณภาพ
ของชาติในอนาคต

ขอบเขตในการศึกษาวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ในสามภาคต่อไปนี้

- 1.1 การจัดสิ่งแวดล้อม
- 1.2 การจัดบริการสุขภาพ
- 1.3 การจัดการเรียนการสอนสุขภาพ

2. กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 3 ทั้งห้าจังหวัด ได้แก่ จังหวัดสงขลา จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยแบ่งออกเป็นสามกลุ่มตามขนาดของโรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก 25 โรงเรียน ผู้บริหาร 66 คน โรงเรียนขนาดกลาง 23 โรงเรียน ผู้บริหาร 92 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 24 โรงเรียน ผู้บริหาร 143 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 301 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตาม

3.1.1 ขนาดของโรงเรียน แบ่งเป็น

ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง

ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่

3.1.2 การฝึกอบรม แบ่งเป็น

ผู้บริหารโรงเรียนที่เคยผ่านการอบรมการบริหารงาน

ด้านสุขภาพในโรงเรียน

ผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เคยผ่านการอบรมการบริหารงาน
ด้านสุขภาพในโรงเรียน

3.1.3 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบริหาร แบ่งเป็น
ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในการบริหาร
ไม่เกิน 5 ปี

ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในการบริหารเกิน
5 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้ง
สามด้าน

3.2.1 การจัดสิ่งแวดล้อม

3.2.2 การจัดบริการสุขภาพ

3.2.3 การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา

สมมติฐานในการศึกษาวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนในขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้านต่างกัน

2. ผู้บริหารโรงเรียนที่เคยผ่านการอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนกับผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เคยผ่านการอบรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้านต่างกัน

3. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบริหารแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้านต่างกัน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินงานการจัดหรือปฏิบัติการใด ๆ ของผู้บริหารโรงเรียนร่วมกับคณะครูอาจารย์ และ

ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีสุขภาพดี โดยแบ่งงานออกเป็นสาม
ด้าน คือ

1.1 การจัดสิ่งแวดล้อม หมายถึง การจัดองค์ประกอบทั้งหมดของ
โรงเรียน ทั้งในสถานภาพ สังคม และอารมณ์ ให้ถูกสุขลักษณะ ซึ่งจะมีผลต่อสุขภาพ
ความสะอาดสบายในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในโรงเรียน

1.2 การจัดบริการสุขภาพ หมายถึง การดำเนินงานซึ่งกระทำโดย
แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล ครูอาจารย์และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งที่จะตรวจ
ควบคุม คุ้มครองและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน ตลอดจนบุคลากรอื่นในโรงเรียน
ให้ดีที่สุด

1.3 การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา หมายถึง การจัดเนื้อหาสาระ
กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ
ให้ครูอาจารย์ปฏิบัติ เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ หัดหัดคิด และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับ
สุขภาพและองค์ประกอบอื่นที่มีผลต่อสุขภาพของนักเรียน

2. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ
ศึกษาในเขตการศึกษา 3 ทั้งที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้นถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ
โรงเรียน ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน และหัวหน้า
หมวดวิชาพลานามัย หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าวข้างต้น ไม่ว่าโดยคำสั่ง
แต่งตั้งของกรมเจ้าสังกัด จังหวัดหรือโรงเรียน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนมัธยม
ศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ในปีการศึกษา 2525 ผู้บริหารโรงเรียน
ในการวิจัยนี้จำแนกออกตาม ขนาดของโรงเรียน การฝึกอบรม และประสบการณ์ในการ
ปฏิบัติงานบริหาร

4. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ตัวแปรที่ใช้ในการจำแนกผู้บริหาร
โรงเรียนออกเป็นสามลักษณะ

4.1 ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนในโรงเรียนไม่เกิน 499 คน

4.2 ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนในโรงเรียนตั้งแต่ 500 - 1,499 คน

4.3 ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 คนขึ้นไป

5. การฝึกอบรม หมายถึง ตัวแปรที่ใช้ในการจำแนกผู้บริหารโรงเรียนออกเป็นสองลักษณะ

5.1 ผู้บริหารโรงเรียนที่เคยผ่านการอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนที่เคยเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน (โครงการสุขภาพ สายการศึกษา) ซึ่งจัดโดยกรมสามัญศึกษาหรือกรมสามัญศึกษาร่วมกับหน่วยงานอื่นมาแล้ว

5.2 ผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เคยผ่านการอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนที่ยังไม่ได้เข้ารับการอบรมสัมมนาการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ซึ่งจัดโดยกรมสามัญศึกษาหรือกรมสามัญศึกษาร่วมกับหน่วยงานอื่น

6. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหาร หมายถึง ระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่เฉพาะในสายงานบริหารมา เป็นตัวแปรที่ใช้ในการจำแนกผู้บริหารโรงเรียนออกเป็นสองลักษณะ คือผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารไม่เกิน 5 ปี กับผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารเกิน 5 ปีขึ้นไป

7. เขตการศึกษา 3 หมายถึง พื้นที่การศึกษาซึ่งประกอบด้วย จังหวัดสงขลา จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งออกเป็นเนื้อหาสาระที่สำคัญหาตอน คือ ภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน ความรู้เกี่ยวกับงานสุขภาพอนามัยโรงเรียน ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน แนวคิดในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ภาระหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน

วิจิตร วรุตบางกูร และ สุพิชญา ชีระกุล (วิจิตร (ชีระกุล) วรุตบางกูร และ สุพิชญา ชีระกุล 2523 : 74) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ดำเนินการดำเนินงานของคณะครูและบุคลากรอื่น ๆ ในส่วนของโรงเรียน เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา แบ่งขนาดของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดเพื่อใช้ในการประเมินมาตรฐานโรงเรียน โดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ออกเป็นสี่ขนาดด้วยกันคือ (กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา ม.ป.ป. : 6)

1. โรงเรียนขนาดเล็ก ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน

0 - 499 คน

2. โรงเรียนขนาดกลาง ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน 500 -

1,499 คน

3. โรงเรียนขนาดใหญ่ ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน

1,500 - 2,499 คน

4. โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ได้แก่ โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน

ตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป

สำหรับภารกิจของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ตามผลงานการวิจัยของ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ 2522 : 21 อ้างอิงมาจาก Fisk, n.d.) สรุปได้ว่า การบริหารการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่สี่ประการด้วยกัน คือ การให้โอกาสทางการศึกษาและปรับปรุงการศึกษาในโรงเรียน หรือการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคลากรในโรงเรียน การบริหารเกี่ยวกับชุมชนและประชาสัมพันธ์โรงเรียน และประการสุดท้าย การบริหารอาคารสถานที่ ชุมชน การเงิน การให้บริการต่าง ๆ

เบนท์ และ แมคแคมน์ (Bent and McCam. 1960 : 14) กล่าวถึงงานในหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามที่คณะกรรมการปรับปรุงการดำเนินงานมัธยมศึกษาให้ความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษามีหน้าที่ต้องดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าประสงค์เจ็ดประการคือ ให้มีสุขภาพอนามัยดี ให้ความรู้ในกระบวนการพื้นฐาน ให้เป็นสมาชิกที่มีคุณค่าของครอบครัว ให้ความสามารถในการประกอบอาชีพ ให้เป็นพลเมืองดี ให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม

กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา ได้กำหนดขอบข่ายของงานบริหารในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาไว้สี่งานด้วยกันคือ งานธุรการ งานวิชาการ งานปกครอง และงานบริการ (กรมสามัญศึกษา กองการมัธยมศึกษา 2525 : 11) โดยจัดงานด้านสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในสายงานบริการ กำหนดลักษณะงานไว้ดังนี้

งานสาธารณสุขโรคและอาคารสถานที่ ดำเนินการเกี่ยวกับสาธารณสุขโรคและอาคารสถานที่ในเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดหา ควบคุม ดูแลรักษาและซ่อมแซมสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งถือเป็นสาธารณสุขโรคในสถานศึกษาให้เพียงพอตามความจำเป็น สามารถใช้ประโยชน์ได้ตลอดเวลาและเป็นไปโดยประหยัด

2. การจัด การควบคุม และดูแลรักษาอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมต่อการเรียนการสอน การฝึกอบรม การกีฬา การพักผ่อน การจัดกิจกรรมอื่น ๆ รวมทั้งการซ่อมแซมปรับปรุงให้เป็นระเบียบสวยงามอยู่เสมอ

3. การอำนวยความสะดวกในการใช้สาธารณูปโภคและอาคารสถานที่แก่บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาลดถึงบุคคลอื่นทั่วไป ในลักษณะที่ไม่ขัดต่อระเบียบข้อบังคับของทางราชการ

งานอนามัยโรงเรียน ดำเนินงานเกี่ยวกับการอนามัยโรงเรียนในเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดให้มีสถานที่เพื่อการประชุมพยาบาลและพนักงานสำหรับบุคลากรในสถานศึกษาตามสภาพและความจำเป็น
2. การจัดหายาและเครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็นให้เพียงพอแก่ขนาดและสภาพของสถานศึกษา พร้อมทั้งจัดให้มีระบบการควบคุม การเก็บรักษาที่เหมาะสมและรัดกุม
3. การดำเนินการให้มีการควบคุมและป้องกันการระบาดของโรคติดต่อและเชื้อโรคต่าง ๆ
4. การให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษา เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพอนามัยส่วนบุคคลและชุมชน

งานรักษาความปลอดภัย ดำเนินงานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยในทรัพย์สินและบุคคล ในเรื่องต่อไปนี้

1. การกำหนดให้มีระบบการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสมทั้งการใช้บุคคล เครื่องมืออุปกรณ์
2. การจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อความปลอดภัยไว้ในสถานศึกษาตามความจำเป็น และตรวจสอบให้สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา รวมทั้งการให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

งานโภชนาการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการโภชนาการในสถานศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดและ/หรือการควบคุมอาหาร น้ำดื่มและเครื่องดื่มสำหรับบุคคลในสถานศึกษา ให้เป็นไปตามหลักโภชนาการ

2. การให้ความรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับโภชนาการ รวมทั้งการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร การเลือกอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

นอกจากนั้น สำนักงานเลขาธิการคุรุสภายังได้กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สายบริการ ไว้ในรายละเอียดการพรณงาน ข้าราชการครูสายบริการ (ผู้สนับสนุนการสอน) จะต้องมีการแนะแนว ให้คำปรึกษา เรื่องสุขภาพอนามัย การปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากโรค ส่งเสริมสุขภาพ ทั้งบุคลากรในสถานศึกษาและประชาชนทั่วไป (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา 2522 : 21 - 23)

จากที่กล่าวมานี้ เห็นได้ว่างานบริการสุขภาพอนามัยในโรงเรียนหรือโครงการสุขภาพในโรงเรียน เป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุจุดหมาย คือให้ครูเรียนและบุคลากรอื่นทุกคนในโรงเรียน ได้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ ตลอดจนถึงให้บริการด้านนี้แก่ชุมชนด้วย

2. ความรู้เกี่ยวกับงานสุขภาพอนามัยโรงเรียน

2.1 ประวัติความเป็นมาและหน่วยงานรับผิดชอบ

การอนามัยโรงเรียนได้เริ่มขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศฝรั่งเศสเมื่อปี พ.ศ. 2376 โดยในปีนั้นรัฐบาลได้ออกกฎหมายคุ้มครองสุขภาพนักเรียน กำหนดให้โรงเรียนทุกแห่งจัดให้มีการควบคุมดูแลสุขภาพในโรงเรียน และทำการตรวจสุขภาพนักเรียน รัฐให้การสนับสนุนในเรื่องสุขภาพอนามัยโรงเรียนโดยจัดให้มีแพทย์ประจำโรงเรียนชายทุกโรงเรียนในกรุงปารีส หลังปี พ.ศ. 2417 ประเทศอื่น ๆ ในยุโรปและอเมริกาไคมองเห็นความสำคัญของการอนามัยโรงเรียน ได้ดำเนินการเรื่องนี้ขึ้นทั่วไป การอนามัยโรงเรียนจึงขยายกว้างขวางออกไปเป็นลำดับ สำหรับประเทศไทย การอนามัยโรงเรียนเริ่มก่อกำเนิดเป็นรูปร่างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2468 โดยพระราชดำริของสมเด็จพระราชบิดา กรมหลวงสงขลานครินทร์ ได้ทรงดำเนินการให้จัดตั้งแผนกสุขภาพในโรงเรียน ขึ้นทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียน โดยสังกัดอยู่

ในกระทรวงสาธารณสุข แล้วต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง จนกระทั่งปัจจุบันนี้ แผนกสุขภาพโรงเรียน ได้เปลี่ยนมาสังกัดอยู่ในกระทรวงสาธารณสุข มีฐานะเป็น กองในกรมอนามัย เรียกชื่อใหม่ว่า กองอนามัยโรงเรียน (จิตประภา ศรีวิเศษ 2522 : 16)

กองอนามัยโรงเรียน ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการดำเนินงานสุขภาพอนามัยโรงเรียนในส่วนกลาง ให้บริการสุขภาพแก่นักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง มีคลินิกอนามัยโรงเรียนและคลินิกทันตกรรมกลาง ให้บริการตรวจ แนะนำและรักษาแก่นักเรียนที่ผู้ปกครองหรือทางโรงเรียนส่งมา นอกจากนั้นยังทำหน้าที่อบรมและสาธิตงานอนามัยโรงเรียนแก่เจ้าหน้าที่อนามัยของจังหวัดและครูอีกด้วย บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบงานอนามัยโรงเรียนของกองอนามัยโรงเรียนนั้น สามารถสรุปได้เป็นสามประการ คือ (นิภา มนูญปัจ และ วสันต์ ศิลปสุวรรณ 2520 : 20)

1. ดำเนินการส่งเสริมให้บริการ เพื่อพิทักษ์สุขภาพอนามัยทั้งทางกาย จิตใจและสังคม ให้แก่นักเรียนเพื่อให้เติบโตเป็นประชากรที่มีคุณภาพ
2. ดำเนินการส่งเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์ ความรู้ และมีทัศนคติในด้านสุขภาพอนามัยที่ถูกตอง สามารถนำไปปฏิบัติจนเกิดสุขนิสัยที่ดี
3. ดำเนินงานอนามัยดวงตา เพื่อส่งเสริมอนามัยดวงตาลดอัตราตาพิการและตาบอดจากสาเหตุต่าง ๆ

สำหรับส่วนภูมิภาค กองอนามัยโรงเรียนได้จัดตั้งศูนย์อนามัยโรงเรียนเขตขึ้นทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานอนามัยโรงเรียนสำหรับส่วนภูมิภาคแทนกองอนามัยโรงเรียน โดยทำหน้าที่สนับสนุนวิชาการและช่วยเหลือแก้ไขปัญหการปฏิบัติงานด้านสุขภาพอนามัยโรงเรียนในจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของศูนย์ ส่วนในระดับจังหวัดงานอนามัยโรงเรียนเป็นหน้าที่ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โดยมีบุคลากรทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข เช่น แพทย์ พยาบาลสาธารณสุข นักสุขภาพ นักสุขศึกษา โภชนากร พนักงานอนามัย เป็นต้น เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งกองอนามัยโรงเรียนได้จัดแบ่งระดับบริการอนามัยโรงเรียนออกเป็นสามระดับด้วยกัน โดยกำหนด

หลักการให้บริการที่ครบถ้วนไว้แก่ประการ เรียงตามลำดับคือ (กรมอนามัย
กองอนามัยโรงเรียน 2523 : 10 - 11)

1. นักเรียนทุกคนมีบัตรบันทึกสุขภาพประจำตัว
2. จัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ
3. เสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค
4. ส่งเสริมสุขภาพ
5. นักเรียนได้รับการตรวจสุขภาพ
6. นักเรียนที่เจ็บป่วยได้รับการรักษา
7. มีการติดตามผลการรักษา
8. มีประปาโรงเรียน
9. โภชนาการในโรงเรียน

โรงเรียนที่มีบริการตั้งแต่ข้อ 1 - 9 จัดเป็นโรงเรียนระดับ 1

โรงเรียนที่มีบริการตั้งแต่ข้อ 1 - 7 จัดเป็นโรงเรียนระดับ 2

โรงเรียนที่มีบริการตั้งแต่ข้อ 1 - 4 จัดเป็นโรงเรียนระดับ 3

เนื่องจากทางกระทรวงสาธารณสุขได้มองเห็นความสำคัญของสุขภาพอนามัย
ประชาชน จึงได้ดำเนินการปรับปรุงส่งเสริมอย่างกว้างขวาง ได้แต่งตั้งคณะกรรมการ
สุขภาพแห่งชาติขึ้นคณะหนึ่ง ตามคำสั่งกระทรวงสาธารณสุขที่ 61/2520 ลง วันที่
11 มีนาคม พ.ศ. 2520 เพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ให้ความรู้ ส่งเสริมสุขภาพแก่ประชาชน
โดยทั่วไป และคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติได้ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นอีกสามคณะเพื่อ
ปฏิบัติงาน ได้แก่ คณะอนุกรรมการสุขภาพสาธาณสุข คณะอนุกรรมการสุขภาพ
สายการศึกษา และคณะอนุกรรมการสุขภาพทางสื่อมวลชน (คณะอนุกรรมการสุขภาพ
สายการศึกษา 2525 : 17) การดำเนินงานสุขภาพในโรงเรียนเกี่ยวข้องกับอยู่ใน
สายการปฏิบัติงานของคณะอนุกรรมการสุขภาพสายการศึกษา ดังนั้นผู้รับผิดชอบในการ
บริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน จึงต้องร่วมมือประสานงานกับคณะอนุกรรมการชุดนี้
ปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามวัตถุประสงค์ ทำให้เยาวชนมีสุขภาพอนามัยดี เติบโต
เป็นประชากรที่มีคุณภาพ

2.2 ลักษณะของงานด้านสุขภาพในโรงเรียน

สุชาติ โสมประยูร (สุชาติ โสมประยูร 2519 : 3) ให้ความหมายของงานด้านสุขภาพในโรงเรียนว่า งานสุขภาพในโรงเรียนหมายถึง การจัดและดำเนินงานบริการสุขภาพ การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และการสอนสุขศึกษา เพื่อส่งเสริมหรือเสริมสร้างสุขภาพให้แก่นักเรียนและทุกคนในโรงเรียน

พิชัย แก้วลำภู (พิชัย แก้วลำภู 2523 : 6) กล่าวว่า งานหลักของโครงการสุขภาพในโรงเรียนมีสามด้านด้วยกันคือ งานสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย งานบริการสุขภาพอนามัย และงานการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนสุขศึกษา

แฮก (Hagg. 1958 : 5) กล่าวถึงลักษณะงานด้านสุขภาพในโรงเรียนไว้ว่า งานสุขภาพในโรงเรียนเป็นการรวมและประสานงานด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน ประกอบด้วยบริการสุขภาพ การสุขภาพิบาล สิ่งแวดล้อม โภชนาการในโรงเรียน แหล่งทรัพยากรในชุมชน สุขภาพของบุคลากรในโรงเรียน การให้ความรู้ด้านสวัสดิศึกษา และการบริหารโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียนและองค์การที่เกี่ยวข้อง

ไคลันเดอร์ ไคแบ่งงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนออกเป็นสามส่วนได้แก่ การบริการสุขภาพในโรงเรียน การสุขภาพิบาลสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และการสอนสุขศึกษา (Kilander. 1970 : 13)

จากแนวคิดดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปว่า การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนประกอบด้วยงานสามด้านต่อไปนี้

2.2.1 การจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ

2.2.2 การจัดบริการสุขภาพ

2.2.3 การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา

2.2.1 การจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ

คณะกรรมการสุขภาพิบาลโรงเรียน ได้วางหลักปฏิบัติไว้สี่ประการเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะและความปลอดภัย ได้แก่ (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย 2523 : 6)

1. ให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุและภัยอันตราย
2. ให้ปลอดภัยจากโรคติดต่อ
3. ให้เป็นที่น่าสบาย เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตและอารมณ์ในอันที่จะทำให้เด็กได้รับการศึกษาเต็มที่และได้ยอด
4. ให้เหมาะสมกับสภาพสรีรวิทยาของร่างกายของเด็กที่กำลังเจริญเติบโต

สิ่งสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะตามหลักสุขาภิบาล ได้แก่

ที่ตั้งและบริเวณโรงเรียน

ตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา กำหนดที่ตั้งของโรงเรียนมัธยมศึกษาว่า โรงเรียนควรตั้งอยู่ในสถานที่ที่สามารถจัดอาคารได้สะดวก ไม่เป็นที่ลุ่มจนเกินไป สามารถจัดระบบระบายน้ำได้ทั่วไกลแหล่งเสื่อมโทรมและแหล่งรำคาญต่าง ๆ เช่น กลิ่น เสียง และความสั่นสะเทือน ไม่ห่างไกลชุมชน มีการคมนาคมสะดวกและปลอดภัย เนื้อที่และบริเวณโรงเรียนเหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนและการฝึกอบรม มีความสวยงามตลอดจนบำรุงรักษาง่ายและประหยัด มีขนาดเนื้อที่ตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (คณะกรรมการศึกษาธิการศึกษา 2525 : 7)

สุชาติ โสมประยูร ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทำเลที่ตั้งโรงเรียนไว้ว่า พื้นที่ซึ่งจะเลือกใช้ในการก่อสร้างโรงเรียน ถ้าเป็นไปได้ควรอยู่ในที่ค่อนข้างเป็นที่ราบน้ำท่วมไม่ถึง พื้นดินแห้งอยู่เสมอ ไม่ชื้นแฉะเป็นหลุมเป็นบ่อหรือเป็นแอ่ง น้ำอันจะเป็นที่เพาะพันธุ์ยุงหรือเป็นที่ขังของน้ำโสโครกได้ สำหรับเนื้อที่ที่จะใช้ปลูกสร้างอาคารเรียนนั้น ต้องคำนึงถึงการขยายตัวของโรงเรียนในวันข้างหน้าด้วย (สุชาติ โสมประยูร 2519 : 21)

เกี่ยวกับหลักในการเลือกทำเลที่ตั้งของโรงเรียน ริดเดอร์ (Reader. 1958 : 210) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีระยะทางไกลหรือมีการคมนาคมสะดวก ถ้าเดินไปนักเรียนต้องเดินไม่เกินกว่าสองกิโลเมตร
2. ควรตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปราศจากสิ่งรบกวนร่างกายและจิตใจ
3. ขนาดรูปร่างและภูมิประเทศจะต้องได้มาตรฐาน คือมีเนื้อที่มากพอกับการสร้างอาคาร สนาม สวนทดลอง และมีเนื้อที่ว่างสำหรับจำนวนนักเรียนที่จะเพิ่มในปีต่อไป
4. คิควรมีลักษณะแห้งเร็ว ไม่มีสิ่งทำให้เกิดการสึกกร่อนง่ายสามารถสร้างสวนครัวหรือทำการเกษตรได้
5. มีราคาถูกต้องทั้งที่ดินและอาคาร
6. มีการระบายน้ำโดยธรรมชาติ หรือสามารถสร้างระบบระบายน้ำได้ง่าย
7. มีน้ำไหลพอเพียงและคุณภาพดี
8. ทำเลที่ตั้งโรงเรียนควรมีแสงแดดส่องตลอดวัน

อาคารเรียนและอาคารประกอบ

คณะกรรมการสุกศึกษาสายการศึกษา กำหนดลักษณะอาคารเรียนและสิ่งแวดลอมเป็นเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของงานสิ่งแวดลอมและความปลอดภัยในสถานศึกษา ไว้ดังนี้คือ

1. อาคารเรียนต้องมั่นคง แข็งแรง อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี
2. รูปแบบอาคารเหมาะสมตามหลักสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม
3. อาคารเรียนหันหน้าไปในทิศทางที่เหมาะสมลม แดด และฝุ่นไม่รบกวนมากนัก
4. พื้นอาคารเรียนทำด้วยวัสดุที่รักษาความสะอาดได้ง่าย คือเป็นพื้นคอนกรีตหรือพื้นไม้

5. ฝาห้องต้องกันเสียงรบกวนระหว่างห้องได้ ทำความสะอาดได้ง่ายและสะดวก ควรทาสีอ่อน ๆ เพื่อช่วยการสะท้อนแสง

6. หลังคาต้องมีความลาดเอียงพอ ควรมุงด้วยกระเบื้อง ขาดและกันสาดยื่นออกจากตัวอาคาร ประมาณ 1.50 - 2 เมตร ควรบุเพดานและทาสีอ่อน ๆ

7. บันไดต้องไม่ชันเกินไป ชั้นบันไดกว้างระหว่าง 20 - 50 เซนติเมตร

สำหรับอาคารประกอบที่สำคัญในโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ โรงฝึกงาน โรงอาหาร และห้องน้ำห้องส้วม ควรมีลักษณะดังนี้

โรงฝึกงาน เป็นอาคารที่แยกจากอาคารเรียน มีแสงสว่างและการระบายอากาศเหมาะสม มีคำแนะนำในการฝึกปฏิบัติงาน และจัดให้มีเครื่องป้องกันอันตรายจากเครื่องมือเครื่องจักร นอกจากนี้ภายในโรงฝึกงานต้องมีตู้ยา เวชภัณฑ์ ตลอดจนเครื่องมือดับเพลิงด้วย (คณะกรรมการสุศึกษาสายการศึกษา 2525 : 7)

โรงอาหาร ลักษณะของโรงอาหารควรจัดให้มีสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย 2523 : 18)

1. มีเนื้อที่เฉลี่ยประมาณ 1 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน จัดให้มีโต๊ะอาหารและที่นั่งเพียงพอกับจำนวนนักเรียน
2. มีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและใช้ พร้อมทั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวก มีอ่างล้างมือหรือล้างผัก อ่างล้างจานและล้างภาชนะที่ใช้ในการรับประทานอาหาร
3. มีที่รองรับเศษอาหารที่ถูกสุขลักษณะเพียงพอ
4. อาหารที่แม่ค้าจำหน่ายต้องถูกหลักอนามัยและควรได้รับการควบคุมอย่างใกล้ชิดตลอดถึงความสะอาดของภาชนะที่ใส่อาหาร ผู้ปรุงผู้ขายและผู้เสิร์ฟด้วย หรือทางโรงเรียนจะจัดอาหารกลางวันจำหน่ายในราคาพอสมควร ก็เป็นการดี

5. มีลวดค้ำยันเพื่อป้องกันแมลงวัน ถ้าไม่สามารถจัดทำได้ควรมีรั้วป้องกันสัตว์เวียง เช่น แมว สุนัข เข้าไปรบกวน

6. มีเคาเตอร์สำหรับจ่ายอาหาร

ห้องน้ำห้องส้วม โรงเรียนทุกแห่งจำเป็นต้องจัดห้องน้ำห้องส้วมใหญ่ถูกลักษณะ เพื่อฝึกนิสัยที่ดีให้เด็กกับเด็ก ได้นำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน และแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติถูกต้องด้วย สุชาติ โสมประยูร ได้ให้หลักในการคำนวณจำนวนที่นั่งและที่ปัสสาวะต่อจำนวนนักเรียนที่เหมาะสมไว้ ดังนี้ (สุชาติ โสมประยูร

2519 : 46)

นักเรียนชาย 100 คนแรกให้มี 3 ที่นั่ง และเพิ่มขึ้น 1 ที่นั่งต่อจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นทุก 50 คน

นักเรียนหญิง 100 คนแรกให้มี 4 ที่นั่ง และเพิ่มขึ้น 1 ที่นั่งต่อนักเรียนที่เพิ่มขึ้นทุก 33 คน

ที่ปัสสาวะ ให้มี 1 ที่ ต่อจำนวนนักเรียนชายทุก 50 คน เทอร์เนอร์ (Turner. 1966 : 43) ได้กล่าวถึงเรื่องส้วมไว้ว่า ไม่ว่าจะเป็ส้วมประเภทใด ๆ ก็ตาม สิ่งที่สำคัญอยู่ที่การรักษาความสะอาดและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในส้วม อีกทั้งการสร้างส้วมใหญ่ถูกลักษณะ ส้วมไม่เปียกชื้น และควรแยกที่ปัสสาวะไวคางหาก

ห้องเรียนและอุปกรณ์ที่ใช้ในห้อง

กรมสามัญศึกษา กำหนดเนื้อที่เฉลี่ยของห้องเรียน ประมาณ 1.5 ตารางเมตร ต่อนักเรียน 1 คน ลักษณะของห้องเรียนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 7 x 9 เมตร ส่วนสูงไม่ต่ำกว่า 3.50 เมตร จำนวนนักเรียนต่อห้องประมาณ 40 คน และต้องเป็นห้องที่ถูกลักษณะ (กรมสามัญศึกษา กองการมัธยมศึกษา 2523 : 9)

แสงสว่างและการระบายอากาศในห้องเรียนเป็นเรื่องสำคัญมาก สอนง สกฤพรพราหมณ์ และ พิชิต สกฤพรพราหมณ์ กล่าวว่า ห้องเรียนที่ดีควรออกแบบ

โดยคำนึงถึงแสงสว่างที่จะตกลงบนพื้นโต๊ะด้วย ซึ่งปกติไม่ควรต่ำกว่า 30 ฟุตแรงเทียน แต่ไม่ควรให้แสงจามากเกินไปเพราะอาจทำให้สายตาเด็กเสียได้ จะต้องจัดแสงสว่างให้พอเหมาะและถูกทิศทาง คือให้แสงเข้าทางซ้ายมือของนักเรียน ถ้าแสงไม่พอควรเพิ่มแสงจากหลอดไฟให้พอเหมาะ (สนอง สกุลพราหมณ์ และ พิชิต สกุลพราหมณ์ 2524 : 25) ส่วนการระบายอากาศควรจัดให้มีประตูหน้าต่างและช่องลมให้เพียงพอ ซึ่งตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำที่คณะกรรมการสุศึกษาธิการศึกษากำหนดคือ เมื่อรวมพื้นที่ของประตูและหน้าต่างแล้ว ควรมีขนาดเป็น $\frac{1}{4}$ ของพื้นที่ของห้องเรียน

อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องพิจารณาในห้องเรียนคือ เสียง เพราะเสียงหนักหน่วงมีผลกระทบกระเทือนต่อสุขภาพทางกายและจิตใจ ดังนั้นห้องเรียนที่ดีจึงต้องออกแบบให้สามารถป้องกันเสียงรบกวนได้ เสียงจึงเป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอน เด็กนักเรียนขาดสมาธิ ฟังครูไม่ได้ยิน ครูจะต้องเพิ่มระดับเสียงให้ดังมากขึ้นจนอาจเป็นอันตรายต่อระบบเสียงของร่างกายได้ ตามหลักฐานทางแพทยยืนยันว่า เสียงที่มีระดับความดังมาก ๆ ทำให้เกิดความระคายเคืองต่อหู อารมณ์และประสาทเสื่อมเสีย มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุศึกษาในสถานศึกษา กำหนดระดับความดังของเสียงที่เหมาะสมไว้ดังนี้ (คณะกรรมการสุศึกษาธิการศึกษา 2525 : 16)

ห้องเรียน	ระดับเสียงดังไม่เกิน 40 เดซิเบล
ห้องพยาบาล	ระดับเสียงดังไม่เกิน 50 เดซิเบล
ห้องดนตรี	ระดับเสียงดังไม่เกิน 40 เดซิเบล
โรงอาหาร	ระดับเสียงดังไม่เกิน 70 เดซิเบล

บริเวณโรงเรียน ระดับเสียงดังไม่เกิน 75 เดซิเบล

สำหรับเครื่องใช้ในห้องเรียนควรมีเท้าที่จำเป็น คือ โต๊ะเรียนที่นั่ง กระจกานดำ โต๊ะเก้าอี้ครู ตู้หนังสือและเครื่องใช้ประจำห้อง ภาพประดับ แผ่นกระดานปิดภาพหรือข้อความประกาศต่าง ๆ โดยจัดไว้ให้เหมาะสมดูแล้วงามตา

โต๊ะเรียนและที่นั่ง คณะอนุกรรมการสุขภาพโรงเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า นักเรียนทุกคนควรมีโต๊ะเรียนและที่นั่งเป็นอิสระไม่รวมกัน จำนวน

โต๊ะและที่นั่งมีเท่าจำนวนนักเรียนและมีขนาดเหมาะสมกับร่างกายของนักเรียน โต๊ะเรียน และที่นั่งควรมีขนาดต่าง ๆ กัน ดังนี้ (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย 2523 : 12)

โต๊ะเรียนสูง	ที่นั่งสูง
50 เซนติเมตร	30 เซนติเมตร
55 เซนติเมตร	35 เซนติเมตร
65 เซนติเมตร	40 เซนติเมตร
75 เซนติเมตร	45 เซนติเมตร

จากการวิจัยของ ปริญา อังสุสิงห์ (ปริญา อังสุสิงห์ 2521 : 67 อ้างอิงมาจาก Harmon. n.d.) ปรากฏว่า โต๊ะเรียนที่มีพื้นแบนราบ ทำให้นักเรียน หลังโก่งและไหล่เอียงได้ เมื่อนั่งไปนาน ๆ เพราะเกิดความกดดันระหว่างข้อกระดูกสันหลัง เขาจึงเสนอแนะว่าพื้นโต๊ะเรียนที่ถูกสุขลักษณะ ควรมีความลาดเอียงประมาณ 10 - 20 องศา

กระดานดำ เป็นเครื่องใช้อีกอย่างหนึ่งในห้องเรียนที่มีผลต่อสุขภาพนักเรียน กระดานดำที่ถูกสุขลักษณะควรติดไว้กับฝาดีกว่าใช้ขาตั้ง เพราะปลอดภัยและไม่เปลืองที่ ระดับของกระดานดำให้อยู่สูงพอเหมาะกับความสูงของนักเรียนขณะนั่งอ่านหรือเมื่อยืนใช้กระดานดำนั้นไม่ควรติดตั้งกระดานดำไว้ชิดประตูหรือหน้าต่าง สำหรับห้องเรียนที่เปิดโล่ง ควรมีมู่ลี่หรือฉากที่หุบแสงมัวไว้ทางด้านหลังกระดานดำ กระดานดำควรอยู่ห่างจากโต๊ะเรียนแถวหน้าไม่น้อยกว่าสองเมตร และแถวหลังสุดอยู่ห่างกระดานดำไม่เกินเก้าเมตร การซ่อมแซมและการรักษาความสะอาด ควรซ่อมแซมทาสีให้คงใช้เขียนได้อยู่เสมอ รวมทั้งการรักษาความสะอาดตามระยะเวลาทุก ๆ วัน ควรมีรางวัลธงชอล์กที่ขบกลางกระดานดำให้กว้างเพียงพอเมื่อมีให้ฝุ่นผงชอล์กปลิวตกลง ไปบนพื้นห้อง (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย 2523 : 13)

ห้องพยาบาลหรือมุมพยาบาล

ตามมาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษา กำหนดว่า โรงเรียนที่มีนักเรียนจำนวนไม่เกิน 450 คน จะต้องมียุมนพยาบาลหนึ่งแห่ง ขนาด

1.5 x 3.5 เมตร เป็นอย่างต่ำ มีเตียงพยาบาลหนึ่งเตียงและอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นครบ ส่วนโรงเรียนที่มีนักเรียนเกินกว่า 450 คนขึ้นไป ควรมีห้องพยาบาลขนาด 3.5 x 5 เมตร โดยกันเป็นสองส่วน สำหรับวางเตียงพยาบาลซึ่งมีสองเตียงส่วนหนึ่งกับอีกส่วนหนึ่งใช้เป็นที่ทำการปฐมพยาบาล ในห้องพยาบาลจะต้องมีอุปกรณ์ที่จำเป็นประจำห้องครบถ้วน ทางฝ่ายกรมอนามัย ได้วางหลักเกณฑ์เรื่องห้องพยาบาลไว้ว่า ในโรงเรียนใหญ่ซึ่งมีนักเรียนเกินกว่า 1,000 คน ควรมีเรือนพยาบาลโดยเฉพาะต่างหากหนึ่งหลัง และมีพยาบาลประจำโรงเรียน สำหรับโรงเรียนเล็กควรจัดห้องพยาบาลไว้อย่างน้อยหนึ่งห้องหรือจัดส่วนใดส่วนหนึ่งของห้อง เป็นมุมพยาบาลตามความเหมาะสม ในมุมพยาบาลมีเตียงผู้ป่วยอย่างน้อยหนึ่งเตียง ในห้องพยาบาลมีเตียงอย่างน้อยสองเตียง

จรินทร์ ชานีรัตน์ ให้ข้อเสนอแนะว่า ห้องพยาบาลควรจัดไว้ชั้นล่างของอาคาร เพื่อความสะดวกของผู้ป่วยและผู้ดูแลรักษา ห้องต้องอยู่ไกลจากเสียงรบกวน อยู่ไกลห้องครัวใหญ่พอสมควร มีครุภัณฑ์ที่จำเป็นพร้อม เช่น ตู้ยา ยาชุดปฐมพยาบาล เตียงพยาบาล หมอน ผ้าห่ม ผ้าปู ผ้ายาง อ่างล้างมือ กระโถน เครื่องชั่งน้ำหนัก เป็นต้น (จรินทร์ ชานีรัตน์ 2518 : 50)

น้ำดื่ม

น้ำสะอาดเป็นปัจจัยอีกอย่างหนึ่งของสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อสุขภาพของนักเรียนมาก ถ้านักเรียนดื่มหรือใช้น้ำที่ไม่สะอาด ก็จะเป็นสาเหตุหนึ่งในการติดโรคและแพร่กระจายโรคติดต่อได้ โดยเฉพาะโรคที่เกี่ยวข้องกับทางเดินอาหาร โรงเรียนจึงจำเป็นต้องจัดหาพื้นที่สะอาดให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนตลอดปี กรมอนามัยได้ระบุไว้ว่า น้ำที่สะอาดมีอยู่สามชนิด คือ น้ำประปา น้ำฝนที่สะอาด และน้ำบ่อที่ถูกสุขลักษณะ (กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย 2523 : 22) แต่ถ้าโรงเรียนหาน้ำที่สะอาดทั้งสามชนิดดังกล่าวไม่ได้ จะใช้น้ำคลองหรือน้ำในแม่น้ำก็ได้ โดยต้กหรือสูบใส่ภาชนะแล้วแกว่งสารส้มทิ้งไว้ให้ใส ใส่คลอรีนในอัตราส่วนหนึ่งช้อนกาแฟต่อน้ำสิบปี๊บ ทิ้งไว้ไม่น้อยกว่า 30 นาทีก็นำไปใช้เป็นน้ำสะอาดได้ นอกจากนั้นภาชนะที่ใส่น้ำดื่มต้องสะอาดอยู่เสมอ

การจัดน้ำดื่มที่เหมาะสมมากสำหรับโรงเรียน ช่วยให้นักเรียนมีความปลอดภัยมากขึ้น และไม่ต้องจัดหาแก้วดื่มน้ำคือ การจัดน้ำดื่มแบบน้ำพุ ซึ่งควรมีอย่างน้อยหนึ่งฟั้ต่อนักเรียน 50 คน ความสูงในการติดตั้งสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาควรสูงประมาณ 90 - 100 เซนติเมตร

สนาม

สนามในโรงเรียนนั้น มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุขศึกษาในสถานศึกษาระบุว่า ต้องมีเนื้อที่เฉลี่ยไม่น้อยกว่าสี่ตารางเมตรต่อนักเรียนหนึ่งคน ต้องมีกำลังงานที่จะรักษาให้สะอาดเรียบร้อยและปลอดภัย ใช้การใ้คอยู่เสมอ ควรให้อยู่ทางด้านหน้าของโรงเรียนแต่ทางด้านข้างและด้านหลังของโรงเรียนก็ควรจะมีที่ว่างเป็นสนามเล็ก ๆ ว่างบ้างและจัดให้สวยงาม สนามเล่นควรมีพื้นที่ราบเรียบสะอาดปราศจากก้อนอิฐ ก้อนหิน หรือคอไม้ มีการระบายน้ำดีและไม่เป็นฝุ่นในฤดูแล้งหรือเป็นโคลนในฤดูฝน ริมขอบสนามควรปลูกต้นไม้ใหญ่ใบหนาและมีกิ่งก้านสาขามากพอที่จะเอาไว้กันแดดให้เด็กได้อาศัยพักร้อน มีม้านั่งและถังรับขยะมูลฝอยเป็นระยะ ๆ อุปกรณ์เครื่องใช้ในการเล่นกีฬาทั้งในร่มและกลางแจ้ง ควรจัดหาให้มากเท่าที่จะสามารถจัดหาได้ และต้องได้รับการตรวจตราซ่อมแซมให้ใช้การได้ตลอดเวลา การเล่นกีฬาควรจะต้องมีครูคอยควบคุมดูแลความปลอดภัย มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลอยู่ใกล้พอที่จะใช้ได้สะดวก

การกำจัดขยะและน้ำโสโครก

ขยะที่เกิดขึ้นในโรงเรียน จำเป็นจะต้องได้รับการเก็บและกำจัดให้หมดไปอย่างถูกต้อง มิฉะนั้นจะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงและเชื้อโรคต่าง ๆ ทั้งยังเป็นแหล่งอาศัยของหนูและแมลงรบกวนสกปรก โรงเรียนก็จะขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ขาดความสวยงามไม่ว่าดู และจะเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน ประชาชนในชุมชน โรงเรียนจึงจำเป็นต้องเก็บรวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้องอยู่เสมอ

การเก็บรวบรวมขยะ โรงเรียนต้องจัดถังขยะไว้ตามที่ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและสะดวกต่อการทิ้งขยะของเด็ก มีจำนวนถังขยะเพียงพอ อยู่ในสภาพที่ดี มีฝาปิดมิดชิด ในแต่ละห้องเรียนควรมีถังขยะอย่างน้อยหนึ่งฟั้ ตามขอบสนามและสถานที่

นักเรียนรับประทานอาหารก็ควรมีถึงขยะด้วย (สนอง สฤตพรหมณ์ และ พิชิต สฤตพรหมณ์ 2524 : 53 - 57)

วิธีกำจัดขยะมูลฝอยในโรงเรียนสามารถทำได้สามวิธี คือ

1. เพาในเตาเผาขยะ
2. การฝัง
3. การทำปุ๋ยหมัก

ส่วนการกำจัดน้ำโสโครกนั้น สุชาติ โสมประยูร (สุชาติ โสมประยูร 2519 : 55) เสนอว่า ควรดำเนินการดังนี้

1. ทำรางระบายน้ำรอบ ๆ ชายคาอาคารเรียนทุกหลัง
2. คอท่อจากห้องน้ำ อ่างล้างมือ ลงสู่ท่อระบายน้ำ

ซึ่งท่อระบายน้ำควรเปิดลงสู่สาธารณะ

2.2.2 การจัดบริการสุขภาพ

บริการสุขภาพ

กู๊ด (Good. 1973 : 277) อธิบายความหมายว่า บริการสุขภาพในโรงเรียนเป็นบริการทางการแพทย์เบื้องต้นที่จัดขึ้นในสถานศึกษา โดยมีบุคลากรทางการแพทย์ เช่น พยาบาล นักแนะแนว เป็นผู้ดำเนินการ เพื่อตรวจสอบ ป้องกันและอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสุขภาพ

นิภา มนูญปิฎ และ วสันต์ ศิลปสุวรรณ (นิภา มนูญปิฎ และ วสันต์ ศิลปสุวรรณ 2520 : 24) ให้ความหมายว่า การบริการสุขภาพในโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันในระหว่างแพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล ครู และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในเรื่องการประเมินทางสุขภาพ การป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน

จากคำอธิบายดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า งานบริการสุขภาพในโรงเรียน เป็นการดำเนินงานซึ่งกระทำโดยแพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล ครู และบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ในการที่จะตรวจค้นส่งเสริมและคุ้มครองสุขภาพของนักเรียน และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ให้ดีที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้

ในคำขอช่วยของการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน บัญญา
สมบุรณ์ศิลป์ (บัญญัติ สมบุรณ์ศิลป์ 2523 : 89 - 90) กล่าวว่า งานบริการ
สุขภาพในโรงเรียนมีขอบเขตกว้างขวางมาก เพราะต้องครอบคลุมถึงการประเมินเรื่อง
สุขภาพของนักเรียน การแนะแนวสุขภาพและการติดตามผล การป้องกันและควบคุมโรค
ติดต่อ การจัดบริการพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ป่วยหรือบาดเจ็บ การบริการสุขภาพ
สิ่งแวดล้อม บริการสุขภาพในส่วนที่เกี่ยวกับพลศึกษาและการเล่นกีฬา ตลอดจนเรื่อง
สุขภาพของบุคลากรในโรงเรียน แต่ เบิร์ด ก็สรุปว่ามีเรื่องสำคัญที่โรงเรียนควร
พิจารณาในการดำเนินงานบริการสุขภาพอยู่ 10 ประการด้วยกัน คือ (Byrd. 1964 :
205 - 209)

1. การทำประวัติสุขภาพหรือสมุดทะเบียนสุขภาพประจำตัว
นักเรียน
2. การตรวจร่างกาย ระบบหายใจ ระบบทางเดินอาหาร
และระบบอื่น ๆ ซึ่งควรจะทำเนื่งการอย่างน้อยปีละสองครั้ง
3. การตรวจสุขภาพจิตโดยจิตแพทย์ ควรทำเป็นครั้งคราว
เมื่อมีเหตุสงสัย
4. การตรวจและวัคซีนต่าง ๆ ควรทำเป็นครั้งคราว
5. การตรวจความผิดปกติของหูและประสาทรับฟัง ควรทำเป็น
ครั้งคราว
6. การตรวจฟัน ควรทำทุกหกเดือน
7. การทำทะเบียนวัดความเจริญเติบโตของนักเรียน เช่น
น้ำหนัก ส่วนสูง ควรทำทุกภาคเรียน
8. การตรวจวัดเกี่ยวกับปากและการใช้เสียง ควรทำเป็น
ครั้งคราว
9. การตรวจดูแลบุคลิกภาพในท่าต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น
นั่ง ยืน เดิน

10. การบริการพิเศษที่ต้องใช้ห้องปฏิบัติการ เช่น การตรวจเลือด การตรวจอุจจาระปัสสาวะ เป็นต้น

เนื่องจากการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนจะต้องร่วมมือรับผิดชอบดำเนินการกันหลายฝ่าย จึงต้องมีแนวทางในการให้บริการดังนี้ (สายหยุด ชมานนท์ พยอม ตันมณี และ อรพรรณ ชมชัยยา 2521 : 45)

1. ทางฝ่ายการศึกษาและฝ่ายอนามัย ควรวางแผนการดำเนินงานร่วมกันตามระดับความรับผิดชอบ โดยมีเป้าหมายตรงกันคือสุขภาพที่สมบูรณ์ของนักเรียน
 2. โรงเรียนต้องวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่อนามัยในท้องถิ่น ตามนโยบายของผู้บริหาร
 3. ในการวางแผนร่วมกัน ควรคำนึงถึงหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ที่จะช่วยให้งานประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นของทางราชการหรือเอกชน เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สถานีอนามัย โรงพยาบาล มูลนิธิ องค์กรทางศาสนา สังคมสงเคราะห์ เป็นต้น จะต้องนำหน่วยงานเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนให้มากที่สุด
 4. การวางแผนบริการสุขภาพ ควรจัดตามความต้องการของนักเรียนและขยายการให้บริการให้ครอบคลุมตามความต้องการให้มากที่สุด
- การแนะแนวสุขภาพ เป็นบริการที่จำเป็นอีกอย่างหนึ่งที่โรงเรียนควรจัดให้มีขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้ (นิภา มนูญิจู และ วสันต์ ศิลปสุวรรณ 2520 : 282)

1. เพื่อให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับภาวะทางด้านสุขภาพ โดยแสดงให้เห็นเป็นข้อสังเกตในการประเมินภาวะสุขภาพอนามัยของตน เท่าที่นักเรียนจะสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ได้ เช่น การให้นักเรียนได้สังเกตความเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักของตนเอง อันจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพ

2. เพื่อทำความเข้าใจกับบิดามารดา ผู้ปกครองของนักเรียนในเรื่องความสำคัญของปัญหาสุขภาพ และกระตุ้นให้เห็นความจำเป็นที่จะต้องดูแลสุขภาพของบุตรหลานตน

3. เพื่อจูงใจนักเรียนให้เกิดความต้องการและยอมรับการรักษาพยาบาล

4. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนเกิดความรับผิดชอบในอันที่จะรักษาและคงไว้ซึ่งความเป็นผู้มีสุขภาพอนามัยดี ด้วยตัวของนักเรียนเอง

5. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนและผู้ปกครองรู้จักใช้แหล่งบริการที่มีอยู่ในชุมชน ให้เกิดประโยชน์ในการตรวจรักษาเพื่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพให้มากที่สุด

6. เพื่อกระตุ้นให้มีการจัดตั้งหรือขยายการบริการด้านการรักษาสุขภาพนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีปัญหา ในกรณีที่เป็น

7. เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางด้านสุขภาพแก่นักเรียนและผู้ปกครอง

8. เพื่อจัดหลักสูตรขึ้นสำหรับนักเรียนที่มีความพิการเป็นพิเศษ เฉพาะอย่างให้เหมาะสมกับความต้องการและความสามารถของเด็กพิการเหล่านั้น

ส่วนวิธีการในการแนะแนวสุขภาพสามารถกระทำได้ดังนี้

1. สังเกตนักเรียนเป็นรายบุคคล หากคนใดมีร่างกายไม่สมบูรณ์ ลาป่วยบ่อย ๆ มีความผิดปกติทางร่างกายบางประการ ความเจริญเติบโตด้านส่วนสูงและน้ำหนักไม่พัฒนาไปเท่าที่ควร ต้องค้นหาสาเหตุโดยการสัมภาษณ์นักเรียน ผู้ปกครอง ปฏิบัติแพทย์และส่งตัวให้แพทย์ตรวจรักษา

2. สังเกตและศึกษาดูว่านักเรียนมีการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้หรือไม่ ถ้ามีการปรับตัวไปในทางที่ไม่เหมาะสม มีความวิตกกังวลหรือชอบแสดงกิริยาอาการแปลก ๆ ในห้องเรียน ครูควรค้นหาสาเหตุและแนะนำให้ปฏิบัติในทางที่ถูกต้อง โดยวิธีปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล เพื่อนักเรียนจะได้ปรับปรุงแก้ไขตนเอง

3. ครูควรสำรวจว่าสภาพแวดล้อมโรงเรียน
บรรยากาศในโรงเรียน กิจกรรมและบริการต่าง ๆ มีผลต่อสุขภาพนักเรียนทั้งทางร่างกาย
และจิตใจหรือไม่อย่างไร

4. จัดเชิญวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ มาบรรยาย
หรืออภิปรายเป็นครั้งคราว เกี่ยวกับการรักษาสุขภาพทางกายและทางจิต การเจริญเติบโต
ของร่างกายตามวัย การเปลี่ยนแปลงในวัยต่าง ๆ และการใช้ยา เป็นต้น

5. จัดนิทรรศการหรือป้ายนิเทศเกี่ยวกับสุขภาพที่ดี
โดยให้เป็นกิจกรรมของผู้เรียนเองช่วยกันดำเนินการ เพื่อสร้างความสนใจและทัศนคติที่
ถูกต้องในการรักษาสุขภาพของตนเองและสุขภาพของส่วนรวม

6. โรงเรียนควรจัดบริการในเรื่องการตรวจโรคและ
ป้องกันโรค เช่น การปลูกฝี ฉีดยา การจัดห้องพยาบาลและการใช้ยาที่ถูกต้อง การจัด
สถานที่ให้ถูกสุขลักษณะ เพื่อเป็นตัวอย่างให้นักเรียนเห็นและปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัย

7. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยเสริมสร้างความเจริญ
เติบโตทางร่างกายและจิตใจเด็ก และเพื่อให้เด็กได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
อย่างเช่น เล่นกีฬา กิจกรรม นันทนาการ หรือกิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ

ในการแนะแนวสุขภาพนั้น ครูประจำชั้นต้องเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ
ในเรื่องเหล่านี้ด้วยเสมอ (Byrd. 1964 : 327) เพราะครูประจำชั้นเป็นผู้ใกล้ชิด
นักเรียน มีโอกาสแนะนำตักเตือนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนปฏิบัติตามได้เป็นอย่างดี

บริการอาหารกลางวัน

การจัดบริการอาหารกลางวันในโรงเรียน เป็นโครงการที่
โรงเรียนควรจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนและครูอาจารย์ในด้านโภชนาการ
เพราะโภชนาการเป็นรากฐานของสุขภาพ การบริโภคที่เหมาะสมและเพียงพอก่อให้เกิด
สุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง มีจิตใจปลอดโปร่งแจ่มใส มีความต้านทานโรคสูง มีสติปัญญาที่
สามารถเรียนหนังสือหรือปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งโครงการนี้ยังช่วยด้าน
เศรษฐกิจแก่นักเรียนและผู้ปกครองอีกด้วย

กองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย กล่าวว่า การจัดอาหาร
กลางวันในโรงเรียน ทำได้โดยวิธีต่อไปนี้ (กรมอนามัย กองอนามัยโรงเรียน
2523 : 16)

1. โรงเรียนจัดทำอาหารกลางวันจำหน่าย โดยคำนึง
ถึงด้านคุณค่าของอาหารและราคา วิธีการนี้ต้องอาศัยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ
แต่ถ้าโรงเรียนสามารถจัดทำได้ จะเป็นการส่งเสริมค่านิยมโภชนาการแก่นักเรียนโดยตรง
2. อนุญาตให้แม่ค้าขายอาหารภายในโรงเรียน โดย
อยู่ในความควบคุมของโรงเรียนทั้งทางด้านสุขาภิบาลอาหาร ความสะอาด คุณภาพและ
ราคาที่เหมาะสม
3. ส่งเสริมให้นักเรียนนำอาหารกลางวันมารับประทาน
หรือถ้าบ้านอยู่ใกล้กับโรงเรียน ก็อนุญาตให้นักเรียนกลับไปรับประทานที่บ้าน
สิ่งสำคัญที่สุดในเรื่องบริการอาหารกลางวันคือ สนับสนุนให้
นักเรียนทุกคนมีอาหารกลางวันรับประทานอย่างถูกหลักอนามัย เพื่อสุขภาพที่ดีของนักเรียน
และเป็นการฝึกนิสัยในการรับประทานอาหารด้วย

2.2.3 การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา

การเรียนการสอนสุขศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของงานโครงการสุขภาพ
ในโรงเรียน ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการมีสุขภาพที่สมบูรณ์ของนักเรียน กองฝึกอบรม
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข กองฝึกอบรม 2518 : 1)
ให้ความหมายของ สุขศึกษาว่า สุขศึกษา หมายถึง ประสิทธิภาพทั้งหมดที่บุคคลพึงจะได้รับ
เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพอนามัยอันเป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ทักษะ
และพฤติกรรม

พจน์ สุจันงค์ (พจน์ สุจันงค์ 2522 : 2) กล่าวว่า
สุขศึกษา หมายถึง ขบวนการสอนหรือพัฒนาเพื่อที่จะให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้าน
ความรู้ ความเชื่อ และการกระทำอย่างมีเหตุผล ในอันจะนำตนเองและชุมชนไปสู่ความ
มีอนามัยดี

ความมุ่งหมายสำคัญที่สุดของการสอนสุขศึกษาก็คือ ต้องให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ (มานี ชูไทย 2523 : 5)

1. ให้ความรู้ (Knowledge) คือให้ผู้เรียนมีความรู้ด้านอนามัย รู้จักปฏิบัติตนให้มีสุขภาพดี รู้สาเหตุการเกิดโรค การป้องกัน การตรวจรักษา ที่ถูกต้อง เป็นต้น

2. ให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ (Attitude) เมื่อให้ความรู้แก่นักเรียนแล้ว จะต้องพยายามหาทางโน้มน้าวจิตใจให้เขาเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากความเชื่อผิด ๆ เกา ๆ ให้มีทัศนคติที่ถูกต้องในเรื่องสุขภาพอนามัย

3. ให้ปฏิบัติตาม (Practice) ชั้นนี้เป็นจุดสำคัญของความสำเร็จในการสอน คือเมื่อนักเรียนมีความรู้ มีทัศนคติที่ถูกต้องแล้ว เขาจะต้องปฏิบัติตามสิ่งที่เรียนรู้และเข้าใจมา เช่น เมื่อเกิดเจ็บป่วยขึ้นก็ไปรับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาล หรือสถานอนามัย แทนที่จะรักษาด้วยยากลางบ้าน

แต่เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน นักการศึกษาและนักจิตวิทยาจึงลงความเห็น ว่าสมควรจะเน้นในเรื่องความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติ สดหลั่นกันไปตามระดับวัยการศึกษา ดังนี้ (คณะกรรมการการศึกษา สานักการศึกษา 2525 : 14)

ระดับชั้น \ ความสำคัญ	อันดับที่ 1	อันดับที่ 2	อันดับที่ 3
มัธยมศึกษาตอนต้น	ทัศนคติ	ความรู้	การปฏิบัติ
มัธยมศึกษาตอนปลาย	ความรู้	ทัศนคติ	การปฏิบัติ

การที่โรงเรียนจะจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาให้บรรลุเป้าหมายได้นั้น สุชาติ โสมประยูร (สุชาติ โสมประยูร 2519 : 120) ได้ให้แนวทางที่โรงเรียนควรยึดเป็นหลักในการพิจารณาไว้ ดังนี้

1. การสอนสุขศึกษา ควรจัดสอนให้สอดคล้องหรือผสมผสานเข้ากับการเรียนการสอนทุกวิชา รวมทั้งในกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดด้วย

2. แผนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ควรจะมีความสัมพันธ์และรับผิดชอบร่วมกันระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน

3. การสอนสุขศึกษาควรมุ่งที่จะปรับปรุงส่งเสริมสุขภาพในด้านสังคม จิตใจและอารมณ์ ให้มากพอ ๆ กับการเน้นสุขภาพทางร่างกาย

4. ในการสอนสุขศึกษาควรเน้นความคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาตัวบุคคล ให้มากพอ ๆ กับความรับผิดชอบต่อต่าง ๆ ที่บุคคลพึงมีต่อสังคมนั้น

5. การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะและการจัดบริการสุขภาพ เป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญยิ่งในการเรียนการสอนสุขศึกษา

6. การสอนสุขศึกษาในโรงเรียนควรจัดให้เหมาะสมและสัมพันธ์กับความต้องการของเด็กและชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

นอกจากนั้น สิ่งที่โรงเรียนต้องคำนึงในการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาอีกก็คือ ตัวผู้เรียน ครู และหลักสูตร ซึ่งครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาที่จะต้องมีความสมบัติและปฏิบัติดังนี้ (สายหยุด ชมานนท์ พยอม คัมภีร์ และ อรวรรณ ชมชัยยา 2521 :

136 - 137)

1. ศึกษาและทำความเข้าใจหลักสูตรสุขศึกษาในโรงเรียนให้แจ่มแจ้ง
2. ศึกษาหลักจิตวิทยาพื้นฐานในการเรียนการสอน
3. ศึกษาสภาพแวดล้อมของเด็กนักเรียน ให้รู้จักเด็กเป็นอย่างดี
4. ศึกษาเทคนิควิธีสอนต่าง ๆ
5. มีความเชื่อมั่นและเห็นคุณค่าของวิชาสุขศึกษา
6. ติดตามแหล่งวิทยาการต่าง ๆ ที่จะให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย
7. ปรับปรุงพัฒนาสุขภาพอนามัยของตนให้ดี
8. หมั่นศึกษาพื้นฐานสาเหตุของปัญหาสุขภาพในชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่

นอกจากนี้ตัวผู้สอนจะต้องปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง
สุภาพอนามัย เพื่อที่จะได้เกิดทัศนคติความมั่นใจที่จะปฏิบัติตามจนเป็นนิสัย
สำหรับคุณวุฒิของบุคลากรผู้สอนสุศึกษานั้น คณะอนุกรรมการสุศึกษาสายการศึกษา
กำหนดว่า ควรให้มีครูอาจารย์ที่จบประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง สอนวิชา
สุศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และครูอาจารย์ที่จบปริญญาตรีทางสุศึกษา
สอนวิชาสุศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ทางบ้านตัวผู้เรียนและหลักสูตร การเรียนการสอนสุศึกษาที่จะ
ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ในด้าน เพศ วัย ความรู้เดิม ภูมิหลัง
ทางบ้าน ครูอาจารย์จะต้องรู้จักเด็กเป็นอย่างดี เพื่อจัดการสอนให้สอดคล้องกับ
พัฒนาการของเด็ก ส่วนหลักสูตรก็ควรจะปรับให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น
และความต้องการของผู้เรียน

3. ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุภาพในโรงเรียน

พอง เกิดแก้ว สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์ และ สมชาย ประเสริฐศิริพันธ์
ได้สรุปปัญหาในการบริหารงานสุภาพอนามัยในโรงเรียนไว้ดังนี้ (พอง เกิดแก้ว
สวัสดิ์ ทรัพย์จำนงค์ และ สมชาย ประเสริฐศิริพันธ์ 2515 : 224 - 225)

1. ปัญหาเกี่ยวกับตัวบุคคล

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมความรู้
ด้านสุภาพอนามัยมาน้อยหรือบางคนไม่มีความรู้เลย ทำให้ไม่เข้าใจในความสำคัญ
และความจำเป็นของสุศึกษาต่อโรงเรียน เช่น ไม่เห็นความสำคัญของการสอน
สุศึกษา ตลอดจนความสะอาดกายของอาคารเรียนและบริเวณแวดล้อม อันเป็น
ผลโดยตรงต่อสุภาพของนักเรียน

1.2 บุคลากรผู้สอน บางคนไม่เข้าใจและเห็นคุณค่าของการสอน
 สุขศึกษา ไม่ใช่อุปกรณ์การสอน สื่อการเรียน จึงไม่สามารถให้ความรู้ ทักษะ และ
 ปฏิบัติที่ถูกต้องแก่เด็กได้

1.3 เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วยแพทย์ ทันตแพทย์
 พยาบาล โภชนาการ นักสุขาภิบาลและนักสุขศึกษา ไม่ประสานงานกับคณะผู้ทำงานใน
 โรงเรียน ทำให้งานขาดประสิทธิภาพ และส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ดังกล่าวจะทำหน้าที่รักษา
 มากกว่าป้องกัน

1.4 พ่อแม่ผู้ปกครองและผู้นำท้องถิ่น ส่วนมากมักจะไม่สนใจ
 รับผิดชอบเกี่ยวกับสุขภาพของเด็กในปกครอง เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจทางด้าน
 สุขภาพอนามัย

1.5 นักเรียน เมื่อได้รับความรู้แล้วไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติเนื่องจาก
 สภาพแวดล้อมทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนไม่เอื้ออำนวย

1.6 ผู้ปรุงอาหารและขายอาหารในโรงเรียน ไม่มีความรู้เกี่ยวกับ
 หลักเบื้องต้นทางสุขวิทยา ทำให้คุณค่าของอาหารรวมถึงความสะอาดไม่ถูกหลักเท่าที่ควร

1.7 เจ้าหน้าที่สาธารณสุข เช่น ยาม จราจร เจ้าหน้าที่ดับเพลิง
 ไม่ได้ให้ความสนใจในการวางแผนเพื่อให้ความสะดวกปลอดภัยแก่นักเรียน

2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดดำเนินงาน เหตุการณ์ที่พบเสมอก็คือ โครงการ
 มักดำเนินไปไม่ตลอด ประสิทธิภาพล้มเหลวหรือไม่ได้ผลเท่าที่ควร ปัญหาสำคัญอยู่ที่การ
 วางโครงการไม่รัดกุมพอ หรือบางโรงเรียนไม่ได้จัดทำแผนปฏิบัติงานโครงการสุขภาพ
 ในโรงเรียนประจำปีไว้

3. ปัญหาเรื่องงบประมาณ ขาดเงินงบประมาณสำหรับดำเนินการ

4. ปัญหาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ โรงเรียนขาดอุปกรณ์เครื่องใช้
 เวชภัณฑ์ ตลอดจนสื่อการเรียนการสอน

ประณีต เกรือตราฐ (ประณีต เกรือตราฐ 2520 : 40) ได้สรุปปัญหา
 อุปสรรคในการบริหารงานโครงการสุขภาพในโรงเรียนไว้ดังนี้

1. ขาดงบประมาณและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่ได้รับการอบรมมาทางค่านนี้
2. การหย่อนสมรรถภาพในการปฏิบัติงานตามโครงการ
3. ขาดการสำรวจวิจัยที่จะนำมาเป็นหลักของโครงการทั้งที่ดำเนินอยู่ และที่จะมีขึ้นในอนาคต
4. ผู้ปกครองนักเรียนขาดความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย
5. ขาดห้องสมุดที่มีวารสารทันสมัย ที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรม ทางการแพทย์และด้านสุขภาพอนามัย แก่ครู ผู้บริหาร และพยาบาล
6. ขาดวิธีการและเครื่องมือในการวัดผลโครงการ
7. ขาดการติดตามผลและประเมินผล
8. ความเข้าใจผิดที่ว่า โรงเรียนที่มีหมอหรือพยาบาลคอยให้บริการ แสดงถึงการมีโครงการสุขภาพที่ดีแล้ว
9. ยังไม่มีวิธีการที่เชื่อถือได้ สำหรับการตรวจอาการเริ่มแรกทางจิต และอารมณ์ของนักเรียน

จากการออกนิเทศการดำเนินงานทางด้านสุขภาพ ของโรงเรียนในจังหวัดสงขลา โดยศูนย์อนามัยโรงเรียนเขต 9 (สงขลา) พบว่าโรงเรียนมีปัญหาลุप्तรรคดังนี้ (ศูนย์อนามัยโรงเรียนเขต 9 2525 : 51)

1. บัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนมีไม่ครบ
2. เวชภัณฑ์อนามัยโรงเรียนหรือยาชุดปฐมพยาบาลประจำโรงเรียน มีไม่เพียงพอ
3. บางโรงเรียนยังไม่มีมุมพยาบาล ทั้ง ๆ ที่พอจะจัดได้ สำหรับโรงเรียนที่มีแล้ว การจัดยังไม่ถูกต้อง
4. โรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเรื่องน้ำดื่มน้ำใช้ไม่เพียงพอและไม่ถูกสุขลักษณะจำนวนส่วนไม่เพียงพอ
5. การลงประวัติของนักเรียนในบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์

6. มีหลายโรงเรียนที่ซึ่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงแล้วไม่ได้ลงในบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน

7. แทบทุกโรงเรียนยังไม่ได้วัดทดสอบสายต่านักเรียน

8. ประวัติการเจ็บป่วยของนักเรียน ไม่มีโรงเรียนใดที่ได้ซักถามจาก
ผู้ปกครอง

9. บางโรงเรียนไม่ได้มอบบัตรสุขภาพไปพร้อมกับใบสุทธิ เมื่อนักเรียนออกจากโรงเรียนนั้น และโรงเรียนที่รับนักเรียนที่ย้ายมาใหม่ ก็ไม่ได้เรียกเอาบัตรสุขภาพ

10. การให้ศึกษาแก่นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้มุ่งไปที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน แต่มุ่งการสอบไล่คะแนนสูงเป็นสำคัญ กิจกรรมการฝึกสุขนิสัยจึงมีน้อย

11. โรงเรียนส่วนมากไม่ได้ทำสมุดไว้บันทึกการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเมื่อมาปฏิบัติงาน และเมื่อครูอาจารย์ให้การช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสมุดทั้งสองเล่มนี้ปกติจะจัดไว้ที่มุมหรือห้องพยาบาล

12. มีนักเรียนบางคนไม่ได้รับประทานอาหารกลางวัน

13. บางโรงเรียนขาดการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
ครูและผู้ปกครอง จึงมักไม่ได้มีการประชุมปรึกษาหารือกัน

จึงพอสรุปได้ว่า ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้าน สุขภาพในโรงเรียนอยู่ที่
ตัวบุคคล วิธีดำเนินการ และงบประมาณ ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีหนทางที่จะปรับปรุงแก้ไข
ให้ลุล่วงไปได้ โดยเน้นที่ตัวบุคคลและวิธีดำเนินการเป็นสำคัญ จะต้องให้ผู้ปฏิบัติงานสุขภาพ
อนามัยในโรงเรียน มีความรู้ ความเข้าใจและมีทัศนคติที่ดีต่องานที่ปฏิบัติ มอบหมายงาน
ให้ตรงตามความสามารถและความสนใจ กระตุ้นให้ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ ตลอดจนประชา
สัมพันธ์เผยแพร่ความรู้แก่ประชาชน ให้มีความเข้าใจและปฏิบัติตนถูกต้องในเรื่องสุขภาพ
อนามัย ส่วนวิธีการดำเนินงานนั้น จะต้องมีการประชุม ปรึกษาหารือร่วมมือประสานงาน
กันในระหว่างผู้เกี่ยวข้องและจัดทำโครงการ แผนปฏิบัติงานประจำปีอย่างแน่ชัด ปัญหา
อุปสรรคในการบริหารงานด้านนี้ของโรงเรียนก็จะลดลง งานมีประสิทธิภาพขึ้นอย่างแน่นอน

4. แนวคิดในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน

การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนจะได้ลคึ้นน พิชัย แก้วลำภู (พิชัย แก้วลำภู 2523 : 5) กล่าวว่า ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องคำนึงถึงปัจจัยและกระบวนการบริหารงานเช่นเดียวกับการบริหารงานด้านอื่น ๆ ดังนั้นหลักอันดับแรกที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการ ในการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนก็คือ การวางแผนงาน เพื่อยึดเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน

การวางแผนงานสุขภาพในโรงเรียน วิลเลียม และบราวเนล (William and Brownell. 1956 : 25) ให้ข้อคิดว่า ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสุขภาพในโรงเรียนจำเป็นต้องเข้าใจในหลักการดำเนินงานด้านนี้ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องสร้างความเข้าใจแก่ผู้ร่วมงานทั้งหมด ชี้แจงเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการให้กระจ่างชัด รู้จักวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผนดำเนินงาน

สุชาติ โสภประยูร (สุชาติ โสภประยูร 2522 : 21) กล่าวถึงวิธีการจัดและดำเนินงานสุขภาพอนามัยโรงเรียนว่า เพื่อให้งานด้านสุขภาพในโรงเรียนมีจุดเริ่มต้นที่ดี สามารถดำเนินงานไปได้อย่างราบรื่นได้ผลตามความมุ่งหมายของการศึกษา โรงเรียนควรยึดหลักวิธีดำเนินงานดังต่อไปนี้

1. ควรจัดงานด้านสุขภาพในโรงเรียนเข้าด้วยกันเป็นโปรแกรมหรือโครงการหนึ่งท่างหาก เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานหรือบริหารงานของโรงเรียน
2. ควรมีผู้รับผิดชอบต่อโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยเฉพาะ เช่น มีคณะกรรมการสุขภาพในโรงเรียน
3. ควรชี้แจงให้ทุก ๆ คนในโรงเรียนทราบถึงงานของโครงการสุขภาพในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ร่วมมือกันทำงาน
4. ควรตั้งจุดมุ่งหมายของโครงการสุขภาพในโรงเรียนให้ออกมาในรูปของพฤติกรรม เน้นถึงการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติ เป็นหลักเสมอ

5. โครงการสุขภาพในโรงเรียนที่จัดนั้น จะต้องให้สนองความสนใจ ความต้องการ และปัญหาทางด้านสุขภาพของเด็กไปพร้อม ๆ กัน

6. ควรจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียนโดยอาศัยความร่วมมือ ช่วยเหลือและประสานสัมพันธ์กับบ้านและชุมชนอย่างใกล้ชิด

7. ควรมีการประเมินผลโครงการสุขภาพในโรงเรียนอยู่เป็นประจำ

ส่วน นิภา มนูญปิฎ (นิภา มนูญปิฎ 2525 : 27 - 28) กล่าวถึงการวางแผนและดำเนินงานบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียนว่า เนื่องจากการสุขภาพอนามัยในโรงเรียน มีความผูกพันอย่างใกล้ชิดกับระบบบริหารงานของโรงเรียน สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพอนามัย ก็คือระบบโครงสร้างและการบริหารงานของโรงเรียนนั่นเอง ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรยึดหลักการดำเนินงานดังนี้

1. รับรู้ปัญหาสุขภาพอนามัยในโรงเรียนทุกด้าน เพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจแก้ปัญหาเหล่านั้น อย่างรวดเร็วและสมเหตุสมผล

2. พิจารณาปัญหาสุขภาพอนามัยอันเกิดจากระเบียบบริหารราชการ เช่น แบบแปลนอาคารเรียน โต๊ะ ม้านั่ง ห้องน้ำห้องส้วม และอื่น ๆ ที่หน่วยงานกำหนดไว้ผิดหลักสุขภาพ เป็นต้น เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาตามความสามารถของโรงเรียนที่จะกระทำได้ อันจะเกิดประโยชน์ต่อสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียน

3. กำหนดกิจกรรมสุขภาพอนามัย ซึ่งจะต้องจัดให้มีขึ้นตลอดทั้งปีในโรงเรียนไว้ล่วงหน้าก่อนเปิดภาคต้นของปีการศึกษาถัดไป พร้อมทั้งกำหนดตัวบุคคลเพื่อรับผิดชอบไว้

4. สนับสนุนให้มีการศึกษาปัญหาสุขภาพอนามัยในโรงเรียนทุกด้าน เก็บสถิติข้อมูลเพื่อหาสาเหตุของปัญหา เพื่อจะได้นำไปสู่การแก้ไขปรับปรุงกิจกรรมสุขภาพอนามัย ช่วยให้งดเกิดผลดีต่อสุขภาพของทุกคนในโรงเรียน

5. บำรุงขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพในโรงเรียน เช่น ส่งไปรับการฝึกอบรมทักษะเฉพาะวิชาชีพ มอบหมายงานให้ตามความรู้ความสามารถ พิจารณาให้ค่าความชอบเป็นพิเศษ เช่น เกี่ยวกับครูอาจารย์สาขาอื่น

6. ประสานงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน ระหว่างกลุ่มครูอาจารย์ ผู้เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง และในระหว่างหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์สุขภาพเขต สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลประจำจังหวัด โรงพยาบาลประจำอำเภอ เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมสร้างสรรค์ เพื่อสุขภาพที่ดีของนักเรียนและทุกคนในโรงเรียน

7. พัฒนาตัวผู้บริหารเองให้มีความรอบรู้ในวิชาการด้านพลานามัย มีจิตใจกว้างขวางหนักแน่น ยอมรับในความบกพร่องของการบริหารงาน และให้ความสำคัญของสถิติ ข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข้ปัญหาต่อไป

8. ติดตามควบคุมการปฏิบัติงานด้านสุขภาพในโรงเรียนเสมอ เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัยของนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องไปในทางที่เกิดผลดีต่อสุขภาพ

9. จัดสรรงบประมาณเพื่อปฏิบัติงานด้านสุขภาพในโรงเรียนโดยเฉพาะ เช่น งบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน สุขศึกษา งบประมาณเพื่อส่งครู เข้ารับการอบรมการสอน สุขศึกษา เป็นต้น

10. ใช้แหล่งประโยชน์ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อ งานด้านสุขภาพในโรงเรียนให้มากที่สุด

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฉัตร ทวีสุข (ฉัตร ทวีสุข 2515 : 45 - 46) ได้วิจัยโครงการสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตนครหลวงกรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านสิ่งแวดล้อมทางสุขภาพในโรงเรียน

1. ท่าเรือที่ตั้งของโรงเรียนไม่ถูกหลักสุขาภิบาล เนื้อที่ของโรงเรียนคับแคบยากต่อการขยายโรงเรียนในอนาคต
2. โรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับความรำคาญจากกลิ่นเหม็น ปูนละออง ความสะอาดและอื่น ๆ ทำให้นักเรียนเสียสมาธิในการเรียนและอาจมีผลเสียต่อสุขภาพ
3. โรงเรียนส่วนมากกว่าร้อยละ 50 มีสนามเล่นไม่เพียงพอ
4. ห้องเรียนกับแอมบูแลนซ์เรียนกันอย่างแออัดถึงห้องละ 55 คน มีห้องเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน
5. แสงสว่างและการระบายอากาศ มีหลายโรงเรียนจำเป็นต้องปรับจัดการแก้ไข เพราะมีแสงสว่างไม่เพียงพอและห้องเรียนร้อนอบอ้าวมาก
6. โรงเรียนหลายแห่งไม่มีโรงอาหาร และที่มีอยู่ก็คับแคบ
7. มีโรงเรียนจำนวนร้อยละ 33.33 ที่ยอมรับว่า การรักษาสุขภาพในโรงเรียนยังไม่ดีพอ จำเป็นต้องแก้ไข นอกจากนี้มีโรงเรียนอีกร้อยละ 52.63 มีความเห็นว่า การระบายน้ำโสโครกในโรงเรียนต้องปรับแก้ไขโดยด่วน

ทางด้านการจัดบริการสุขภาพ

1. โรงเรียนหลายแห่งไม่ได้จัดให้มีการตรวจสุขภาพของนักเรียนในตอนเช้าเลย คือมีอยู่ร้อยละ 15.79
2. โรงเรียนส่วนมากถึงร้อยละ 40.15 ไม่ได้จัดให้นักเรียนตรวจวัดสายตาและโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการทดสอบการได้ยินนั้นมีโรงเรียนถึงร้อยละ 75.44 ที่ไม่เคยจัดบริการด้านนี้ให้กับเด็ก ทั้ง ๆ ที่การตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยินเป็นสิ่งที่ครูสามารถจะทำเองได้
3. นักเรียนได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันโรคภัยยังไม่ดีพอ ร้อยละ 38.60 ของโรงเรียนทั้งหมดที่นักเรียนได้รับการสร้างภูมิคุ้มกันโรคอยู่ในเกณฑ์พอใช้ โรงเรียนอีกร้อยละ 14.04 ยอมรับว่า บริการสร้างภูมิคุ้มกันโรคให้แก่เด็กนักเรียนของโรงเรียนยังไม่ดี จำเป็นต้องแก้ไข

กองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย (กรมอนามัย กองอนามัยโรงเรียน 2520 : 47 - 48) ได้ประเมินผลโครงการการอบรมงานสุขภาพอนามัยโรงเรียนแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและครู ในปี 2519 พบว่า

1. ด้านความรู้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและครูที่ได้รับการอบรม มีความรู้ความเข้าใจในงานสุขภาพอนามัยโรงเรียนดีกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการอบรม
2. ด้านเจตคติ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและครูที่ได้รับการอบรม มีเจตคติในทางบวกเหมือนผู้ที่ไม่ได้รับการอบรม แสดงให้เห็นว่าครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีเจตคติที่ดีต่องานสุขภาพอนามัยโรงเรียนทั้งก่อนและหลังการอบรม
3. ด้านการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานของครูและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ได้รับการอบรม มีความเข้าใจและปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงกว่าผู้ไม่ได้รับการอบรม

พัชรา กาญจนารัตน์ รัชนี ขวัญบุญจันทร์ และ พเยาว์ ตันมณี (พัชรา กาญจนารัตน์ รัชนี ขวัญบุญจันทร์ และ พเยาว์ ตันมณี 2521 : 29 - 39) ได้ร่วมกันศึกษาวิจัยโครงการสุขภาพและเปรียบเทียบพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของนักเรียนในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ปรากฏผลดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจ พบว่า ครูโรงเรียนในเขตเทศบาลและครูโรงเรียนนอกเขตเทศบาล มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสุขภาพอนามัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉลี่ยแล้วครูในเขตเทศบาลมีความเข้าใจดีกว่า ทั้งนี้เพราะมีวุฒิสูงกว่า และเคยได้รับการอบรมโครงการสุขภาพอนามัยโรงเรียนมากกว่า
2. การปฏิบัติงานของครูเกี่ยวกับโครงการสุขภาพในโรงเรียน พบว่า ครูโรงเรียนนอกเขตเทศบาลปฏิบัติงานเกี่ยวกับบริการสุขภาพในโรงเรียนและงานเกี่ยวกับการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม มากกว่าครูโรงเรียนในเขตเทศบาล ส่วนการปฏิบัติเกี่ยวกับการสอนสุขศึกษาครูโรงเรียนในเขตเทศบาลรู้จักใช้วิธีการและอุปกรณ์การสอนได้มากกว่า ครูโรงเรียนนอกเขตเทศบาล

วิลาศ จันทร์รัตน์ (วิลาศ จันทร์รัตน์ 2524 : 77 - 81) ได้ศึกษาวิจัย
 ถึงการบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ของครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่
 สามารถจัดบริการด้านสุขภาพอนามัยโรงเรียน ให้เป็นไปตามมาตรฐานขั้นต่ำของงาน
 สุขศึกษาในสถานศึกษา ที่คณะกรรมการสุขภาพการศึกษา ในคณะกรรมการ
 สุขศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ ครูใหญ่มีความเข้าใจในลักษณะการบริหารงานสุขภาพ
 อนามัยโรงเรียนอยู่ในระดับดี พบว่ามีปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานอยู่ในระดับ
 ปานกลาง ปัญหาอุปสรรคที่ครูใหญ่ประสบอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัญหาอุปสรรคใน
 เรื่องงบประมาณ กำลังคน และวัสดุอุปกรณ์ ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ครูใหญ่โรงเรียน
 ในเขตสุขภาพีความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพอนามัยโรงเรียนแตกต่าง
 ไปจากครูใหญ่โรงเรียนนอกเขตสุขภาพ

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

ขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีเนื้อหารายละเอียดในเรื่องต่อไปนี้ ตามลำดับ
ได้แก่

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล
3. การสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตการศึกษา 3 ทั้งห้าจังหวัด รวม 301 คน

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. สํารวจรายชื่อโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
จำนวนผู้บริหารโรงเรียน ครูอาจารย์และจำนวนนักเรียน ในเขตการศึกษา 3
จากกองการเจ้าหน้าที่ กรมสามัญศึกษา
2. แบ่งโรงเรียนออกเป็นสามขนาด ตามเกณฑ์การแบ่งเพื่อ
ประเมินมาตรฐานโรงเรียน ของกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา คือใช้จำนวน
นักเรียนเป็นเกณฑ์ มีโรงเรียนขนาดเล็ก 52 โรง ผู้บริหาร 132 คน โรงเรียน
ขนาดกลาง 43 โรง ผู้บริหาร 167 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ 38 โรง ผู้บริหาร
227 คน รวมทั้งสิ้น 133 โรง จำนวนประชากรผู้บริหาร 526 คน

3. เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่ผู้บริหารผ่านการอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมาแล้วทั้งหมด เพื่อให้ได้ผู้บริหารที่ผ่านการอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนแล้ว ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขนาดเล็ก 5 โรงเรียน ขนาดกลาง 8 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 14 โรงเรียน ผู้บริหารที่ผ่านการอบรม รวม 51 คน

4. สุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบ่งกลุ่ม (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียนในแต่ละจังหวัด ที่เหลือจากการเลือกโดยวิธีเจาะจงแล้ว โดยใช้เกณฑ์จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของเมอร์คาโด (Mercado. 1977 : 54) ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนขนาดเล็ก 20 โรงเรียน ขนาดกลาง 15 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดใหญ่ 10 โรงเรียน

5. ตรวจสอบจำนวนผู้บริหารในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 66 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 92 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ 143 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 301 คน รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง แสดงอยู่ในตาราง 1, 2

และ 3

ตาราง 1 จำนวนประชากร จำแนกตามขนาดของโรงเรียนในแต่ละจังหวัด

ที่	จังหวัด	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
		จำนวน (โรง)	จำนวน (คน)	จำนวน (โรง)	จำนวน (คน)	จำนวน (โรง)	จำนวน (คน)	จำนวน (โรง)	จำนวน (คน)
1	สงขลา	5	12	13	48	9	54	27	114
2	ชุมพร	7	16	6	23	3	18	16	57
3	นครศรีธรรมราช	15	38	13	53	14	84	42	175
4	พัทลุง	12	35	3	11	6	36	21	82
5	สุราษฎร์ธานี	13	31	8	32	6	35	27	98
	รวม	52	132	43	167	38	227	133	526

ตาราง 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดของโรงเรียนในแต่ละจังหวัด

ที่	จังหวัด	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		รวม	
		จำนวน (โรง)	จำนวน (คน)	จำนวน (โรง)	จำนวน (คน)	จำนวน (โรง)	จำนวน (คน)	จำนวน (โรง)	จำนวน (คน)
1	สงขลา	2	5	7	27	6	36	15	68
2	ชุมพร	4	10	4	14	2	12	10	36
3	นครศรีธรรมราช	7	18	7	30	8	48	22	96
4	พัทลุง	6	18	1	3	4	24	11	45
5	สุราษฎร์ธานี	6	15	4	18	4	23	14	56
	รวม	25	66	23	92	24	143	72	301

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการฝึกอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพ
ในโรงเรียน

ที่	จังหวัด	ผู้บริหารที่ ผ่านการอบรม	ผู้บริหารที่ไม่ ผ่านการอบรม	รวม
1	สงขลา	10	58	68
2	ชุมพร	10	26	36
3	นครศรีธรรมราช	13	83	96
4	พัทลุง	8	37	45
5	สุราษฎร์ธานี	10	46	56
	รวม	51	250	301

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ลักษณะของเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามวัดสภาพการ
จัดดำเนินงานและความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน
มัธยมศึกษา แบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว เป็นแบบตรวจสอบ
รายการและกรอกข้อความ เพื่อกำหนดการทราบข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง จะได้
นำมาเป็นตัวแปรในการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดดำเนินงานด้านสุขภาพ
ในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ โดยแบ่งเนื้อหาเป็นสามด้าน
ได้แก่ การจัดสิ่งแวดล้อม การจัดบริการสุขภาพ และการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า เพื่อวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียน ในเนื้อหาสามด้านคือ การบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อม การบริหารงานด้านการจัดการบริการสุขภาพ และการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา แต่ละข้อคำถามจะมีคำตอบให้เลือกตอบ 5 คำตอบ คือ ความคิดเห็นที่ระดับ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และท้ายคำถามแต่ละด้าน จะมีแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านนั้น ๆ ซึ่งคำตอบส่วนนี้จะไม่นำไปเกี่ยวข้องในการทดสอบสมมุติฐาน แต่จะประมวลเพื่อใช้ประโยชน์ในการอภิปรายผลและเสนอแนะในการศึกษาวิจัย รายละเอียดของแบบสอบถามปรากฏอยู่ในภาคผนวกหน้า 149

การตรวจนับคะแนน กำหนดวิธีการและเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

คำถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ใช้วิธีตรวจนับความถี่แล้วนำมาหาค่าร้อยละ

คำถามตอนที่ 3 ใช้วิธีตรวจให้คะแนนตามน้ำหนักสมมุติของตัวเลือกที่เป็นคำตอบในแต่ละข้อคำถาม

สำหรับคำถามที่มีข้อความเป็นนิมาน (Positive) มีเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

คำตอบที่ว่า เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ค่าน้ำหนัก 5 คะแนน

คำตอบที่ว่า เห็นด้วย ให้ค่าน้ำหนัก 4 คะแนน

คำตอบที่ว่า ไม่แน่ใจ ให้ค่าน้ำหนัก 3 คะแนน

คำตอบที่ว่า ไม่เห็นด้วย ให้ค่าน้ำหนัก 2 คะแนน

คำตอบที่ว่า ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้ค่าน้ำหนัก 1 คะแนน

ส่วนคำถามที่มีข้อความเป็นนิเสธ (Negative) ได้แก่ข้อ 6, 9, 10 ในการบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ข้อ 3 ในการบริหารงานด้านการจัด

บริการสุขภาพ และข้อ 2, 4 ในการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนสุขภาพ
ให้ค่าน้ำหนักคะแนนกลับกันกับข้อความเป็นนิมิต คือ ให้ค่าน้ำหนักคะแนนเป็น 1
2 3 4 และ 5 ตามลำดับ

การสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

วิธีการสร้างเครื่องมือได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือและ
เอกสาร
2. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยใน
โรงเรียน พร้อมทั้งศึกษาสภาพปัญหาอุปสรรค ความคิดเห็นในการบริหารงานด้าน
สุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตที่จะทำการวิจัยจากผู้บริหารโรงเรียน แล้วนำ
มาสรุปรวบรวมเก็บข้อคำถามในแบบสอบถาม
3. ร่างแบบสอบถามแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำ
เพิ่มเติม
4. ลงมือสร้างแบบสอบถาม ตามรายละเอียดในลักษณะของ
เครื่องมือ
5. หากคุณภาพของเครื่องมือ
 - 5.1 ด้านความเที่ยงตรง ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน
ตั้งมีรายนามต่อไปนี้เป็นผู้ตรวจสอบ ได้แก่
ดร.โชติ เพชรชื่น รองผู้อำนวยการสำนักทดสอบ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
แพทย์หญิงกัญญา โรหิตรัทธนะ แพทย์ประจำกองอนามัย
โรงเรียน กรมอนามัย

นายประวิทย์ ยี่สุนเทศ ศึกษาธิการภาควิชาพลานามัย

กรมสามัญศึกษา

นายบุญญ หนูแก้ว ผู้ช่วยศึกษาธิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายวิรัช เสวตศิลป์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนสุราษฎร์ธานี

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายชัยยุทธ ศรีขจร ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนสุราษฎร์พิทยา

จังหวัดสุราษฎร์ธานี

นายเดโช บุษยานิกรณ์ หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย โรงเรียน

สุราษฎร์พิทยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี

แล้วนำมาแก้ไขต่อกันนั้นนำแบบสอบถามที่แก้ไขเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์อีกครั้งหนึ่ง

5.2 คำนวณอำนาจจำแนก นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 64 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อโดยวิธีการแจกแจงที่

(t-distribution) ได้ค่าอำนาจจำแนกแต่ละข้อดังปรากฏในภาคผนวกหน้า 163

5.3 คำนวณความเชื่อมั่น หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับจากที่นำไปทดลองใช้ โดยวิธี Alpha Coefficient (α) ซึ่งผลการวิเคราะห์รวมของแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.856 วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นได้แสดงไว้ในภาคผนวกหน้า 165

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัย จุดมุ่งหมายของการวิจัยและผลประโยชน์ที่จะได้รับแล้วขอความอนุเคราะห์ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างให้ตอบแบบสอบถาม ใช้ประกอบแบบสอบถามส่งให้กลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดสุราษฎร์ธานี พร้อมทั้งนัดหมายรับคืนด้วยตนเอง
3. ส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชุมพร จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสงขลา ทางไปรษณีย์ และอำนวยความสะดวกในการส่งแบบสอบถามคืนโดยติดแสตมป์และเจ้าหน้าที่ผู้วิจัยให้เสร็จเรียบร้อย
4. คัดเลือกแบบสอบถามที่ได้รับคืน เฉพาะที่สมบูรณ์ไว้ศึกษาวิเคราะห์จากแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด 276 ฉบับ เมื่อคัดที่ไม่สมบูรณ์ออกแล้วคงเหลือที่นำมาศึกษาวิเคราะห์จำนวน 269 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 89.37 ของแบบสอบถามที่ส่งไป ซึ่งมีรายละเอียดตัวแปรที่จะศึกษาดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปร	จำนวน ผู้ตอบ	ร้อยละ (ของผู้ตอบทั้งหมด)
ขนาดของโรงเรียน		
ขนาดเล็ก	60	22.30
ขนาดกลาง	85	31.60
ขนาดใหญ่	124	46.10
รวม	269	100.00
การฝึกอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน		
เคยผ่านการอบรม	48	17.84
ไม่เคยผ่านการอบรม	221	82.16
รวม	269	100.00
ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหาร		
ไม่เกิน 5 ปี	122	45.35
เกิน 5 ปีขึ้นไป	147	54.65
รวม	269	100.00

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ มาวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นดังนี้

1. ตรวจสอบและแนบตามวิธีการทางสถิติ

แบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 แจกแจงความถี่

แล้วหาการอยละ

แบบสอบถามตอนที่ 3 หาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อของแต่ละคำถาม โดยตั้งเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานค่านุภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งคัดแปลงมาจากเกณฑ์การประเมินค่าความคิดเห็นของเบสต์ (Best. 1970 : 174 - 178) ดังนี้

1.000 - 2.333 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับต่ำ

2.334 - 3.667 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับ

ปานกลาง

3.668 - 5.000 หมายถึง มีความเห็นด้วยในระดับสูง

2. หาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อต้องการทราบการกระจายของกลุ่มตัวอย่าง ในแต่ละข้อคำถาม

3. การทดสอบสมมุติฐาน นำคะแนนที่วิเคราะห์แล้วมาแยกเป็นกลุ่มตามตัวแปรที่ศึกษา แล้วหาค่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test และหาความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม โดยใช้

F-test

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 การอยละ

1.2 ค่าคะแนนเฉลี่ย

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยวิธีการแจกแจงที (t-distribution) ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{s_H^2}{n_H} + \frac{s_L^2}{n_L}}}$$

(วิเชียร เกตุสิงห์ 2521 : 167 - 168)

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธี Alpha Coefficient ใช้สูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right) \quad (\text{อนันต์ ศรีโสภณ 2521 : 265})$$

4. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ t-test จากสูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}} \quad (\text{Ferguson. 1976 : 165})$$

5. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม โดยใช้ F-test จากสูตร

$$F = \frac{MS_b}{MS_w} \quad (\text{วิเชียร เกตุสิงห์ 2521 : 69})$$

หากพบว่าคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรที่ทำการทดสอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยใช้ q-Statistic ตามวิธีของ Newman-Keuls (Winer. 1971 : 210 - 218)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แยกวิเคราะห์และเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับ
ดังต่อไปนี้

- ตอนที่ 1 สภาพการจัดดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียน
- ตอนที่ 2 ความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน
- ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน
- ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน
- ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- $\bar{X}$ แทน ค่าคะแนนเฉลี่ย
- S แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- S_1^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
- S_2^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
- N_1 แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 1
- N_2 แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างที่ 2
- t แทน ค่าสถิติที่พิจารณาใน t - distribution
- F แทน ค่าสถิติที่พิจารณาใน F - distribution
- SS แทน ผลบวกกำลังสองของคะแนน
- MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน
- df แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

ตอนที่ 1 สภาพการจัดดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียน

สภาพการจัดดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียนที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ มีรายละเอียดในลักษณะงานสำคัญด้วยกันคือ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการจัดบริการสุขภาพ และด้านการจัดการเรียนการสอนสุขภาพ โดยจะแยกเสนอผลการวิเคราะห์เป็นรายการในแต่ละด้าน ดังนี้

ตาราง 5 สภาพการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ตาราง 6 สภาพการจัดบริการสุขภาพ

ตาราง 7 สภาพการจัดการเรียนการสอนสุขภาพ

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ลักษณะสถานที่ตั้งโรงเรียน						
เป็นที่ลุ่ม น้ำท่วม น้ำขัง						
ตามฤดูกาล	17	28.33	35	41.18	39	31.45
เป็นที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง	37	61.67	48	56.47	85	68.55
เป็นที่เชิงเขา	6	10.00	2	2.35	—	—

ตาราง 5 (ต่อ)

สภาพการวัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
เนื้อที่บริเวณโรงเรียน						
กว้างขวางเพียงพอแล้ว	46	76.67	51	60.00	72	58.06
แคบแต่สามารถขยายออกไปได้	8	13.33	18	21.18	16	12.90
แคบและไม่สามารถขยายได้อีก	6	10.00	16	18.82	36	29.04
สิ่งแวดล้อมที่เป็นเหตุก่อให้เกิดความรำคาญ						
มีกลิ่นเหม็น	4	6.67	3	3.53	10	8.06
มีเสียงรบกวน	7	11.67	10	11.76	16	12.90
มีฝุ่นมาก	19	31.67	37	43.53	45	36.29
ได้รับความสะอาด	—	—	1	1.18	2	1.62
สัตว์เลี้ยงรบกวน	1	1.66	—	—	—	—
บริเวณขึ้นแฉะ	2	3.33	2	2.35	—	—
ไม่มีเหตุก่อให้เกิดความรำคาญ	27	45.00	32	37.65	51	41.13
รั้วโรงเรียน						
ทำด้วยไม้	2	3.33	7	8.24	4	3.23
ทำด้วยลวดหนาม	10	16.67	38	44.71	34	27.42
ทำด้วยอิฐหรือซีเมนต์	1	1.67	12	14.12	39	31.45
เป็นรั้วต้นไม้	—	—	—	—	10	8.06
ไม่มีรั้ว	47	78.33	28	32.93	37	29.84

ตาราง 5 (ต่อ)

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
อาคารเรียน						
มีเฉพาะอาคารเรียนถาวร	9	15.00	9	10.59	8	6.45
มีเฉพาะอาคารเรียนชั่วคราว	5	8.33	—	—	—	—
มีทั้งอาคารเรียนถาวรและชั่วคราว	46	76.67	76	89.41	116	93.55
จำนวนนักเรียนในห้องเรียนมากที่สุด						
ประมาณ						
35 — 40 คน	36	60.00	11	12.94	—	—
41 — 45 คน	18	30.00	43	50.59	54	43.55
46 — 50 คน	4	6.67	31	36.47	67	54.03
เกินกว่า 50 คน	2	5.33	—	—	3	2.42
การระบายถ่ายเทอากาศในห้องเรียน						
โดยทั่วไป						
อากาศถ่ายเทได้ดี	59	98.33	85	100.00	120	96.77
อากาศไม่ค่อยถ่ายเท	1	1.67	—	—	4	3.23
แสงสว่างในห้องเรียนโดยทั่วไป						
มากเกินไป	5	8.33	3	3.53	2	1.61
เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน	53	88.34	78	91.76	116	93.55
น้อยเกินไป	2	3.33	4	4.71	6	4.84

ตาราง 5 (ต่อ)

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
สีของกระดานดำที่ใช้						
สีดำ	—	—	2	2.35	8	6.45
สีเขียวใบไม้	60	100.00	83	97.65	110	88.71
กระดานไฟเบอร์สีขาว	—	—	—	—	6	4.84
ขนาดของโรงอาหาร						
กว้างพอสำหรับนักเรียนทั้งหมด	6	10.00	15	17.65	20	16.13
แคบ แต่จัดให้นักเรียนรับประทานอาหาร						
2 มัด	1	1.67	6	7.06	67	54.03
ไม่มีโรงอาหารเฉพาะ ใช้อาคาร						
อื่นแทน	53	88.33	64	75.29	37	29.84
ห้องส้วมสำหรับนักเรียน						
อยู่ภายในอาคารเรียน	2	3.33	6	7.06	14	11.29
เป็นอาคารต่างหากอยู่ติดกับอาคาร						
เรียน	8	13.33	17	20.00	25	20.16
เป็นอาคารต่างหากอยู่ห่างจาก						
อาคารเรียน	50	83.34	62	72.94	85	68.55

ตาราง 5 (ต่อ)

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ที่บัสสาวะนักเรียนชาย อยู่รวมกับห้องส้วม	55	91.67	65	76.47	100	80.65
แยกอยู่ต่างหาก	5	8.33	20	23.53	24	19.35
ห้องพยาบาล เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็น มีห้องพยาบาล เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ ที่จำเป็นครบ	2	3.33	6	7.06	23	18.55
มีห้องพยาบาล แต่เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ ที่จำเป็นไม่ครบ	18	30.00	38	44.71	64	51.61
มีมุมพยาบาล ใช้อาสาสมัครประจำบ้าน	40	66.67	41	48.23	73	29.84
การจัดน้ำดื่มสำหรับนักเรียน						
ก. ชนิดของน้ำ						
น้ำฝน	23	38.33	23	27.06	34	27.43
น้ำประปา	10	16.67	25	29.41	36	29.03
น้ำบาดาล	7	11.67	20	23.53	27	21.77
น้ำขมิ้น	20	33.33	17	20.00	27	21.77

ตาราง 5 (ต่อ)

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ข. ลักษณะการจัด						
ใส่ถังไว้ให้แล้วใช้ภาชนะตักดื่ม	23	38.33	30	35.29	26	20.97
ใส่ถังมีก๊อกเปิด	32	53.34	34	40.00	46	37.10
เป็นก๊อกที่ต่อมาจากท่อน้ำ	5	8.33	19	22.36	48	38.70
น้ำพุ	—	—	2	2.35	4	3.23
สนามกีฬาโรงเรียน						
ก. ชนิดที่มี						
มีเฉพาะสนามหญ้า	29	48.33	18	21.18	14	11.29
มีทั้งสนามหญ้าและสนามพื้นซีเมนต์	31	51.67	67	78.82	106	85.48
ใช้หอประชุมเป็นที่เล่นกีฬาด้วย	—	—	—	—	4	3.23
ข. ขนาด						
เพียงพอที่จะใช้	39	65.00	35	41.18	63	50.81
ยังไม่เพียงพอที่จะใช้	21	35.00	50	58.82	61	49.19
การระบายน้ำในโรงเรียน						
มีท่อระบายน้ำในโรงเรียนและทอดึงท่อ						
สาธารณะ	—	—	1	1.18	26	20.97
มีร่องระบายน้ำรอบ ๆ อาคารเรียน	32	53.33	38	44.71	68	54.84
ไม่มีท่อระบายน้ำหรือร่องระบายน้ำ	28	46.67	46	54.11	30	24.19

ตาราง 5 (ต่อ)

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การกำจัดขยะของโรงเรียน						
ใช้เตาเผา	9	15.00	13	15.29	36	29.03
ซุกหลุมฝัง	34	56.67	34	40.00	36	29.03
มีรถมาขนไปทิ้งที่อื่น	—	—	2	2.35	25	20.16
เผาในหลุม	17	28.33	36	42.36	27	21.78
ไม้ยืนต้นไม้ร่มเงา						
มีมาก	10	16.67	9	10.59	28	22.58
มีพอสมควร	29	48.33	60	70.59	63	50.81
มีน้อย	17	28.33	15	17.64	33	26.61
ไม่มี	4	6.67	1	1.18	—	—
มาตรการดูแลความปลอดภัยแก่นักเรียน						
มีครูเวรคอยควบคุมดูแล	51	85.00	71	83.53	91	73.39
มียามรักษาการณ์ตลอดวัน	—	—	—	—	15	12.10
มีสาร์วัตรนักเรียน	5	8.33	9	10.59	8	6.45
มีคณะกรรมการดูแลความปลอดภัย	4	6.67	5	5.88	10	8.06

จากตาราง 5 ปรากฏผลในแต่ละรายการดังนี้

ลักษณะสถานที่ตั้ง ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยส่วนใหญ่แล้วจะตั้งอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ค่อนข้างท่วมไม่ถึง

เนื้อที่บริเวณ ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีเนื้อที่ถูกสุขลักษณะ คือมีกว้างขวางเพียงพอ แม้มีแบบแปลนสามารถขยายได้ มีเพียงส่วนน้อยที่มีเนื้อที่แคบและขยายไม่ได้อีกแล้ว

สิ่งแวดล้อมที่เป็นเหตุก่อให้เกิดความรำคาญ โรงเรียนขนาดกลางมีเหตุรำคาญมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก (มีร้อยละ 62.35 ร้อยละ 58.87 และร้อยละ 55 ตามลำดับ) สิ่งที่เกิดเหตุรำคาญแก่โรงเรียนทั้งสามขนาดสูงสุดก็คือน้ำ

รั่ว โรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ไม่มีรั่ว ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีรั่วเริ่มร่อยแล้ว

อาคารเรียน ห้องเรียน โรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนห้องเรียนเพียงพอกับจำนวนนักเรียนมากที่สุด รองลงมาได้แก่โรงเรียนขนาดกลาง ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่ยังไม่เพียงพอ

การระบายถ่ายเทอากาศในห้องเรียน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จัดได้ถูกสุขลักษณะเป็นส่วนใหญ่ คืออากาศถ่ายเทได้ดี โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลาง อากาศถ่ายเทได้ดีที่สุด (ร้อยละ 100)

แสงสว่างในห้องเรียน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จัดได้ถูกสุขลักษณะเป็นส่วนใหญ่ คือ มีแสงสว่างเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน

สีกระดานดำ ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ใช้สีเขียวไม้มันเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กใช้มากที่สุด (ร้อยละ 100)

โรงอาหาร โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางส่วนใหญ่ไม่มีโรงอาหารเฉพาะ ต้องใช้อาคารอื่นแทน (ร้อยละ 88.33 และร้อยละ 75.29 ตามลำดับ) ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มีโรงอาหารเฉพาะแต่มีขนาดไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

ส่วน ที่ปัสสาวะนักเรียน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จัดตั้งถูกสุขลักษณะ คือสร้างอยู่ห่างจากตัวอาคารเรียน แต่โรงเรียนทั้งสามขนาด ส่วนใหญ่ไม่ได้แยกที่ปัสสาวะนักเรียนชายออกจากห้องส้วม

ห้องพยาบาล โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนใหญ่จัดเป็นมุมพยาบาล ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีห้องพยาบาลแต่เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็นมีไม่ครบ

น้ำดื่ม ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีน้ำดื่มที่ถูกสุขลักษณะเป็นส่วนใหญ่ น้ำที่โรงเรียนจัดเพื่อให้แก่นักเรียนดื่มมากที่สุด ไก่ก่ น้ำฝน สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก น้ำประปา สำหรับโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ลักษณะการจัดของโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนใหญ่ใส่ถังมีก๊อกเปิด ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จัดเป็นก๊อกออกจากท่อน้ำ ร่องลงบ่าส้วมมีก๊อกเปิด

สนามกีฬา โรงเรียนขนาดเล็กมีสนามกีฬาเพียงพอที่จะใช้มากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง คือคิดเป็นร้อยละ 65 ร้อยละ 50.81 และร้อยละ 41.18 ตามลำดับ

การระบายน้ำในโรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีร่องระบายน้ำและท่อระบายน้ำ โรงเรียนขนาดเล็ก เกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 53.33) มีร่องระบายน้ำ ส่วนโรงเรียนขนาดกลางเกินกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 54.11) ไม่มีการระบายน้ำ

การกำจัดขยะ ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการกำจัดขยะที่ถูกสุขลักษณะเป็นส่วนใหญ่ คือ ขุดหลุมฝังและใช้เตาเผา

ไม้ยึ้นกันไม้รมเงา ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีต้นไม้รมเงาพอสมควร

มาตรการดูแลความปลอดภัยแก่นักเรียน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีการเอาใจใส่ดูแลให้ความปลอดภัยแก่นักเรียนสูง โดยโรงเรียนทั้งสามขนาดจัดครูเวรเป็นผู้คอยควบคุมดูแลเป็นส่วนใหญ่

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดบริการสุขภาพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนโดยแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข						
ตรวจเมื่อเริ่มเข้าโรงเรียน	—	—	1	1.18	4	3.23
ตรวจปีละครั้ง	24	40.00	36	42.35	59	47.58
ตรวจมากกว่าปีละหนึ่งครั้ง	5	8.33	18	21.18	16	12.90
ไม่เคยได้รับการตรวจ	31	51.67	30	35.29	45	36.29
การตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนในตอนที่เข้าโดยครูอาจารย์						
ตรวจทุกวัน	6	10.00	26	30.59	19	15.32
ตรวจสัปดาห์ละครั้ง	18	30.00	16	18.82	13	10.48
นาน ๆ ตรวจครั้ง	31	51.67	32	37.65	70	56.45
ไม่มีการตรวจ	5	8.33	11	12.94	22	17.74
ความสนใจของครูอาจารย์ในการตรวจสอบสุขภาพนักเรียน						
สนใจมาก	3	5.00	5	5.88	1	0.81
สนใจพอสมควร	29	48.33	44	51.77	52	41.93
ยังให้ความสนใจน้อย	28	46.67	36	42.35	71	57.26

ตาราง 6 (ต่อ)

สภาพการจึก	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ความรู้ความเข้าใจการปฐมพยาบาลของครูอาจารย์โดยทั่วไป						
ดีมาก	1	1.67	1	1.18	5	4.03
ดี	7	11.67	8	9.41	26	20.97
พอใช้	33	55.00	55	64.71	67	54.03
ยังต้องปรับปรุง	19	31.66	21	24.70	26	20.97
การบริการตรวจสอบสุขภาพแก่ครูอาจารย์และบุคลากรอื่นในโรงเรียน						
ตรวจปีละครั้ง	1	1.67	2	2.35	—	—
ตรวจพร้อมกับตอนให้บริการนักเรียน	10	16.67	17	20.00	28	22.58
ตรวจเป็นครั้งคราวเมื่อเกิดปัญหา	14	23.33	25	29.41	56	45.16
ไม่มีการตรวจ	35	58.33	41	48.24	40	32.26
การตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยินของนักเรียน						
ภาคเรียนละครั้ง	2	3.33	1	1.18	1	0.81
ปีละครั้ง	3	5.00	6	7.06	17	13.71
ไม่เคยทำเลย	55	91.67	78	91.76	106	85.48

ตาราง 6 (ต่อ)

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียนโดยครูอาจารย์						
ภาคเรียนละครั้ง	35	58.33	39	45.88	69	55.65
ปีละครั้ง	5	8.33	31	36.47	41	33.06
ไม่เคยทำเลย	20	33.34	15	17.65	14	11.29
การมีบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน						
มีครบทุกคน	5	8.33	4	4.71	43	34.68
มีบ้างเป็นบางคน	12	20.00	27	31.76	29	23.39
ไม่มีบัตรสุขภาพเลย	43	71.67	54	63.53	52	41.94
การบริการรักษาพยาบาลในโรงเรียน						
ชาวเวชท์และอุปกรณที่จำเป็น	21	35.00	32	37.65	39	31.45
ชาคมุคตากรที่มีความรู้ด้านนี้	35	58.33	47	55.29	56	45.16
มีความพร้อมในการให้บริการ	4	6.67	6	7.06	29	23.39
การจัดบริการอาหารกลางวัน						
ให้บุคคลภายนอกมาจำหน่ายโดยความควบคุมของโรงเรียน	57	95.00	79	92.94	109	87.90
โรงเรียนจำหน่ายเองและบุคคลนอกจำหน่ายด้วย	3	5.00	6	7.06	15	12.10

ตาราง 6 (ต่อ)

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
บริการสหกรณ์เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต ของบุคลากรในโรงเรียน						
จัดทัศนศึกษาร่วมกัน	15	25.00	16	18.82	24	19.36
จัดให้มีการเล่นและแข่งขันกีฬา	34	56.67	46	54.12	59	47.58
จัดงานวันเริงพบปะสังสรรค์	11	18.33	18	21.18	28	22.58
กิจกรรมชุมชน	—	—	5	5.88	13	10.48
บริการแนะแนวสุขภาพแก่นักเรียน จัดทำโดย						
ครูอาจารย์ประจำชั้น	13	21.67	17	20.00	13	10.48
ครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษา	10	16.67	26	30.59	43	34.68
ครูแนะแนว	12	20.00	25	29.41	41	33.07
เจ้าหน้าที่สาธารณสุข	6	10.00	10	11.76	19	15.32
ไม่มีบริการแนะแนวสุขภาพแก่นักเรียน	19	31.66	7	8.24	8	6.45
ผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียนโดยตรงเวลา เกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน						
ครูอาจารย์ประจำชั้น	7	11.67	9	10.59	12	9.68
ครูเวร	26	43.33	34	40.00	39	31.45

ตาราง 6 (ต่อ)

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ครูพยาบาล	11	18.33	27	31.76	49	39.52
ครูปกครอง	5	8.33	4	4.71	—	—
ครูประจำวิชา	3	5.00	—	—	5	4.03
ผู้บริหารโรงเรียน	8	13.34	11	12.94	19	15.32

จากตาราง 6 ปรากฏผลในแต่ละรายการดังนี้

บริการตรวจสอบสุขภาพนักเรียนโดยแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข โรงเรียนขนาดเล็กประมาณครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 51.67) นักเรียนไม่เคยได้รับการตรวจสอบสุขภาพ ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่นักเรียนได้รับการตรวจปีละครั้ง

การตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนในตอนเช้าโดยครูอาจารย์ ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยได้ดำเนินการ นาน ๆ จึงจะมีการตรวจกันครั้งหนึ่ง

ความสนใจของครูอาจารย์ในการตรวจสอบสุขภาพนักเรียน โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนใหญ่ครูอาจารย์ให้ความสนใจพอสมควร ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ยังให้ความสนใจน้อย

ความรู้ด้านการปฐมพยาบาลของครูอาจารย์โดยทั่วไป ทั้งโรงเรียน
ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพพอใช้

บริการตรวจสอบสภาพแก่ครูอาจารย์และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียน
ขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนใหญ่ไม่มีบริการ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่เกือบ
ครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 45.16) บริการตรวจเป็นครั้งคราวเมื่อเกิดปัญหา

การตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยินของนักเรียน ทั้งโรงเรียนขนาด
เล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ เกือบทั้งหมดไม่เคยจัดทำเลย

การชักนำหนักและวัดสวนสูงของนักเรียนโดยครูอาจารย์ ทั้งโรงเรียน
ขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยส่วนใหญ่แล้วจัดทำภาคเรียนละครั้ง

บัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง
ส่วนใหญ่ักเรียนไม่มีบัตรสุขภาพเลย ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ที่นักเรียนไม่มีบัตร
สุขภาพเลยมีร้อยละ 41.94

บริการรักษาพยาบาลในโรงเรียน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง
และขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการให้บริการ ทั้งทางด้านเวชภัณฑ์
อุปกรณ์และบุคลากร

การจัดบริการอาหารกลางวัน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง
และขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ใช้วิธีให้บุคคลภายนอกมาจำหน่าย ที่เหลือนั้นทั้งโรงเรียน
และบุคคลภายนอกเป็นผู้จำหน่าย

บริการสันทนาการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาด
กลางและขนาดใหญ่ มีกิจกรรมสันทนาการ เต็มที่ กิจกรรมที่โรงเรียนทั้งสามขนาด
จัดสูงสุดได้แก่การ เล่นและแข่งขันกีฬา

บริการแนะแนวสุขภาพแก่นักเรียน โรงเรียนขนาดเล็กยังขาดบริการแนะ
แนวสุขภาพให้แก่ักเรียนสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ตามลำดับ

ผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียนโดยตรงเวลาเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน
โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนใหญ่มีครูเวรเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ รอง
ลงมาได้แก่ครูพยาบาล ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ มีครูพยาบาลเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ
เป็นส่วนน้อย รองลงมาได้แก่ครูเวร

ตาราง 7 ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก
ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ความพร้อมด้านตัวครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษา						
มีวุฒิสู่ศึกษา	6	10.00	21	24.71	46	37.10
มีวุฒิพลศึกษา	39	65.00	48	56.47	57	45.97
มีวุฒิพยาบาล	—	—	—	—	13	10.48
ใช้ครูอาจารย์วุฒิอื่นตามความจำเป็น	15	25.00	16	18.82	8	6.45
หนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับสู่ศึกษาสำหรับครูอาจารย์คนคว่ำ						
มีเพียงพอ	10	16.67	11	12.94	45	36.29
มีบ้างเล็กน้อย	45	75.00	70	82.35	79	63.71
ไม่มีเลย	5	8.33	4	4.71	—	—
หนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับสู่ศึกษาสำหรับนักเรียนคนคว่ำเพิ่มเติม						
มีเพียงพอ	1	1.67	8	9.41	31	25.00
มีบ้างเล็กน้อย	49	81.67	73	85.88	91	73.39
ไม่มีเลย	10	16.66	4	4.71	2	1.61

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ความพร้อมด้านสื่อการเรียนการสอนสู่ศึกษา						
มีจำนวนเพียงพอ	—	—	6	7.06	35	28.23
มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอ	60	100.00	79	92.94	89	71.77
การจัดหาอุปกรณ์การสอนสู่ศึกษา						
โรงเรียนจัดหาให้ตามความต้องการของผู้สอน	29	40.33	36	42.35	59	47.58
ผู้สอนจัดหาและ/หรือจัดทำเอง	27	45.00	37	43.53	46	37.10
เป็นงานร่วมกันทั้งโรงเรียนและผู้สอน	4	6.67	12	14.12	19	15.32
ครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษาได้รับการฝึกฝนอบรมเพื่อปฏิบัติงาน						
ดีมาก	2	3.33	3	3.53	4	3.23
ดี	24	40.00	22	25.88	51	41.13
พอใช้	22	36.67	50	58.82	61	49.19
ยังต้องแก้ไข	12	20.00	10	11.77	8	6.45

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
การจัดทำโครงการสอนสู่ศึกษาในแต่ละชั้นเรียน						
ผู้สอนทุกคนช่วยกันจัดทำ	7	11.67	14	16.47	42	33.87
ผู้สอนแต่ละคนจัดทำกันเอง	35	58.33	54	63.53	58	46.78
ใช้โครงการสอนของกลุ่มโรงเรียน	9	15.00	8	9.41	14	11.29
ใช้โครงการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์	9	15.00	8	9.41	10	8.06
ใช้โครงการสอนของกรมวิชาการ	—	—	1	1.18	—	—
ทัศนคติของครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษาต่อการสอนส่วนมาก						
เป็นไปในทางบวก	30	50.00	54	63.53	89	71.78
เป็นไปในทางลบ	4	6.67	4	4.71	2	1.61
ไม่ทราบทัศนคติ	26	43.33	27	31.76	33	26.61
กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน						
เป็นโครงการในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน	31	51.67	53	62.35	85	68.55
เป็นกิจกรรมอิสระของครูอาจารย์แต่ละชั้น	27	45.00	32	37.65	39	31.45
ไม่มีโครงการที่แน่นอน	2	3.33	—	—	—	—

ตาราง 7 (ต่อ)

สภาพการจัด	โรงเรียนขนาดเล็ก		โรงเรียนขนาดกลาง		โรงเรียนขนาดใหญ่	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ความช่วยเหลือ สนับสนุนการสอนสู่ศึกษาจากศึกษานิเทศก์						
ได้รับการนิเทศเกินกว่าปีละ 2 ครั้ง	2	3.33	3	3.53	1	0.81
ได้รับการนิเทศไม่เกินปีละ 2 ครั้ง	18	30.00	27	31.76	38	30.65
ไม่เคยได้รับการนิเทศ	40	66.67	55	64.71	85	68.54

จากตาราง 7 ปรากฏผลในแต่ละรายการดังนี้

ความพร้อมด้านตัวผู้สอน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีครูอาจารย์วุฒิสุศึกษาโดยตรงสอนวิชาสุศึกษาเป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่ใช้ครูอาจารย์วุฒิพลศึกษา หรือวุฒิอื่นสอนแทนตามความจำเป็น

หนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับสุศึกษาสำหรับค้นคว้า ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยส่วนใหญ่จะมีบ้างเล็กน้อยไม่เพียงพอกับความต้องการ

ความพร้อมด้านสื่อการสอน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีสื่อการเรียนการสอนสุศึกษาน้อยไม่เพียงพอเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก ยังขาดทุกโรง

การจัดหาอุปกรณ์การสอน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีอัตราส่วนได้เปรียบกันระหว่างโรงเรียนจัดหาให้กับผู้สอนจัดหาเอง

โดยโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ โรงเรียนจัดทำมากกว่าผู้สอนจัดทำเอง ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง ผู้สอนจัดทำเองมากกว่าโรงเรียนจัดทำให้

การอบรมครูอาจารย์ผู้สอนเพื่อการปฏิบัติงาน โรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่ รองลงมาได้แก่ระดับพอใช้ ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกฝนอบรมอยู่ในระดับพอใช้ รองลงมาได้แก่ ระดับดี

การจัดทำโครงการสอนในแต่ละชั้นเรียน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ผู้สอนแต่ละคนจัดทำเอง

ทัศนคติของผู้สอนต่อการสอน โรงเรียนขนาดใหญ่ ครูอาจารย์ผู้สอน สุขศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการสอน สูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก (ร้อยละ 71.78 ร้อยละ 63.53 และร้อยละ 50 ตามลำดับ)

กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยส่วนใหญ่แล้วกำหนดไว้เป็นโครงการในแผนปฏิบัติงานของ โรงเรียน

ความช่วยเหลือสนับสนุนการสอนจากศึกษานิเทศก์ ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการนิเทศการสอนสุขศึกษาในระดับ ใดเลย

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน

ความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ที่วิเคราะห์จากแบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ มีอยู่ 29 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยจะแยกเสนอ ผลการวิเคราะห์เป็นรายชื่อในแต่ละด้านดังนี้

ตาราง 8 ความคิดเห็นในการบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อม

ตาราง 9 ความคิดเห็นในการบริหารงานด้านการจัดบริการสุขภาพ

ตาราง 10 ความคิดเห็นในการบริหารงานด้านการจัดการเรียน

การสอนสู่ศึกษา

ในการวิเคราะห์แต่ละข้ออาศัยเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.000 - 2.333 หมายถึง เห็นด้วยในระดับต่ำ

ค่าเฉลี่ย 2.334 - 3.667 หมายถึง เห็นด้วยในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.668 - 5.000 หมายถึง เห็นด้วยในระดับสูง

ตาราง 8 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อม

การบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	S	ระดับความเห็น
การจัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ควรมีผู้รับผิดชอบดำเนินงานในรูปคณะกรรมการ	4.532	0.550	สูง
สถานที่ตั้งโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ	4.502	0.564	สูง
นักเรียนควรมีบทบาทและความรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดภายในโรงเรียนมากกว่าบุคลากรอื่น ๆ	4.546	0.631	สูง
ครูอาจารย์และคณาธิการโรงเรียนมีส่วนช่วยในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะได้มาก เมื่อทุกคนเข้าใจวิธีปฏิบัติ	4.491	0.571	สูง

ตาราง 8 (ต่อ)

การบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	S	ระดับความเห็น
การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ควรเน้นเรื่อง ความสะอาดทั้งน้ำดื่ม ห้องส้วม และบริเวณ โรงเรียน	4.468	0.677	สูง
รู้โรงเรียนมีความจำเป็นสำหรับโรงเรียนระดับ มัธยมศึกษา	3.822	1.088	สูง
โรงเรียนมัธยมศึกษาควรมีห้องพยาบาลเป็น เอกเทศ	4.610	0.580	สูง
โรงอาหารของโรงเรียนควรมีลูกตาข่ายเพื่อ ป้องกันสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค	3.851	1.044	สูง
บริเวณโรงเรียนที่มีต้นไม้ ไม้ร่มเงามาก ไม่เป็น ปัญหาในการดูแลรักษาความสะอาด	4.045	0.949	สูง
อาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนไม่ได้เป็น สาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุแก่นักเรียน	2.357	0.942	ปานกลาง
โรงเรียนควรคำนึงถึงเรื่องสวัสดิภาพในการ เดินทางมาโรงเรียนและกลับบ้านของนักเรียน	4.394	0.647	สูง
รวม	4.147	0.997	สูง

จากตาราง 8 แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยหรือให้ความสำคัญต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเกือบทุกข้ออยู่ในระดับสูง ยกเว้นข้อที่ว่า อาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนไม่ได้เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุแก่นักเรียน มีความเห็นในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาโดยรวมแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญในการบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในระดับสูง

ตาราง 9 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงาน

ด้านการจัดการศึกษา

การบริหารงานด้านการจัดการศึกษา	ข	ส	ระดับความเห็น
จัดให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการให้บริการสุขภาพ แก่นักเรียน	4.498	0.551	สูง
เมื่อมาเข้าโรงเรียนใหม่หรือออกจากโรงเรียน ไป นักเรียนควรมีบัตรสุขภาพควบคู่กับ ใบแสดงผลการเรียนเสมอ	4.361	0.599	สูง
การให้บริการสุขภาพโดยมีแพทย์หรือพยาบาล ประจำโรงเรียน ไม่ใช่เครื่องบังอึกความ สำเร็จในการดำเนินงาน	2.591	0.849	ปานกลาง
การจัดบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียน ถือเป็นนโยบายที่สำคัญในการให้บริการสุขภาพ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและ	4.004	0.775	สูง
ดำเนินการจัดอาหารกลางวันของโรงเรียน บริการแนะแนวสุขภาพแก่นักเรียนเป็นงานร่วมกัน ของโรงเรียนและบุคลากรของนักเรียน	3.914	0.794	สูง
โรงเรียนควรจัดโครงการให้บริการความรู้ด้าน สุขภาพแก่ชุมชนด้วย	4.279	0.617	สูง
กิจกรรมนันทนาการส่งเสริมทั้งสุขภาพทางกาย และสุขภาพจิต	4.245	0.628	สูง
	4.424	0.572	สูง

ตาราง 9 (ต่อ)

การบริหารงานด้านการจัดบริการสุขภาพ	$\bar{X}$	S	ระดับความเห็น
โรงเรียนควรจัดประกันสุขภาพนักเรียนและบุคลากรอื่นในโรงเรียนไว้กับสถานพยาบาล	3.903	0.742	สูง
รวม	4.024	0.878	สูง

จากตาราง 9 แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยหรือให้ความสำคัญต่อการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนเกือบทุกข้ออยู่ในระดับสูง ยกเว้นข้อที่ว่า การให้บริการสุขภาพโดยมีแพทย์หรือพยาบาลประจำโรงเรียนไม่ใช่เรื่องบ่งชี้ความสำเร็จในการดำเนินงาน มีความเห็นในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญในการบริหารงานด้านการจัดบริการสุขภาพในระดับสูง

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความถี่คิดเห็นในการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอน สุขศึกษา

การบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอน สุขศึกษา	$\bar{X}$	S	ระดับความเห็น
โรงเรียนควรปรับปรุงการเรียนการสอน สุขศึกษา เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาสุขภาพที่นักเรียนประสบอยู่	4.323	0.521	สูง

ตาราง 10 (ต่อ)

การบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอน สู่ศึกษา	$\bar{X}$	S	ระดับ ความเห็น
ครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษาจำเป็นต้องใช้ อุปกรณ์การสอน	4.572	0.525	สูง
ความสำเร็จในการสอนสู่ศึกษาอยู่ที่นักเรียนได้ ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม	3.238	0.963	ปานกลาง
ยังมีความจำเป็นต้องใช้เทคนิคการเรียนการสอน สู่ศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา	3.963	0.859	สูง
การสอนสู่ศึกษาต้องเน้นทั้งทัศนคติ ความรู้และ การปฏิบัติควบคู่กันไป	4.561	0.547	สูง
โรงเรียนสามารถจัดประสบการณ์ด้านสุขภาพให้ นักเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนใน ชั้นเรียน	4.268	0.549	สูง
ครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษาควรมีพฤติกรรมทาง สุขภาพที่ดีเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนได้	4.450	0.568	สูง
ก่อนที่จะให้การศึกษาด้านอื่น ๆ นั้น ควรให้เด็ก มีสุขภาพดีเสียก่อน	4.119	0.792	สูง
การพิจารณาความดีความชอบของครูอาจารย์ ผู้สอนสู่ศึกษา ควรยึดพฤติกรรมทางสุขภาพ ของนักเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งด้วย	3.781	0.931	สูง
รวม	4.142	0.823	สูง

จากตาราง 10 แสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยหรือให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษาเกือบทุกข้ออยู่ในระดับสูง ยกเว้นข้อที่ว่าความสำเร็จในการสอนสู่ศึกษา อยู่ที่นี่นักเรียนได้ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม มีความเห็นในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาโดยส่วนรวมแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษาในระดับสูง

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

ในการทดสอบสมมติฐานของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ทำการทดสอบเป็นรายด้านเรียงตามลำดับตัวแปรที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดของสมมติฐาน

3.1 ผู้บริหารโรงเรียนในขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้านต่างกัน เสนอผลการเปรียบเทียบในตาราง 11 ตาราง 12 ตาราง 13 ตาราง 14 และตาราง 15

3.2 ผู้บริหารโรงเรียนที่เคยผ่านการอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนกับผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เคยผ่านการอบรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้านต่างกัน เสนอผลการเปรียบเทียบในตาราง 16

3.3 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้านต่างกัน เสนอผลการเปรียบเทียบในตาราง 17

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงาน
ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	14.6300	2	7.3150	0.6246
ภายในกลุ่ม	3114.8894	266	11.7101	
รวม	3129.5194	268		

$$F_{.05} (2,266) = 3.04$$

จากตาราง 11 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีต่อการบริหาร
งานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่ง
ขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงาน
ด้านการจัดบริการสุขภาพ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	28.2119	2	14.1059	1.8431
ภายในกลุ่ม	2035.7642	266	7.6532	
รวม	2063.9761	268		

$$F_{.05} (2,266) = 3.04$$

จากตาราง 12 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีต่อการบริหาร
งานด้านการจัดบริการสุขภาพแตกต่างกันอย่าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับ
สมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบความถี่เห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงาน
ด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	55.6957	2	27.8479	3.0536 *
ภายในกลุ่ม	2425.8831	266	9.1199	
รวม	2481.5788	268		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 $F_{.05}(2,266) = 3.04$

จากตาราง 13 แสดงว่า ความถี่เห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีต่อการบริหารงาน
ด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน
ขนาดเล็ก ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ในการ
บริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	ผู้บริหาร โรงเรียน ขนาดกลาง	ผู้บริหาร โรงเรียน ขนาดเล็ก	ผู้บริหาร โรงเรียน ขนาดใหญ่
		36.6442	37.0500	37.7561
ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง	36.6442	-	0.4058	1.1119*
ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก	37.0500		-	0.7061
ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่	37.7561			-

	$r = 2$	$r = 3$	
$q .95 (r, 266)$	2.77	3.31	
$\sqrt{\frac{MS_{error}}{n}}$	$q .95 (r, 266)$	0.9216	1.1013

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่
กับผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง ที่มีต่อการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอน
สู่ศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนความคิดเห็นของ
ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ กับผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และผู้บริหารโรงเรียน
ขนาดเล็กกับผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงาน
ด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ที่มาของความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	101.1414	2	50.5707	1.0191
ภายในกลุ่ม	13199.7188	266	49.6230	
รวม	13300.8602	268		

$$F_{.05} (2, 266) = 3.04$$

จากตาราง 15 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ที่มีต่อการบริหารงาน
ด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้าน คือ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดบริการ
สุขภาพ และด้านการจัดการเรียนการสอนสุขภาพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติ

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงาน
ด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้าน จำแนกตามการฝึกอบรมการบริหารงานด้าน
สุขภาพในโรงเรียน

ความคิดเห็น	เคยผ่านการอบรม $N_1 = 48$ คน		ไม่เคยผ่านการอบรม $N_2 = 221$ คน		df	t
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม	46.542	10.890	45.416	11.669	71	2.1281*
ด้านการจัดบริการสุขภาพ	36.354	4.871	36.190	8.335	86	0.4401
ด้านการจัดการเรียน การสอนสุขภาพ	37.396	8.797	37.249	9.394	71	0.3092
รวม	120.292	44.462	118.855	50.595	72	1.3365

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่เคยผ่านการอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เคยผ่านการอบรม ที่มีต่อการบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านการจัดบริการสุขภาพและด้านการจัดการเรียนการสอนสุขภาพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และปรากฏว่าความคิดเห็นในการบริหารงานรวมทั้งสามด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงาน
ด้านสุขภาพในโรงเรียนทั้งสามด้าน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหาร

ความคิดเห็น	ไม่เกิน 5 ปี		เกิน 5 ปีขึ้นไป		df	t
	$N_1 = 122$ คน		$N_2 = 147$ คน			
	$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2		
ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม	45.066	12.313	46.075	10.772	251	-2.4181*
ด้านการจัดบริการสุขภาพ	36.516	6.996	35.973	8.202	264	1.6164
ด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา	36.885	8.381	37.599	9.816	264	-1.9383
รวม	118.467	51.898	119.647	47.445	253	-1.3632

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารไม่เกิน 5 ปี และผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารเกิน 5 ปีขึ้นไป ที่มีต่อการบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านการจัดบริการสุขภาพและด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งขัดแย้งกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และปรากฏว่าความคิดเห็นในการบริหารงานรวมทั้งสามด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน

ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถาม ได้จัดเรียงลำดับตามความถี่แล้วแยกเสนอเป็นรายด้าน ตามขนาดของโรงเรียนดังนี้

ตาราง 18 ปัญหาอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

ตาราง 19 ปัญหาอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง

ตาราง 20 ปัญหาอุปสรรคของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

ตาราง 18 ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

ปัญหาอุปสรรค	ความถี่
<u>การจัดสิ่งแวดลอม</u>	
ขาดความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณและอาคารสถานที่	14
สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ยากต่อการปรับปรุงแก้ไขให้ถูก	
สุขลักษณะ	7
ที่เก็บน้ำสะอาดเพื่อใช้ดื่มมีไม่เพียงพอ	7
ไม่มีผู้เชี่ยวชาญในการวางแผนผังอาคาร (Master Plan) ของ	
โรงเรียน	4

ตาราง 18 (ต่อ)

ปัญหาอุปสรรค	ความถี่
ไม่ค่อยได้รับข้อมูล ข่าวสารด้านอุตสาหกรรม ที่จะใช้เป็นแนวทาง ในการปฏิบัติงาน	3
<u>การจัดบริการสุขภาพ</u>	
ขาดบุคลากรที่มีความรู้โดยตรงในสายงาน	13
ขาดงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์	10
โรงเรียนตั้งอยู่ในที่กั้นการ การติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน สาธารณสุขทำได้ยาก	7
ขาดการสนับสนุนร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเท่าที่ควร	5
ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของสุขภาพอนามัย ยากในการส่งเสริม สุขภาพนักเรียน	2
<u>การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา</u>	
ขาดสื่อการเรียนการสอน	9
ไม่มีครูอาจารย์วุฒิสุขศึกษาโดยตรงสอนวิชาสุขศึกษา	7
เงินบำรุงการศึกษามีน้อย จัดสรรเพื่อการเรียนการสอนวิชา สุขศึกษาได้ไม่เพียงพอ	3

จากตาราง 18 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กได้ชี้แจง
 ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนไว้ทุกด้าน ปัญหาอุปสรรค
 ในแต่ละด้านที่กลุ่มตัวอย่างได้ระบุมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ ขาดความพร้อมด้าน
 บุคลากร งบประมาณและอาคารสถานที่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้โดยตรงในสายงาน
 และขาดสื่อการเรียนการสอนสุขภาพ

ตาราง 19 ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของผู้บริหาร
 โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง

ปัญหาอุปสรรค	ความถี่
<u>การจัดสิ่งแวดล้อม</u>	
งบประมาณด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ได้รับไม่เพียงพอ	13
สถานที่ตั้งโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ	12
บุคลากรในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อม	11
ที่เก็บน้ำสะอาดเพื่อใช้ดื่มมีไม่เพียงพอ	9
โรงเรียนไม่มีรั้วถาวร ยากต่อการควบคุมดูแลนักเรียน	6
<u>การจัดบริการสุขภาพ</u>	
ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการดำเนินงานบริการสุขภาพแก่นักเรียน	17
ขาดการประสานงานที่ดีกับหน่วยงานสาธารณสุข เพราะโรงเรียนตั้งอยู่ห่างกับหน่วยงานนั้น	7
เงินบำรุงการศึกษามีจำกัด ไม่เพียงพอที่จะซื้ออุปกรณ์เวชภัณฑ์	7
ผู้ปกครองนักเรียนมีฐานะยากจนและมีความเชื่อผิด ๆ เกี่ยวกับสุขภาพและการรักษาพยาบาล	6

ตาราง 19 (ต่อ)

ปัญหาอุปสรรค	ความถี่
ครูอาจารย์ฝ่ายอื่นของโรงเรียนไม่ให้ความสำคัญในเรื่องสุขภาพอนามัย	5
นักเรียนไม่มั่นใจในคุณภาพของการให้บริการสุขภาพของโรงเรียน	1
<u>การจัดการเรียนการสอนสุขภาพ</u>	
ขาดสื่อการเรียนการสอนสุขภาพ	14
ไม่มีครูอาจารย์วุฒิสุขภาพ ต้องใช้ครูอาจารย์หมวดวิชาอื่นสอนสุขภาพ	
แทน	12
ผู้สอนมีทักษะไม่ดีต่อการสอน	5
การสอนเน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ	4
เนื้อหาวิชาสุขภาพบางเรื่องไม่สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น	2

จากตาราง 19 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ได้ชี้แจงปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนไว้ทุกด้าน ปัญหาอุปสรรคในแต่ละด้านที่กลุ่มตัวอย่างได้ระบุนั้นมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ ขาดบุคลากรที่มี ความรู้ความชำนาญในการดำเนินงานบริการสุขภาพแก่นักเรียน และขาดสื่อการเรียน การสอนสุขภาพ

ตาราง 20 ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

ปัญหาอุปสรรค	ความถี่
<u>การจัดสิ่งแวดล้อม</u>	
งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ	10
สภาพแวดล้อมโรงเรียนไม่เหมาะสม ยากที่จะปรับปรุงให้ถูกสุขลักษณะ	10
ขาดความร่วมมือและการทำงานระบบกลุ่มของคณะครูอาจารย์	8
อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ	7
โรงเรียนไม่มีรั้วรอบบริเวณ ยากแก่การดูแลควบคุมนักเรียน	6
ขาดการนิเทศช่วยเหลือการปฏิบัติงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	
จากผู้ทรงคุณวุฒิ	2
<u>การจัดบริการสุขภาพ</u>	
ไม่มีครูพยาบาลประจำโรงเรียน	12
เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีน้อย ให้บริการสุขภาพนักเรียนได้ไม่เต็มที่	9
ขาดงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ที่จำเป็น	7
ผู้ปกครองนักเรียนไม่เห็นความสำคัญของสุขภาพอนามัย	6
การร่วมมือสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ยังไม่เต็มที่เท่าที่ควร	5
<u>การจัดการเรียนการสอนสุขภาพ</u>	
งบประมาณผลิตสื่อการเรียนการสอนสุขภาพมีไม่เพียงพอ	11
ขาดครูอาจารย์วุฒิศึกษาโดยตรงที่จะสอนสุขภาพ	7
การสอนยังเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติหรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	7
ผู้สอนไม่ใช่อุปกรณ์การสอนทั้ง ๆ ที่โรงเรียนมีอยู่แล้ว	5

ตาราง 20 (ต่อ)

ปัญหาอุปสรรค	ความถี่
เนื้อหาหลักสูตรวิชาสุขศึกษาซ้ำซาก นักเรียนเบื่อหน่าย	4
ขาดการนิเทศการสอนสุขศึกษา	4

จากตาราง 20 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ได้ชี้แจง
 ปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนไว้ทุกด้าน ปัญหา
 อุปสรรคในแต่ละด้านที่กลุ่มตัวอย่างได้ระบุมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ งบประมาณ
 ที่ได้รับไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมโรงเรียนไม่เหมาะสม ยากที่จะปรับปรุงให้ถูก
 สุขลักษณะ ไม่มีครูพยาบาลประจำโรงเรียน และงบประมาณผลิตสื่อการเรียน
 การสอนสุขศึกษามีไม่เพียงพอ

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนที่ได้จากการวิเคราะห์
 แบบสอบถาม ได้จัดเรียงลำดับตามความถี่แล้วแยกเสนอเป็นรายด้านตามขนาดของ
 โรงเรียนดังนี้

- ตาราง 21 ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
 ตาราง 22 ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง
 ตาราง 23 ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

ตาราง 21 ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
<u>การจัดสิ่งแวดล้อม</u>	
ควรฝึกให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ให้ถูกสุขลักษณะ	6
ควรมีเอกสารแจกให้โรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้าน สุขภาพในโรงเรียน	5
กรมสามัญศึกษาควรจัดสรรงบประมาณด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้โรงเรียน ในสังกัดให้มากขึ้น	5
โรงเรียนควรมีโรงอาหารเป็นเอกเทศ มีการตรวจคุณภาพของอาหาร ที่จำหน่ายแก่นักเรียนด้วย	5
รูปแบบอาคาร ควรยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่	4
เจ้าหน้าที่กรมสามัญศึกษาควรเดินทางไปตรวจดูสถานที่ตั้งโรงเรียน ก่อนวางผังโรงเรียนนั้น	4
จังหวัด อำเภอกควรมีโครงการช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนเกี่ยวกับการ ดำเนินงานด้านสุขภาพ	1
<u>การจัดบริการสุขภาพ</u>	
ควรมีครูพยาบาลประจำโรงเรียน 1 คน	7
ควรมีหน่วยบริการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในโรงเรียน โดยความ รับผิดชอบของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหรืออำเภอ	7

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
กรมสามัญศึกษาควรประสานงานกับกรมอนามัย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ สาธารณสุขร่วมมือกับโรงเรียนเพิ่มความสามารถ	5
ควรมีการฝึกอบรมครูผู้ปฏิบัติงานด้านบริการสุขภาพปีละครั้ง	4
กรมสามัญศึกษาควรจัดทำบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนให้โรงเรียน ทุกโรงเรียน	3
ควรสนับสนุนให้มีการจัดงานวันอนามัยโรงเรียนปีละครั้ง	1
<u>การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา</u>	
ควรจัดอบรมครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาปีละครั้ง	9
ควรมีการนิเทศการสอนสุขศึกษาตามโรงเรียนทุกภาคเรียน	8
ครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาควรมีวุฒิสุขศึกษาโดยตรง	6
กรมสามัญศึกษาควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนสุขศึกษาให้โรงเรียน อย่างเพียงพอ	6
ควรมีห้องเรียนวิชาสุขศึกษาโดยเฉพาะ	3
กรมสามัญศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อการเรียนการสอนสุขศึกษา ให้แก่โรงเรียนมัธยมประจำตำบลให้มากขึ้น	2

จากตาราง 21 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กได้ให้
ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนไว้ทุกด้าน ข้อเสนอแนะ
ในแต่ละด้านที่กลุ่มตัวอย่างได้ระบุไว้มากกว่าเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ ควรฝึกให้นักเรียน

เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ควรมีครูพยาบาลประจำโรงเรียน 1 คน ควรมีหน่วยบริการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในโรงเรียนโดยความรับผิดชอบของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหรืออำเภอ และควรจัดอบรมครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาปีละครั้ง

ตาราง 22 ข้อเสนอแนะในการบริการงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
<u>การจัดสิ่งแวดล้อม</u>	
โรงเรียนควรมีโรงอาหาร เป็นเอกเทศและเพียงพอที่จะใช้	7
ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	4
ควรให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในการจราจรและการระวังรักษาสุขภาพแก่นักเรียนอยู่เสมอ	3
ควรมีการวางผังอาคารและบริเวณโรงเรียนให้เหมาะสมโดยเจ้าหน้าที่กรมสามัญศึกษา	1
ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนเป็นครั้งคราว	1
<u>การจัดบริการสุขภาพ</u>	
กรมสามัญศึกษาหรือจังหวัดควรจัดหน่วยแพทย์ออกบริการสุขภาพแก่นักเรียนในโรงเรียนภาคเรียนละครั้ง	6
กรมสามัญศึกษาควรประสานงานกับกรมอนามัย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานบริการสุขภาพนักเรียนร่วมกันอย่างเต็มที่	6
ควรมีครูพยาบาลประจำโรงเรียน 1 คน	5

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
ควรจัดอบรมให้ความรู้ครูอาจารย์ผู้ทำหน้าที่พยาบาลปีละครั้ง	5
โรงเรียนควรให้ผู้รับผิดชอบจัดทำบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนให้เรียบร้อยเป็นปัจจุบัน	2
โรงเรียนควรให้บริการสุขภาพแก่ชุมชน เพื่อส่งผลต่อสุขภาพของนักเรียนด้วย	1
<u>การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา</u>	
ในการสอนสุขศึกษาควรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี	7
กรมสามัญศึกษาควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้โรงเรียนให้เพียงพอ	6
ควรจัดสรรอัตราครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาโดยตรงให้นักเรียนเพื่อสอนสุขศึกษา	5
ควรอบรมครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาปีละครั้ง	4
กลุ่มโรงเรียนควรร่วมกันจัดทำโครงการสอนสุขศึกษา	1

จากตาราง 22 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนไว้ทุกด้าน ข้อเสนอแนะในแต่ละด้านที่กลุ่มตัวอย่างได้ระบุมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ โรงเรียนควรมีโรงอาหารเป็นเอกเทศและเพียงพอที่จะใช้ กรมสามัญศึกษาหรือจังหวัดควรจัดหน่วยแพทย์ออกบริการสุขภาพแก่นักเรียนในโรงเรียนภาคเรียนละครั้ง กรมสามัญศึกษาควรประสานงานกับกรมอนามัย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานบริการสุขภาพนักเรียนร่วมกันอย่างเต็มที่ และในการสอนสุขศึกษาควรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี

ตาราง 23 ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ของผู้บริหาร
โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
<u>การจัดสิ่งแวดล้อม</u>	
ควรมีโรงอาหารที่ถูกสุขลักษณะเป็นเอกเทศ และเพียงพอกับจำนวนนักเรียน	6
ควรให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ	6
กรมสามัญศึกษาควรจัดสรรงบประมาณด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้โรงเรียนเพิ่มขึ้น	5
โรงเรียนควรจัดบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียนเอง	5
ควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเคลื่อนที่ครั้ง	5
ควรแจกเอกสาร เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้แก่โรงเรียนด้วย	4
ควรระดมสมองของคณะครูอาจารย์ในการจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน	3
<u>การจัดบริการสุขภาพ</u>	
ควรจัดบริการสุขภาพแก่นักเรียนภาคเรียนละครั้ง	7
ควรมีครูพยาบาลประจำโรงเรียนอย่างน้อย 1 คน	6
ควรมีวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพแก่นักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง	5

ตาราง 23 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
โรงเรียนต้องหาทางประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อให้งาน บริการสุขภาพแก่บุคลากรในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ	5
ควรมีการติดตามประเมินผลบริการสุขภาพที่จัดให้แก่นักเรียน	5
นักเรียนควรมีบัตรสุขภาพประจำตัวทุกคน	2
<u>การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา</u>	
โรงเรียนควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการ ของผู้สอน	10
ครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาควรได้รับการอบรมปีละครั้ง	7
การสอนสุขศึกษาควรเน้นทัศนคติและการปฏิบัติให้มาก	5
ครูอาจารย์ผู้สอนต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องพฤติกรรมทาง สุขภาพ	5
ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญของการสอนสุขศึกษาเท่าเทียม กับวิชาอื่น	4
ควรมีครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาโดยตรงเพื่อสอนสุขศึกษา	4
เนื้อหาวิชาสุขศึกษาควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้น่าสนใจยิ่งขึ้น	3

จากตาราง 23 แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนไว้ทุกด้าน ข้อเสนอแนะในแต่ละด้านที่กลุ่มตัวอย่างได้ระบุมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ได้แก่ ควรมีโรงอาหารที่ถูกสุขลักษณะเป็นเอกเทศและเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ควรให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ควรจัดบริการสุขภาพแก่นักเรียนภาคเรียนละครั้ง และโรงเรียนควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนสุขภาพให้เพียงพอกับความต้องการของผู้สอน

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ทราบถึงสภาพการจัด
ดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3
ว่าเป็นอย่างไร ถูกสุขลักษณะ เอื้ออำนวยให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีสุขภาพดี
หรือไม่เพียงใด ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานสุขภาพใน
โรงเรียนในลักษณะใด มีปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านนี้
อย่างไรบ้าง และเมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน การฝึกอบรม ประสบการณ์
ในการปฏิบัติงานบริหารแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหาร
งานด้านสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อจะได้เสนอข้อมูลเป็นแนวทาง
ในการพัฒนาการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
เขตการศึกษา 3 ให้มีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา
มากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ได้แก่ผู้บริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ในปีการศึกษา 2525 จำนวน
269 คน

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามวัดสภาพการ
จัดดำเนินงานและความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา

แบ่งคำถามออกเป็นสามตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดดำเนินงาน
ด้านสุขภาพในโรงเรียน
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหาร
งานด้านสุขภาพในโรงเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดสุราษฎร์ธานี พร้อมทั้งนัดหมายรับคืนด้วยตนเอง ส่วนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดชุมพร จังหวัดพังงา จังหวัดสงขลา ได้ส่งแบบสอบถามให้ทางไปรษณีย์ และอำนวยความสะดวกในการส่งแบบสอบถามคืนโดยส่งของติดแสตมป์ และเจ้าหน้าที่ผู้วิจัยให้เสร็จเรียบร้อย ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามคืนเฉพาะที่สมบูรณ์สามารถนำมาศึกษาวิเคราะห์ได้จำนวน 269 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 89.37 ของแบบสอบถามที่ส่งไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้วิธีการทางสถิติเพื่อคำนวณหาค่าต่าง ๆ ในการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

1. ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ วิเคราะห์สภาพการจัดดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน โดยเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

2. ใช้ t - test และ F - test ทดสอบสมมุติฐาน

3. ใช้ความถี่ในการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ

ของผู้ตอบแบบสอบถาม

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS :
Statistical Package for the Social Science ณ ศูนย์บริการ
คอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์มาจัด
เข้าตารางตามลำดับหัวข้อที่ทำการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์การร้อยละของสภาพการจัดดำเนินงานด้านสุขภาพใน
โรงเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผล
ปรากฏว่า

1.1 ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม

โรงเรียนขนาดเล็ก สภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่โรงเรียน
ส่วนใหญ่จัดได้ถูกสุขลักษณะ มีความพร้อมในการดำเนินงานได้แก่ กระดานดำที่ใช้
การระบายถ่ายเทอากาศในห้องเรียน ความเพียงพอของห้องเรียน แสงสว่างใน
ห้องเรียน มาตรการดูแลความปลอดภัย ส่วนที่บัสสาวะนักเรียน เนื้อที่บริเวณ
การกำจัดขยะ สถานที่ตั้ง สนามกีฬา การจัดน้ำดื่ม และการระบายน้ำ สิ่ง
ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังจัดได้ไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดความพร้อมในการดำเนินงานได้แก่
ไม้ยืนต้นไม่ร่มเงา การป้องกันเหตุรำคาญ รั้วโรงเรียน โรงอาหาร และห้อง
พยาบาล เวชภัณฑ์อุปกรณ์ที่จำเป็น

โรงเรียนขนาดกลาง สภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่โรงเรียน
ส่วนใหญ่จัดได้ถูกสุขลักษณะ มีความพร้อมในการดำเนินงานได้แก่ การระบายถ่าย
เทอากาศในห้องเรียน กระดานดำที่ใช้ แสงสว่างในห้องเรียน มาตรการดูแล
ความปลอดภัย รั้วโรงเรียน ส่วนที่บัสสาวะนักเรียน ไม้ยืนต้นไม่ร่มเงา ความ
เพียงพอของห้องเรียน การจัดน้ำดื่ม เนื้อที่บริเวณ การกำจัดขยะ และสถานที่ตั้ง

โรงเรียน สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังจัดได้ไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดความพร้อมในการดำเนินงานได้แก่ การระบายน้ำ สนามกีฬา การป้องกันเหตุน้ำท่วม โรงอาหาร และห้องพยาบาล เวชภัณฑ์อุปกรณ์ที่จำเป็น

โรงเรียนขนาดใหญ่ สภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดได้ถูกสุขลักษณะ มีความพร้อมในการดำเนินงานได้แก่ การระบายน้ำ เทือกาศในโรงเรียน แสงสว่างในโรงเรียน กระดานดำที่ใช้ การจัดน้ำดื่ม การกำจัดขยะ การระบายน้ำ มาตรการดูแลความปลอดภัย รั้วโรงเรียน โรงอาหาร ล้วน-ที่ปัสสาวะนักเรียน สถานที่ตั้งโรงเรียน เนื้อที่บริเวณ ไม้ยืนต้น ไม้ร่มเงา และสนามกีฬา สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังจัดได้ไม่ถูกสุขลักษณะ ขาดความพร้อมในการดำเนินงานได้แก่ ความเพียงพอของห้องเรียน การป้องกันเหตุน้ำท่วม และห้องพยาบาล เวชภัณฑ์อุปกรณ์ที่จำเป็น

1.2 ด้านการจัดบริการสุขภาพ

โรงเรียนขนาดเล็ก สภาพการจัดดำเนินงานที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการให้บริการแก่บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ได้แก่ สันทนาการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต การจัดอาหารกลางวัน แะแนวสุขภาพ การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงนักเรียน ผู้ดูแลรับผิดชอบเมื่อนักเรียนเกิดอุบัติเหตุ ความรู้ด้านการปฐมพยาบาลของครูอาจารย์ และความสนใจของครูอาจารย์ในการตรวจสอบสุขภาพนักเรียน สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการให้บริการหรือไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ได้แก่ การตรวจสอบสุขภาพนักเรียนโดยแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การตรวจสอบสุขภาพครูอาจารย์และบุคลากรอื่นในโรงเรียน การตรวจสอบสุขภาพนักเรียนในตอนเช้า โดยครูอาจารย์ บัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน การตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยิน และบริการรักษาพยาบาลในโรงเรียน

โรงเรียนขนาดกลาง สภาพการจัดดำเนินงานที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการให้บริการแก่บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ได้แก่ สันทนาการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต การจัดอาหารกลางวัน แะแนวสุขภาพ การชั่งน้ำหนัก

วัดส่วนสูงนักเรียน ผู้ดูแลรับผิดชอบเมื่อนักเรียนเกิดอุบัติเหตุ การตรวจสุขภาพนักเรียนโดยแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ความรู้ด้านการปฐมพยาบาลของครูอาจารย์ ความสนใจของครูอาจารย์ในการตรวจสุขภาพนักเรียน และการตรวจสุขภาพครูอาจารย์และบุคลากรอื่นในโรงเรียน สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการให้บริการหรือไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ใดแก่ การตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้าโดยครูอาจารย์ บัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน บริการรักษาพยาบาลในโรงเรียน และการตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยิน

โรงเรียนขนาดใหญ่ สภาพการจัดดำเนินงานที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการให้บริการแก่บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ได้แก่ สันทนาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิต การจัดอาหารกลางวัน แนวแนวสุขภาพ การชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูงนักเรียน ผู้ดูแลรับผิดชอบเมื่อนักเรียนเกิดอุบัติเหตุ การตรวจสุขภาพนักเรียนโดยแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ความรู้ด้านการปฐมพยาบาลของครูอาจารย์ การตรวจสุขภาพครูอาจารย์ และบุคลากรอื่นในโรงเรียน และบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการให้บริการหรือไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ ได้แก่ ความสนใจของครูอาจารย์ในการตรวจสุขภาพนักเรียน การตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้าโดยครูอาจารย์ บริการรักษาพยาบาลในโรงเรียน และการตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยิน

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา

โรงเรียนขนาดเล็ก สภาพการจัดดำเนินงานที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน ทักษะชีวิตที่ดีของครูอาจารย์ ผู้สอนสุขศึกษาต่อการสอน สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดหาอุปกรณ์การสอน การฝึกฝนอบรมผู้สอนเพื่อปฏิบัติงาน การจัดทำโครงการสอน ความช่วยเหลือสนับสนุนการสอนจากศึกษานิเทศก์ หนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับสุขศึกษาสำหรับคนคว่าน กฎาผู้สอน และสื่อการเรียนการสอน

โรงเรียนขนาดกลาง สภาพการจัดดำเนินงานที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ หัตถศิลป์ที่ดีของครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษาต่อการสอน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน และการจัดหาอุปกรณ์การสอน สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การจัดหาโครงการสอน ความช่วยเหลือสนับสนุนการสอนจากศึกษานิเทศก์ การฝึกฝนอบรมผู้สอนเพื่อปฏิบัติงาน คุณวุฒิผู้สอน หนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับสุขศึกษาสำหรับคนคว่ำ และสื่อการเรียนการสอน

โรงเรียนขนาดใหญ่ สภาพการจัดดำเนินงานที่โรงเรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ หัตถศิลป์ที่ดีของครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษาต่อการสอน กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพนักเรียน และการจัดหาโครงการสอน สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการปฏิบัติงาน ได้แก่ คุณวุฒิผู้สอน การจัดหาอุปกรณ์การสอน การฝึกฝนอบรมผู้สอนเพื่อปฏิบัติงาน ความช่วยเหลือสนับสนุนการสอนจากศึกษานิเทศก์ หนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับสุขศึกษาสำหรับคนคว่ำและสื่อการเรียนการสอน

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ผลปรากฏว่า

ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยหรือให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับสูงทั้งสามด้าน สำหรับด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยระดับสูงเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเห็นด้วยระดับปานกลางค่อนข้างน้อยในเรื่องอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียนไม่ได้เป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุแก่นักเรียน ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยระดับสูงเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเห็นด้วยระดับปานกลางในเรื่องการให้บริการสุขภาพโดยมีแพทย์หรือพยาบาลประจำโรงเรียนไม่ใช่เรื่องบังชี้ความสำเร็จในการดำเนินงาน ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยระดับสูงเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเห็นด้วยระดับปานกลางในเรื่อง ความสำเร็จใน

การสอนสุขศึกษาอยู่ที่นักเรียนได้ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน โดยจำแนกตามตัวแปรแล้ว ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผู้บริหารโรงเรียนที่เคยผ่านการอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เคยผ่านการอบรม ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารไม่เกิน 5 ปี และผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารเกิน 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อแยกพิจารณาเป็นด้าน ๆ ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารโรงเรียนที่เคยผ่านการอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เคยผ่านการอบรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารไม่เกิน 5 ปี และผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารเกิน 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ผลปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ได้ชี้แจงปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนไว้ทั้งสามด้าน ที่ระบุไว้มีความถี่สูงน่าสนใจ มีดังนี้

4.1 การจัดสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ได้ระบุปัญหาอุปสรรคว่า ขาดความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ยากต่อการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกสุขลักษณะ และที่เก็บน้ำ สะอาดเพื่อใช้ดื่มมีไม่เพียงพอ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ได้ระบุ ปัญหาอุปสรรคว่า งบประมาณด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ได้รับไม่เพียงพอ สถานที่ตั้งโรงเรียนไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ และบุคลากร ในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ส่วนผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ระบุปัญหาอุปสรรคว่า งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ สภาพแวดล้อมโรงเรียนไม่เหมาะสมยากที่จะปรับปรุงให้ถูกสุขลักษณะ และขาดความร่วมมือและการทำงานระบบกลุ่มของคณะครูอาจารย์ สิ่งที่ยุ้บริหารโรงเรียนทั้งสาม ขนาดระบุไว้ตรงกัน คือ งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ และสภาพแวดล้อม โรงเรียนไม่เหมาะสม

4.2 การจัดบริการสุขภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ได้ระบุปัญหาอุปสรรคว่า ขาดบุคลากรที่มีความรู้โดยตรงในสายงาน ขาดงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ และโรงเรียนตั้งอยู่ในถิ่นกันดาร การติดต่อประสานงานกับหน่วยงาน สาธารณสุขทำได้ยาก ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ระบุปัญหาอุปสรรค ว่า ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในการให้บริการสุขภาพแก่นักเรียน ขาด การประสานงานที่ดีกับหน่วยงานสาธารณสุข เพราะโรงเรียนตั้งอยู่ห่างหน่วยงานนั้น และเงินบำรุงการศึกษามีจำกัดไม่เพียงพอที่จะซื้ออุปกรณ์เวชภัณฑ์ ส่วนผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ระบุปัญหาอุปสรรคว่า ไม่มีครูพยาบาลประจำ โรงเรียน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีน้อยให้บริการสุขภาพนักเรียนได้ไม่เต็มที่ ขาดงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์และเวชภัณฑ์ที่จำเป็น สิ่งที่ยุ้บริหารโรงเรียนทั้งสาม ขนาดระบุไว้ตรงกัน คือ ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในสายงาน (ครูพยาบาล) ขาดงบประมาณ และผู้ปกครอง ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของสุขภาพอนามัย

4.3 การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ได้ระบุปัญหาอุปสรรคว่า ขาดสื่อการเรียนการสอน ไม่มีครูอาจารย์วุฒิสุศึกษาโดยตรงที่จะสอนวิชาสุขศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ระบุปัญหาอุปสรรคว่า ขาดสื่อการเรียนการสอน ไม่มีครูอาจารย์วุฒิสุศึกษา ต้องใช้ครูอาจารย์วุฒิอื่นสอนสุขศึกษาแทน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ได้ระบุปัญหาอุปสรรคว่า งบประมาณการผลิตสื่อการเรียนการสอนสุขศึกษามีไม่เพียงพอ ขาดครูอาจารย์วุฒิสุศึกษาโดยตรงที่จะสอนสุขศึกษา และการสอนสุขศึกษายังเน้นทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติหรือนำไปใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน สิ่งที่ยุ้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดระบุไว้ตรงกัน คือ ขาดสื่อการเรียนการสอน และขาดครูอาจารย์วุฒิสุศึกษาโดยตรงที่จะสอนสุขศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ผลปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนไว้ทั้งสามด้าน ที่เสนอไว้มีความถี่สูงน่าสนใจดังนี้

5.1 การจัดสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรฝึกให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ควรแจกเอกสารให้โรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน กรมสามัญศึกษาควรจัดสรรงบประมาณด้านการจัดสิ่งแวดล้อมให้โรงเรียนในสังกัดให้มากขึ้น และโรงเรียนควรมีโรงอาหารเป็นเอกเทศ มีการตรวจคุณภาพของอาหารที่จำหน่ายแก่นักเรียนด้วย ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง ให้ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีโรงอาหารเป็นเอกเทศและเพียงพอที่จะใช้ ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ให้ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรมีโรงอาหารที่ถูกสุขลักษณะเป็นเอกเทศ และเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ควรให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ กรมสามัญศึกษาควรจัดสรรงบประมาณด้านการจัด

สิ่งแวดลอมให้โรงเรียนเพิ่มขึ้น โรงเรียนควรจัดบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียนเอง และควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเดือนละครั้ง สิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดเสนอแนะไว้ตรงกัน คือ โรงเรียนควรมีโรงอาหารเป็นเอกเทศ และควรให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสิ่งแวดลอมในโรงเรียน

5.2 การจัดบริการสุขภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีครูพยาบาลประจำโรงเรียน 1 คน ควรให้มีหน่วยบริการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในโรงเรียน โดยความรับผิดชอบของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหรืออำเภอ และกรมสามัญศึกษาควรประสานงานกับกรมอนามัยเพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมมือกับโรงเรียนเต็มความสามารถ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลางให้ข้อเสนอแนะว่า กรมสามัญศึกษาหรือจังหวัดควรจัดหน่วยแพทย์ออกบริการสุขภาพแก่นักเรียนในโรงเรียนภาคเรียนละครั้ง กรมสามัญศึกษาควรประสานงานกับกรมอนามัยเพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานบริการสุขภาพแก่นักเรียนร่วมกันอย่างเต็มที่ ควรมีครูพยาบาลประจำโรงเรียน 1 คน และควรจัดอบรมให้ความรู้ครูอาจารย์ผู้ทำหน้าที่พยาบาลปีละครั้ง ส่วนผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่า การจัดบริการสุขภาพแก่นักเรียนภาคเรียนละครั้ง ควรมีครูพยาบาลประจำโรงเรียนอย่างน้อย 1 คน ควรมีวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพแก่นักเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง โรงเรียนต้องหาทางประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อให้งานบริการสุขภาพแก่บุคลากรในโรงเรียนมีประสิทธิภาพ และควรมีการติดตามประเมินผลบริการสุขภาพที่จัดให้แก่นักเรียน สิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดได้เสนอแนะไว้ตรงกัน คือ ควรมีครูพยาบาลประจำโรงเรียน และฝ่ายโรงเรียนควรร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในการจัดบริการสุขภาพ

5.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กให้ข้อเสนอแนะว่า ควรจัดอบรมครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษา

ปีละครั้ง ควรมีการนิเทศการสอนสุขศึกษาตามโรงเรียนทุกภาคเรียน ครูอาจารย์
ผู้สอนสุขศึกษาควรมีวุฒิสุขศึกษาโดยตรง และกรมสามัญศึกษาควรจัดหาสื่อการเรียน
การสอนสุขศึกษาให้โรงเรียนอย่างเพียงพอ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง
ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการสอนสุขศึกษาควร เน้นภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี
กรมสามัญศึกษาควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้โรงเรียนอย่างเพียงพอ และควร
จัดสรรอัตราครูอาจารย์วุฒิสุขศึกษาโดยตรงให้โรงเรียนเพื่อสอนสุขศึกษา ส่วนผู้
บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ให้ข้อเสนอแนะว่า โรงเรียนควรจัดหาสื่อ
การเรียนการสอนสุขศึกษาให้เพียงพอับความต้องการของผู้สอน ครูอาจารย์ผู้สอน
สุขศึกษาควรได้รับการอบรมปีละครั้ง การสอนสุขศึกษาควรเน้นทัศนคติและการปฏิบัติ
ให้มาก และครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องพฤติกรรม
ทางสุขภาพ สิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดได้เสนอแนะไว้ตรงกันคือ
กรมสามัญศึกษาหรือโรงเรียนควรจัดหาสื่อการเรียนการสอนสุขศึกษาให้เพียงพอ
ควรมีครูอาจารย์วุฒิสุขศึกษาโดยตรงเพื่อสอนสุขศึกษา และควรจัดอบรมครูอาจารย์
ผู้สอนสุขศึกษาปีละครั้ง

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 จากผลการวิเคราะห์สภาพการจัดดำเนินงานด้านสุขภาพใน
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่า โรงเรียน
ขนาดใหญ่จัดสภาพได้ถูกสุขลักษณะ มีความพร้อมในการดำเนินงานสูงกว่าโรงเรียน
ขนาดกลางและขนาดเล็ก ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่
มีจำนวนนักเรียนมาก คือเกิน 1,500 คน อัตราค่าจ้างครูอาจารย์และคณาจารย์โรงเรียน
ก็มากตามสัดส่วนนักเรียน สามารถปฏิบัติงานโครงการต่าง ๆ ในโรงเรียนได้
กว้างขวาง โอกาสที่จะได้รับงบประมาณ อาคาร วัสดุครุภัณฑ์จากกรมเจ้าสังกัด
ก็ย่อมมีมาก ประกอบกับเงินบำรุงการศึกษาที่เก็บจากนักเรียนก็ได้จำนวนมากกว่า

โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก นำไปใช้ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ได้สมบูรณ์กว่า นอกจากนั้น โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ จะตั้งอยู่ในตัวจังหวัด หรืออำเภอใหญ่ ๆ อยู่ในเขตเทศบาล สุขาภิบาล มีความเจริญด้านสาธารณูปโภค อยู่ใกล้สถานบริการสุขภาพ การเดินทางสะดวก ผู้ปกครอง ชุมชนมีฐานะทาง เศรษฐกิจค่อนข้างดีและได้รับความรู้ทางสุขภาพอนามัยจากการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ของหน่วยงานราชการอยู่เสมอ จึงย่อมมีสภาพที่เอื้ออำนวยให้จัดทำเป็นงานด้าน สุขภาพได้ดีกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็ก มักจะเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในท้องที่กันดาร ระดับตำบล การสาธารณูปโภคยังไม่ทั่วถึง นักเรียนมีน้อยไม่ถึง 500 คน ความพร้อมในการดำเนินงานจึงน้อยกว่า โรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง

แต่อย่างไรก็ตามมีลักษณะสภาพการจัดดำเนินงานบางอย่างที่โรงเรียน ขนาดเล็กจัดได้ถูกสุขลักษณะ เหมาะสมกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง เช่น ความเพียงพอของเนื้อที่บริเวณ จำนวนห้องเรียน สนามกีฬา และการ ป้องกันเหตุน้ำท่วม อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนทั้งใหม่ อยู่นอกตัวเมือง ในชนบทที่ราษฎรอาศัยอยู่ไม่หนาแน่น ที่ดินราคาถูก โอกาสที่จะจัด หาที่ดินให้เพียงพอตามหลักเกณฑ์ จึงมีมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง จึงไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องเนื้อที่บริเวณและสนามกีฬา ห้องเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ก็มีนักเรียนไม่แออัดเพราะจำนวนนักเรียนน้อย ส่วนเรื่องสิ่งแวดล้อมที่เป็นเหตุก่อให้เกิด ความรำคาญ เมื่อโรงเรียนตั้งอยู่ในชนบทห่างไกล สิ่งเป็นเหตุก่อให้เกิดความ รำคาญ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม การจราจรที่คับคั่ง มลภาวะต่าง ๆ ย่อมจะ มีน้อย สิ่งที่เป็นเหตุรำคาญรบกวน เช่น สัตว์เลี้ยงชาวบ้านเข้ามาในบริเวณโรงเรียน ก็อาจแก้ไขได้โดยการสร้างรั้ว หรือสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ชี้แจงให้เข้าใจ เห็น ความสำคัญของโรงเรียน ถือว่าโรงเรียนเป็นสมบัติของส่วนรวมทุกคน ควรช่วยกัน บำรุงรักษาเป็นการป้องกันโดยการสร้างน้ำใจนั่นเอง ดังนั้นโรงเรียนขนาดเล็กจึง

มีเหตุว่าค่าน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง เมื่อพิจารณาการจัดดำเนินงานของโรงเรียนโดยส่วนรวม ปรากฏว่าโรงเรียนทั้งสามขนาดปฏิบัติงานด้านการให้บริการสุขภาพแก่นักเรียน เช่น การตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้า ความสนใจของครูอาจารย์ในการตรวจสุขภาพนักเรียน การจัดทำบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน การตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยิน เป็นต้น อยู่ในระดับน้อย ไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วินัย จันดาธรรม ที่ศึกษาการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 10 พบว่า กิจการนักเรียนที่โรงเรียนปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์น้อยมี 3 ด้าน คือ การบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน การจัดบริการแนะแนว และการจัดให้ทุนการศึกษา (วินัย จันดาธรรม 2524 : 132) ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรสนใจ หาทางแก้ปัญหาสิ่งที่โรงเรียนขาดแคลน ปรับปรุงงานบริการสุขภาพแก่นักเรียนและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ตอนที่ 2 จากผลการวิเคราะห์ความถี่ของความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่าผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยหรือให้ความสำคัญต่อการบริหารงานสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับสูงทั้งสามด้าน แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความสำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะ การจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลายที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงใหม่ ให้ความสำคัญเรื่องสุขภาพอนามัยนักเรียนมาก มีจุดประสงค์ที่จะให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะที่ดี มีสุขภาพ บุคลิกภาพดี มีพฤติกรรมทางสุขภาพที่ถูกต้องและปฏิบัติเป็นนิสัยในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 81) ทางกรมสามัญศึกษาก็ได้เร่งส่งเสริมการดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียน โดยจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดเข้าโครงการสุขศึกษาสายการศึกษาอบรมผู้รับผิดชอบงานในโรงเรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถในการปฏิบัติงานมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ระยะที่ 4 ในแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 5 ก็จัดโรงเรียนมัธยมศึกษาเข้าโครงการนี้อีกปีละ 142 โรง รวมตลอดแผนปีพ.ศ. 2525-2529

เป็นจำนวน 710 โรง (กรมสามัญศึกษา 2525 : 2) กวญเหตุดังกล่าว จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญต่อการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเป็นเรื่อง ๆ ในแต่ละด้าน พบว่า

ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยหรือให้ความสำคัญในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะในระดับสูงเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเห็นด้วยในระดับปานกลางค่อนข้างน้อยทางต่ำสำหรับเรื่อง สิ่งเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุแก่นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนยังเห็นว่าอาคารเรียนและบริเวณโรงเรียนมีส่วนก่อให้เกิดอุบัติเหตุแก่นักเรียนอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย การวิเคราะห์การใช้อาคารเรียนมาตรฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ของ ประสิทธิ์ ศิลาบุตร ที่พบว่า ในด้านความปลอดภัย ผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์เห็นว่า อาคารเรียนมีความมั่นคงแข็งแรงดี แต่ยังมีสิ่งที่เป็นปัญหาต่อความปลอดภัยของนักเรียน ได้แก่ ทางเดินเข้าห้องแคบ บันไดขึ้นลงแคบและสูงชัน แผงกันแดดไม่ค่อยแข็งแรง และการป้องกันอันตรายจากไฟฟ้าที่เดินภายในอาคารเรียนยังไม่ดีพอ (ประสิทธิ์ ศิลาบุตร 2522 : 85-86) ส่วนบริเวณโรงเรียนนั้นสภาพความเป็นจริง ยังมีโรงเรียนอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถปรับปรุงบริเวณ สนามโรงเรียนให้เรียบปราศจากหลุม บ่อ เนินดิน ก่อใบ อันอาจเป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุแก่นักเรียน เนื่องจากโรงเรียนไม่มีงบประมาณดำเนินการเพียงพอ สิ่งเหล่านี้นคงจะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า อาคารเรียนและบริเวณโรงเรียนมีส่วนก่อให้เกิดอุบัติเหตุแก่นักเรียนได้

ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วยในระดับปานกลาง คือ ยังเห็นด้วยไม่มากนัก สำหรับเรื่องเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จในการดำเนินงานบริการสุขภาพ ผู้บริหารโรงเรียนยังมีความเห็นว่า การที่โรงเรียนมีแพทย์หรือพยาบาลคอยให้บริการสุขภาพในโรงเรียน แสดงว่าการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน

นั้นแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิลาศ จันทรัตน์ ที่พบว่า ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา มีความเข้าใจเรื่องเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จในการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (วิลาศ จันทรัตน์ 2524 : 57) ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารโรงเรียนมุ่งเน้นการบริหารอาคารสถานที่อยู่ตลอดเวลา การได้จัดให้มีอาคารสถานที่เพียงพอ สะดวกปลอดภัย และสวยงาม ก็ถือว่าจัดได้สมบูรณ์บรรลุผลสำเร็จในการบริหารงานแล้ว ประกอบกับการไปตรวจเยี่ยมโรงเรียนของผู้บังคับบัญชา ก็มักจะดูสิ่งที่เป็นรูปธรรมสังเกตเห็นได้ง่าย เช่น อาคาร รั้ว บริเวณ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจปลูกฝังให้ผู้บริหารโรงเรียนคำนึงถึงแต่ความสวยงามความเพียงพอในการดำเนินงาน จึงทำให้มีความเห็นเกี่ยวกับเครื่องบ่งชี้ความสำเร็จในการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนผิดไป ด้วย โดยมองเฉพาะความพร้อมว่ามีบุคลากร อุปกรณ์ในการปฏิบัติงานเท่านั้น ไม่ได้พิจารณาไปถึงสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรงและบุคลิกภาพที่ดีของนักเรียน ซึ่งสิ่งนี้ต่างหากที่เป็นสิ่งสำคัญที่จะบอกให้ทราบถึงความสำเร็จในการบริหารงานด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน จึงเป็นเรื่องที่ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ควรพิจารณาให้ความสนใจอย่างยิ่ง

ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา เรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนยังเห็นด้วยไม่มากนัก คือมีความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความสำเร็จในการสอนสุขศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนยังมีความเห็นว่า ความสำเร็จของการสอนวิชาสุขศึกษา ทราบได้โดยการให้นักเรียนตอบข้อสอบ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ยังมีผู้บริหารโรงเรียนอีกส่วนหนึ่งที่เคยชินอยู่กับการบริหารงานวิชาการแบบเก่า หรือไม่ได้ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรใหม่อย่างแจ่มแจ้ง ดังนั้น แม้ว่าหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลจะเปลี่ยนไปแล้วก็ตาม แต่ผู้บริหารโรงเรียนก็ยังคงมีความคิดเห็นแบบเดิม ซึ่งหากนำไปปฏิบัติในการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาย่อมผิดวัตถุประสงค์อย่างยิ่ง เพราะหลักสูตรใหม่กำหนดวิชาสุขศึกษาไว้ในกลุ่มพัฒนาบุคลิกภาพ

(กระทรวงศึกษาธิการ 2520 : 79) เน้นบุคลิกลักษณะ พฤติกรรมการแสดงออก และสุขภาพของนักเรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรเปลี่ยนความคิดเห็นใหม่ เข้าใจให้ถูกต้องว่า สิ่งบ่งชี้ความสำเร็จของการเรียนการสอนสุขศึกษามีใช้อยู่ที่ นักเรียนมีความรู้ครอบคลุมได้ แล้วยังพฤติกรรมทางสุขภาพ นักเรียนจะต้องมี พฤติกรรมทางสุขภาพที่ถูกต้อง ปฏิบัติเป็นนิสัย เพื่อให้มีสุขภาพและบุคลิกลักษณะที่ดีที่สุดในที่สุด

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน

3.1 จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารงานด้าน สุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ ขนาดใหญ่ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดมีความคิดเห็นในการบริหารงานด้าน สุขภาพในโรงเรียนรวมทั้งสามด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า ขนาดของโรงเรียน ซึ่งก็คือจำนวนนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนที่แตกต่างกัน ไม่ได้มีผลทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนทุกคน เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ตามที่กรมสามัญศึกษากำหนด มีวุฒิการศึกษาระดับ เดียวกัน คือ ปริญญาตรี เป็นส่วนใหญ่ ดังที่กรมสามัญศึกษาได้ประเมินมาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา ในปี พ.ศ. 2522 ปรากฏผลว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 3 มี วุฒิสองกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 7.69 ปริญญาตรีร้อยละ 75.96 และต่ำกว่าปริญญาตรีร้อยละ 16.35 (กระทรวงศึกษาธิการ กรมสามัญศึกษา ม.ป.ป. : 102) และผู้ที่มิ่วฒิต่ำกว่าปริญญาตรีก็ได้รับการพัฒนาเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีเกือบ หมดแล้ว อีกทั้งก่อนเข้าดำรงตำแหน่งแต่ละคนก็ผ่านการอบรมเตรียมผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษา ซึ่งจัดโดยกรมสามัญศึกษา ทำให้ได้รับความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับการ บริหารโรงเรียนทุก ๆ ด้าน ทั้งในภาคทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติ ตลอดจนการศึกษาดูงาน มาเช่นเดียวกัน จึงอาจทำให้ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนในการบริหารงานด้าน สุขภาพในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบแยกแต่ละด้านแล้ว

ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ และผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้ว พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ เห็นด้วยหรือให้ความสำคัญต่อการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษาสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ เมื่อได้ปรับปรุงงานด้านอาคารสถานที่อยู่ในสภาพพร้อมพอสมควรแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มักหันมาสนใจงานด้านวิชาการมากยิ่งขึ้น สนใจที่จะปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล เพื่อให้นักเรียนได้ประสบความสำเร็จในด้านการเรียน ผู้บริหารโรงเรียนอาจจะเห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่จะสร้างชื่อเสียงเกียรติประวัติให้แก่โรงเรียน ดังนั้นหากโรงเรียนได้สร้างนักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ มีสุขภาพ บุคลิกภาพดี สามารถแนะนำชุมชนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสุขภาพ ก็จะเป็นที่ยกย่องศรัทธาของสังคม ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่จึงให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษาในระดับสูง ในขณะที่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง อาจจะกำลังเร่งพัฒนาปรับปรุงงานด้านอาคารสถานที่เพื่อให้มีความพร้อมเตรียมรับการขยายตัวของโรงเรียน ที่มีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนนักเรียนขึ้นเรื่อย ๆ ความสำคัญของงานวิชาการจึงอยู่ในระดับรองลงมา จึงอาจเป็นสาเหตุให้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางให้ความสำคัญต่อการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษาน้อยกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนที่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนเปิดใหม่ นักเรียนน้อย จึงอยู่ในระหว่างที่กำลังเร่งพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานของโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับของครูปกครอง และชุมชน เป็นการยกระดับโรงเรียนเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้า ก้าวขึ้นเป็นโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ในโอกาสต่อไป จึงทำให้ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กให้ความสำคัญในการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียน

การสอนสู่ศึกษาไม่แตกต่างกับผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพ
ในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน โดยจำแนกตามการฝึกอบรม พบว่า ผู้บริหาร
โรงเรียนที่เคยผ่านการอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียน
ที่ไม่เคยผ่านการอบรม มีความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนรวมทั้ง
สามด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ได้แสดงว่าการฝึกอบรมการ
บริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนที่กรมสามัญศึกษาจัดให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนขาด
ประสิทธิภาพ ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เพราะจากการติดตามประเมินผลโครงการอบรม
งานสุขภาพอนามัยโรงเรียนแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและครู ของกองอนามัยโรงเรียน
กรมอนามัย ก็พบว่า ด้านทัศนคตินั้น ทั้งผู้เข้ารับการอบรมและไม่ได้เข้ารับการอบรม
ต่างมีทัศนคติที่ดีต่องานสุขภาพอนามัยโรงเรียนเหมือนกัน (กรมอนามัย กองอนามัย
โรงเรียน 2520 : 47) แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนทั้งที่ผ่านการอบรมและไม่ได้ผ่าน
การอบรมต่างก็มีความคิดเห็นที่ดีหรือให้ความสำคัญต่อการบริหารงานด้านสุขภาพใน
โรงเรียน แต่การฝึกอบรมการบริหารงานนี้ มีผลในทางปฏิบัติต่อการจัดสิ่งแวดล้อม
ในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะมาก ดังเห็นได้จากการพิจารณาเปรียบเทียบแยกเป็นด้าน ๆ
ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่เคยผ่านการอบรมและผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เคยผ่าน
การอบรม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้ว
พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่เคยผ่านการอบรม เห็นด้วยหรือให้ความสำคัญต่อการบริหาร
งานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ สูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่
เคยผ่านการอบรม แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ผ่านการอบรมแล้วมีแนวโน้มที่จะจัดทำ
ปรับปรุงพัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่
เคยผ่านการอบรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีชา กิจวัณชัย ที่ศึกษาการ
ปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนของผู้ผ่านการอบรมงานอนามัยโรงเรียน ที่จัดโดยศูนย์อนามัย

โรงเรียนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา พบว่าหลังการอบรม ผู้เข้ารับการอบรมปฏิบัติ
งานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนการอบรม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05 (ปรีชา กิจวัฒน์ชัย 2523 : 128)

3.3 จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพ
ในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนโดยจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหาร
พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารไม่เกิน 5 ปี และผู้
บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการบริหารเกิน 5 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นในการ
บริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนรวมทั้งสามด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ
ทางสถิติ แสดงว่า ประสบการณ์ไม่มากนักในการปฏิบัติงานบริหารไม่ได้ทำให้ผู้บริหาร
โรงเรียนมีความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกัน ทั้งนี้
อาจเป็นเพราะงานด้านสุขภาพอนามัยในโรงเรียนมัธยมศึกษาเพิ่งได้รับการเอาใจใส่
และดำเนินการอย่างจริงจังในแผนพัฒนาฯ ระยะที่ 4 นี้เอง ดังจะเห็นได้จากการที่
กรมสามัญศึกษา จัดโรงเรียนมัธยมศึกษาเข้าโครงการสุขภาพ สายการศึกษา มีการ
อบรมผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน โดยเริ่ม
ดำเนินการใน พ.ศ. 2522 (กรมสามัญศึกษา 2525 : 2) และการเปลี่ยนแปลง
หลักสูตรใหม่ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งให้ความสำคัญในเรื่องสุขภาพของนักเรียนมาก
เน้นถึงกิจกรรม ภาระหน้าที่ที่โรงเรียนจะต้องปฏิบัติเพื่อให้เด็กนักเรียนมีสุขภาพสมบูรณ์
แข็งแรง บุคลิกภาพดี ก็เพิ่งเริ่มใช้ในปีการศึกษา 2521 จึงอาจสรุปได้ว่า ผู้บริหาร
โรงเรียนเพิ่งได้ตระหนักให้มีความสำคัญต่อการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนเมื่อ
ไม่นานมานี้เอง เพราะจากรายงานผลการวิจัย สภาพการปฏิบัติงานของงานสาย
บริการการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลางปีการศึกษา 2521 - 2522 โดย
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา ปรากฏว่า ผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญของ
งานสุขภาพอนามัยโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย (กรมสามัญศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์
2522 : 89) ด้วยเหตุนี้ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารจึงยังไม่เป็นผลให้ผู้บริหาร

โรงเรียนมีความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาการเปรียบเทียบในแต่ละด้าน ปรากฏว่า มีอยู่ด้านหนึ่งที่ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน และจากการพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารเกิน 5 ปีขึ้นไป เห็นด้วยหรือให้ความสำคัญต่อการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะสูงกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารไม่เกิน 5 ปี แสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์ที่มากกว่ามีแนวโน้มที่จะทำให้ผู้บริหารโรงเรียนเอาใจใส่ปฏิบัติจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และเพียงพอมากกว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปฏิบัติหน้าที่ในระบบราชการนานเข้า ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนได้พบเห็นแนวทางการทำงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ สร้างชื่อเสียงเกียรติประวัติแก่โรงเรียน ส่งผลต่อการพิจารณาความดีความชอบแก่ผู้บริหารโรงเรียน จากตัวอย่างรุ่นก่อนที่เน้นหรือให้ความสำคัญในสิ่งที่เป็นรูปธรรม ดังได้อภิปรายมาแล้ว ดังนั้นแนวทางการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์มากขึ้น จึงมีความคิดอยู่ในเรื่องการพัฒนาอาคารสถานที่เป็นส่วนใหญ่ และสามารถที่จะจัดให้ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัยได้มากเพราะประสบการณ์ทำให้เห็นว่าส่วนใดในโรงเรียนที่จะทำให้เกิดอุบัติเหตุเป็นอันตรายแก่นักเรียน รู้จักหาทางปรับปรุงเพื่อแก้ไขป้องกันให้ความสำคัญในการจัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ มีความปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งก็เป็นองค์ประกอบที่ค้ำส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียนบรรลุจุดหมาย

ตอนที่ 4 จากการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดได้ระบุไว้ ทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ที่น่าสนใจควรจะนำมาอภิปราย มีดังนี้

งานการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุ่มลักษณะ ปัญหาอุปสรรคที่ผู้บริหาร
 โรงเรียนทั้งสามขนาดระบุไว้ตรงกัน คือ งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ
 และสถานที่ตั้งโรงเรียนไม่เหมาะสม จากปัญหาอุปสรรคนี้แสดงว่า ทั้งโรงเรียน
 ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ต่างก็ขาดงบประมาณที่จะจัดอาคารสถานที่
 บริเวณโรงเรียนให้เพียงพอ สะดวก ปลอดภัย ถูกสุ่มลักษณะ สูงสุดกว่าปัญหาอื่น ๆ
 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปรีชา กิจวัฒน์ชัย พบว่า ปัญหาอุปสรรคมากที่สุดในการ
 การปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนของผู้ผ่านการอบรมงานอนามัยโรงเรียน จัดโดยศูนย์
 อนามัยโรงเรียนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ขาดงบประมาณดำเนินงาน
 (ปรีชา กิจวัฒน์ชัย 2523 : 128-129) และผลการวิจัยของ วิลาศ จันทรัตน์
 ที่พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานสุขภาพอนามัยโรงเรียน ของครูใหญ่โรงเรียน
 ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา ที่มากที่สุดได้แก่ ขาด
 งบประมาณดำเนินงานอาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน (วิลาศ จันทรัตน์
 2525 : 87) ส่วนสภาพแวดล้อมโรงเรียนนั้น โรงเรียนทั้งสามขนาดยังมีปัญหาเนื่อง
 จากสิ่งแวดลอมไม่ถูกสุ่มลักษณะ ปรับปรุงได้ยาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยสภาพ
 การจัดดำเนินงานในตอนที่ 1 ที่พบว่า ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และ
 ขนาดใหญ่ มีเหตุนำมาจากสิ่งแวดลอมเกินกว่าครึ่งหนึ่ง และสิ่งที่เป็นเหตุนำมาจาก
 มากที่สุดในโรงเรียนทั้งสามขนาดนั้นตรงกัน คือ มีฝุ่นมาก นับเป็นสิ่งที่ผู้บริหาร
 โรงเรียนน่าจะพิจารณาให้ความสนใจหาทางแก้ปัญหา ส่วนปัญหาอุปสรรคที่แตกต่างกัน
 คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ระบุว่า ขาดที่เก็บน้ำสะอาดหรือน้ำฝน ทำให้มี
 น้ำสะอาดดื่มไม่เพียงพอตลอดปี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่เพิ่ง
 ตั้งใหม่ มีจำนวนนักเรียนน้อย จึงได้รับจัดสรรงบประมาณน้อย จะใช้เงินบำรุงการ
 ศึกษาจัดซื้อวัสดุครุภัณฑ์ที่จำเป็นก็มีเงินไม่เพียงพอ เนื่องจากเก็บเงินบำรุงการศึกษา
 ได้น้อย กรมสามัญศึกษาจึงควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มขึ้น
 สำหรับโรงเรียนเองก็ไม่ควรนิ่งนอนใจรอเฉพาะงบประมาณที่ทางราชการจัดให้ แต่

ควรรหาทางติดต่อบริษัทพันธมิตรสร้างน้ำใจกับชุมชน เพื่อขอรับความช่วยเหลือจาก
ชุมชนตามกำลังความสามารถ ที่เป็นอยู่ความสัมพันธ์ของโรงเรียนที่มีกับชุมชนอาจจะ
น้อยไป ทั้งผลการวิจัยของ ฉลาด บุตรเนียร ที่พบว่า ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการ
โรงเรียนมีความเห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษา กับชุมชน ใน
บทบาทที่เป็นจริงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (ฉลาด บุตรเนียร 2524 : บทคัดย่อ) ผู้บริหาร
โรงเรียนขนาดกลาง ระบุปัญหาว่า บุคลากรในโรงเรียนไม่เห็นความสำคัญของงาน
ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม ซึ่งใกล้เคียงกับปัญหาที่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ระบุว่า
ขาดความร่วมมือและการทำงานระบบกลุ่มของคณะครูอาจารย์ ทั้งนี้อาจเกิดขึ้นเพราะ
ครูอาจารย์ไม่เคยผ่านการอบรมไม่ได้รับความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสุขภาพใน
โรงเรียน มีภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายมากอยู่แล้ว จึงมีความคิดที่ไม่ใช่หน้าที่ของ
ตนในการปรับปรุงให้ถูกสุขลักษณะเพื่อสุขภาพที่ดีของนักเรียน หรืออาจเป็นเพราะ
โรงเรียนมีจำนวนครูอาจารย์มาก ผู้บริหารโรงเรียนมีภารกิจมากมาย ไม่ค่อยมีโอกาส
ได้พบปะสังสรรค์ ประชุมปรึกษารื้อกับคณะครูอาจารย์ สัมพันธภาพระหว่างบุคลากร
ในโรงเรียนจึงไม่ดีเท่าที่ควร ทำให้ขาดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานก็เป็นได้
เนื่องจากไม่ปรากฏว่าเป็นปัญหาสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก เรื่องนี้จึงเป็นปัญหาที่ผู้บริหาร
โรงเรียนต้องค้นหาสาเหตุเพื่อแก้ไขโดยด่วน

ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ปัญหาอุปสรรคที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง
สามขนาดระบุไว้ตรงกัน คือ ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในสายงาน สาธิต
งบประมาณ และผู้ปกครอง ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของสุขภาพอนามัย ซึ่งเป็นปัญหา
ที่ตรงกันกับผลการวิจัยที่ศูนย์อนามัยโรงเรียนเขต 3 ร่วมกับวิทยาลัยครูนครราชสีมา ได้
ศึกษาวิจัยสภาพการณ์การจัดดำเนินงานอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดนครราชสีมา
และจังหวัดชัยภูมิ (ศูนย์อนามัยโรงเรียนเขต 3 และวิทยาลัยครูนครราชสีมา 2521 : 57)
จากปัญหาอุปสรรคดังกล่าว แสดงว่าทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่
ยังขาดทรัพยากรที่สำเร็วจิวิชาพยาบาลโดยตรงทำหน้าที่บริการสุขภาพในโรงเรียน ทั้งนี้

อาจเป็นเพราะ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถมีคุณสมบัติทางพยาบาลยังมีจำนวนน้อย และส่วนใหญ่จะปฏิบัติงานในหน่วยงานสาธารณสุข โอกาสที่โรงเรียนมัธยมศึกษาจะได้อัตรา กำลังครูพยาบาลมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนจึงมีน้อย การแก้ปัญหาที่ควรกระทำขณะนี้ คือ ส่งครูอาจารย์ที่โรงเรียนมอบหมายให้ทำหน้าที่ครูพยาบาลไป เข้ารับการอบรมเพิ่ม ความรู้ ประสบการณ์และทักษะในการดำเนินงาน หรือส่งครูอาจารย์ของโรงเรียนไป ศึกษาต่อทางพยาบาลศาสตร์เพื่อกลับมาทำหน้าที่บริการสุขภาพในโรงเรียน นอกจากนั้น ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญ เอาใจใส่ต่อการจัดบริการสุขภาพแก่นักเรียนและ บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ติดต่อบริการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อร่วมมือ ให้บริการแก่โรงเรียนเพิ่มกำลังความสามารถ สำหรับปัญหาเรื่อง ผู้ปกครอง ชุมชนไม่ เห็นความสำคัญของสุขภาพอนามัย อาจเป็นเพราะการเผยแพร่ให้ความรู้ด้านสุขภาพ อนามัยแก่ประชาชน ของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ยังทำได้ไม่แพร่หลายทั่วถึง ไม่มีการติดตามผลงานอย่างจริงจัง ประกอบกับฐานะทางเศรษฐกิจของประชาชนส่วนใหญ่ ยังอยู่ในระดับต่ำ ต้องขวนขวายทำมาหาเลี้ยงชีพไม่มีเวลาเอาใจใส่สุขภาพทั้งของ ตนเองและบุตรหลาน ทำให้เห็นว่าปล่อยปละละเลยเรื่องสุขภาพไปก็เป็นได้ ส่วน ปัญหาอุปสรรคที่แตกต่างกัน แต่น่าสนใจนำมาอภิปราย คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก ระบุว่า โรงเรียนตั้งอยู่ในถิ่นกันดาร การติดต่อบริการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุข ทำได้ยาก แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กส่วนใหญ่ เป็นโรงเรียนที่ตั้ง อยู่ห่างตัวเมือง หรืออยู่ในระดับตำบลดั่งที่กรมสามัญศึกษากำลังขยายจัดตั้ง เพื่อสนองความ ต้องการทางการศึกษาของประชาชนให้ทั่วถึง โรงเรียนเหล่านี้อยู่ห่างไกลตัวจังหวัด อำเภอกว้างจากหน่วยงานสาธารณสุข และเส้นทางคมนาคมไม่สะดวก โอกาสที่จะ ได้รับบริการด้านสุขภาพจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจึงมีน้อย เป็นปัญหาที่แก้ไขยากสำหรับ ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งปัญหานี้ประสบในโรงเรียนขนาดกลางบ้างเหมือนกัน

ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ปัญหาอุปสรรคที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง สามขนาดระบุไว้ตรงกัน คือ ขาดสื่อการเรียนการสอน และขาดครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษา

โดยตรงที่จะสอนวิชาสุขศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประดับ แก้วลึก ที่ศึกษาปัญหาการจัดและบริหารพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของเขตการศึกษา 12 อันเป็นวิชาที่อยู่ในหมวดพลานามัยด้วยกัน ปรากฏผลว่า ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่ ประสบคือ ขาดอุปกรณ์ และครูพลศึกษามีน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียน (ประดับ แก้วลึก 2524 : 54) ปัญหาการขาดสื่อการเรียนการสอนมักประสบกับโรงเรียน โดยทั่วไปในแทบทุกหมวดวิชา เนื่องจากว่าจำนวนโรงเรียนมีมาก กรมเจ้าสังกัด ไม่สามารถที่จะจัดสรรงบประมาณให้ได้เพียงพอ ส่วนปัญหาเรื่องขาดครูอาจารย์ผู้ สุขศึกษานั้น น่าจะค่อย ๆ หมดไป เพราะเหตุว่าปัจจุบันนี้สถาบันผลิตครูได้ ผลิตครู อาจารย์ผู้สุขศึกษาเพิ่มขึ้น สามารถสนองความต้องการของโรงเรียน แก่ปัญหาการ ขาดครูอาจารย์สายงานนี้ได้ ปัญหาอุปสรรคที่แตกต่างกันที่น่าสนใจน่าอภิปราย คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง ระบุว่า ผู้สอนสุขศึกษามีทักษะไม่ดีต่อการสอน ซึ่ง ปัญหานี้อาจสืบเนื่องมาจากการขาดครูอาจารย์ผู้สุขศึกษาโดยตรง โรงเรียนต้อง ใช้ครูอาจารย์อื่นสอนแทน ผู้สอนอาจไม่ได้ผ่านการอบรมการสอนสุขศึกษา จึงทำ ให้ไม่เข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญ มีความรู้สึกในทางลบต่อหน้าที่รับผิดชอบของตน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ระบุปัญหาว่า การสอนสุขศึกษา ยังเน้นทฤษฎีมากกว่า การปฏิบัติหรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และขาดการนิเทศการสอนสุขศึกษา แสดง ให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ส่วนหนึ่ง เข้าใจจุดมุ่งหมายของการสอนสุขศึกษา ดีแล้ว เห็นว่าผลสำเร็จของการสอนสุขศึกษาอยู่ที่นักเรียนได้ปฏิบัติตามจุดมุ่งหมาย เชิงพฤติกรรม เน้นพฤติกรรมทางสุขภาพที่ดีของนักเรียนเป็นสำคัญ แต่ครูอาจารย์ ผู้สอนยังคงเคยชินกับกระบวนการเรียนการสอน การวัดผลแบบเดิมคือยึดการตอบ ข้อสอบของนักเรียน ตัดสินผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการสอน อาจเป็นเพราะผู้สอน ไม่ได้ผ่านการอบรม หรือขาดการนิเทศ ไม่ได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนด้านการสอน ดังที่ระบุเป็นปัญหาไว้ ส่วนสาเหตุที่ศึกษานิเทศก์ไม่ไปนิเทศการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ขนาดใหญ่ อาจเป็นเพราะมีความเห็นว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีความพร้อมด้านบุคลากร พอสมควร ผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิสูง มีความรู้ความสามารถ

ในการปฏิบัติงานแล้วก็อาจเป็นได้ แต่อย่างไรก็ตาม จากผลการวิเคราะห์ในตอนต้นที่ 1 พบว่า โรงเรียนทั้งสามขนาดขาดการนิเทศการสอนสุขศึกษาอยู่ในระดับสูง (เกินร้อยละ 60) ใกล้เคียงกัน จึงเป็นเรื่องควรพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไข

ตอนที่ 5 จากการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพ ในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดได้เสนอไว้ทั้งที่ตรงกันและต่างกันที่น่าสนใจนำมาอภิปราย มีดังนี้

ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ ข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดได้เสนอไว้ตรงกัน คือ โรงเรียนควรมีโรงอาหารเป็นเอกเทศ และควรให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีโรงอาหารเฉพาะ หรือมีก็ขนาดไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยตอนที่ 1 ที่พบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 88.33 และโรงเรียนขนาดกลาง ร้อยละ 75.29 ยังไม่มีโรงอาหาร ต้องดัดแปลงใช้อาคารอื่นเป็นที่รับประทานอาหารของนักเรียน ซึ่งอาจจัดได้ไม่ถูกสุขลักษณะ และเกิดปัญหาในการบริหารงานของโรงเรียน จึงจำเป็นที่โรงเรียนควรมีโรงอาหารเป็นเอกเทศ ถูกสุขลักษณะ และมีขนาดเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ส่วนข้อเสนอที่ว่า ควรให้นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เป็นข้อเสนอที่ดีมาก เพราะจุดมุ่งหมายเรื่องนี้อยู่ที่พฤติกรรมทางสุขภาพ หากนักเรียนทุกคนได้เป็นผู้ปฏิบัติเอง มีหน้าที่รับผิดชอบในโรงเรียน เช่น การดูแลรักษาความสะอาดอาคารเรียน บริเวณปลูกและตกแต่งต้นไม้ กำจัดขยะมูลฝอย จะเป็นการปลูกฝังสุขนิสัยให้เกิดขึ้นนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน และทำให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจ ห่วงแหนสถาบันของตน ทั้งยังเสริมสร้างให้รู้จักความรับผิดชอบ สิทธิและหน้าที่ของตน เป็นการเตรียมคนออกไปเป็นพลเมืองดีของสังคม นับว่าประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา ส่วนข้อเสนอที่แตกต่างกัน คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เสนอว่า ควรมีเอกสารแจกให้โรงเรียนเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน และกรมสามัญศึกษาควรจัดสรรงบประมาณ

ให้โรงเรียนมากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ในที่ห่างไกล
เส้นทางการคมนาคมลำบาก การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นไม่สะดวก
จึงขาดข้อมูล ข่าวสาร เอกสาร ที่จะศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน
ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก จึงต้องการความช่วยเหลือทางด้านข่าวสารความรู้จาก
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนเรื่องงบประมาณ โรงเรียนขนาดเล็ก เมื่อได้รับงบประมาณ
น้อย ก็ไม่อาจจะช่วยตัวเองได้เนื่องจากเงินบำรุงการศึกษาที่เก็บจากนักเรียนได้
จำนวนน้อย ไม่เพียงพอที่จะบริการการศึกษาในโรงเรียน ต่างกับโรงเรียนขนาดใหญ่
และขนาดกลาง จำนวนนักเรียนมีมาก สามารถเก็บเงินบำรุงการศึกษาได้มากพอที่จะ
ใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียนได้ดีกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก กรมสามัญศึกษาจึง
ควรหาทางช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็กในค่านางบประมาณเพิ่มขึ้น ผู้บริหารโรงเรียน
ขนาดกลาง เสนอว่า ควรให้ความรู้ด้านการจราจรและการระวังรักษาสุขภาพแก่นักเรียนอยู่เสมอ แสดงว่า โรงเรียนขนาดกลางส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในตัวเมือง การจราจร
คับคั่ง เด็กอาจได้รับอันตรายจากการเดินทางมาโรงเรียนและกลับบ้านได้ หากขาด
ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร การใช้รถใช้ถนน หรือเกิดจากความประมาทเลินเล่อ
ผู้บริหารโรงเรียนคำนึงถึงเรื่องนี้มาก ต้องการให้มีการประชุมชี้แจงให้ความรู้แก่นักเรียน
ซึ่งสามารถกระทำได้โดยประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เพื่อมาให้ความรู้
คำแนะนำแก่นักเรียน เป็นการช่วยลดอุบัติเหตุในการเดินทางของนักเรียน ซึ่งเป็น
เรื่องที่ต้องดำเนินการในโรงเรียนขนาดใหญ่ทุกโรงด้วย สำหรับผู้บริหารโรงเรียน
ขนาดใหญ่ ได้เสนอว่า ควรมีการประชุมร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับเจ้าหน้าที่
สาธารณสุขเดือนละครั้ง และควรระดมสมองของคณะครูอาจารย์ในการจัดสิ่งแวดล้อม
ในโรงเรียน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนต้องการร่วมมือประสานงานอย่าง
จริงจังกับหน่วยงานสาธารณสุข เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ
ซึ่งโอกาสจะเป็นไปได้ย่อมมีมาก เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่ตั้งอยู่ในตัวจังหวัดหรือ
อำเภอใหญ่ อยู่ใกล้หน่วยงานสาธารณสุข การติดต่อขอความร่วมมือทำได้สะดวก
ผู้บริหารโรงเรียนเชื่อว่า หากได้ประสานงานวางแผนการทำงานร่วมกันกับเจ้าหน้าที่

สาธารณสุขโดยใกล้ชิด และคณะกรรมการทุกคนในโรงเรียนให้การสนับสนุนปฏิบัติงาน
เต็มความสามารถแล้ว ก็พร้อมจะจัดสภาพแวดล้อมโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ส่งผลต่อ
สุขภาพพลานามัยของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน

ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน ข้อเสนอที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้ง
สามขนาดได้เสนอไว้ตรงกัน คือ ควรมีครูพยาบาลประจำโรงเรียน และฝ่ายโรงเรียน
ควรร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในการจัดบริการสุขภาพ ข้อเสนอที่ว่า
ควรมีครูพยาบาลประจำโรงเรียนนั้นสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคใน
ตอนที่ 4 ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดระบุไว้ตรงกันว่า ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้
ความชำนาญในสายงานหรือไม่มีครูพยาบาล (ที่มีวุฒิพยาบาล) ทำหน้าที่ให้บริการสุขภาพ
ในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องการจะได้ผู้มีวุฒิพยาบาลทำหน้าที่ครูพยาบาล
ในโรงเรียน อาจเป็นเพราะมีความเห็นว่า การมีบุคลากรตรงสายงานจะเป็นเครื่อง
บ่งชี้ว่าการดำเนินงานด้านนั้นประสบผลสำเร็จแล้ว ถึงผลการวิจัยตอนที่ 2 ที่พบว่า
ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่า การมีแพทย์หรือพยาบาลให้บริการสุขภาพประจำ
โรงเรียน แสดงว่า การดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียนนั้นดีแล้ว ทั้ง ๆ ที่ความ
เป็นจริงนั้นผลสัมฤทธิ์ของงานอยู่ที่นักเรียนมีสุขภาพ บุคลิกภาพที่ดี รู้จักป้องกันตนเอง
ให้ปลอดภัยจากโรคและอุบัติเหตุภัยอันตรายต่าง ๆ ซึ่งหากเข้าใจถูกต้องเช่นนั้นทาง
โรงเรียนอาจใช้ครูอาจารย์ผู้อื่นที่มีความสนใจ มีความสามารถ และผ่านการอบรม
ในสายงานนี้ทำหน้าที่ให้บริการสุขภาพแก่นักเรียนก็ได้ แทนที่ต้องการจะได้ครูพยาบาล
ไว้ประจำโรงเรียนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ซึ่งเป็นไปได้ยาก สำหรับข้อเสนอ
ให้ฝ่ายโรงเรียนร่วมมือประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในการจัดบริการสุขภาพ
ในโรงเรียนนั้น เป็นข้อเสนอที่ดี โรงเรียนทุกโรงควรปฏิบัติอย่างยิ่ง เพราะจะทำให้
โรงเรียนมีความพร้อมในการดำเนินงานมากที่สุด อาจจะมีอุปสรรคอยู่บ้างสำหรับ
บางโรงเรียนในแง่การติดต่อสื่อสาร ก็เป็นเรื่องที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาทาง
ปรับปรุงแก้ไข ส่วนข้อเสนอแนะที่แตกต่างกัน คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก
เสนอว่า ควรมีหน่วยบริการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยอยู่ในโรงเรียนโดยความ

รับผิดชอบของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหรืออำเภอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากสภาพ
 ที่โรงเรียนอยู่ห่างไกลหน่วยงานสาธารณสุข ผู้มีความรู้ความชำนาญงานด้านนี้ของ
 โรงเรียนไม่มี โรงเรียนจึงต้องการให้ฝ่ายสาธารณสุขช่วยเหลือ จัดบุคลากร อุปกรณ์
 เวชภัณฑ์ไปไว้ที่โรงเรียนเพื่อบริการนักเรียน เนื่องจากโรงเรียนเองไม่มีกำลังความ
 สามารถจะดำเนินการได้ ข้อเสนออีกประการหนึ่ง คือ ควรสนับสนุนให้มีการจัดงาน
 วันอนามัยโรงเรียนปีละครั้ง นับเป็นข้อเสนอที่ดี ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องควรรับไว้พิจารณา
 หากดำเนินการได้ก็จะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านสุขภาพในโรงเรียน
 ช่วยให้โรงเรียนเห็นความสำคัญของสุขภาพอนามัยเพิ่มขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง
 เสนอว่า กรมสามัญศึกษาหรือจังหวัดควรจัดหน่วยแพทย์ออกบริการสุขภาพแก่นักเรียน
 ในโรงเรียนภาคเรียนละครั้ง แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอาใจใส่ให้ความสำคัญ
 เรื่องสุขภาพของนักเรียน แต่โรงเรียนไม่ค่อยได้รับการตรวจสุขภาพเท่าที่ควร
 จึงต้องการให้กรมสามัญศึกษาหรือจังหวัดเข้ามาช่วยเหลือโรงเรียนโดยจัดโครงการให้
 แพทย์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกบริการตรวจสุขภาพตามโรงเรียนทุกภาคเรียน ซึ่งถ้าหาก
 กรมสามัญศึกษาหรือจังหวัดมีขีดความสามารถที่จะทำได้ตามข้อเสนอก็เป็นผลดีต่อสุขภาพ
 นักเรียนและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม มาตรฐานขั้นต่ำของ
 งานสุขศึกษาในสถานศึกษากำหนดให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตรวจสุขภาพนักเรียนเข้าใหม่
 ทุกคนปีละครั้ง สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา (คณะกรรมการสุขศึกษาสายการศึกษา
 2525 : 11) ดังนั้น สิ่งที่ต้องดำเนินการขณะนี้คือ ให้นักเรียนในโรงเรียนทุกโรงเรียน
 ได้รับการตรวจสุขภาพตามหลักเกณฑ์ก่อน เพราะจากผลการวิจัยตอนที่ 1 พบว่า
 ยังมีโรงเรียนอีกจำนวนมากที่นักเรียนไม่ได้รับการตรวจสุขภาพจากแพทย์หรือเจ้าหน้าที่
 สาธารณสุขเลย ส่วนผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ เสนอว่า ควรมีการติดตาม
 ประเมินผลบริการสุขภาพที่จัดให้แก่ นักเรียน แสดงว่า ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า
 การจัดบริการสุขภาพที่ปฏิบัติอยู่น่าจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพ
 ของการให้บริการ ทั้งนี้เพื่อสุขภาพของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนจึงต้องใช้กระบวนการ
 การบริหาร มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อให้รู้ขอบกพร่องปัญหาที่มีอยู่จะได้

หามาตรการแก้ไข ซึ่งโรงเรียนขนาดใหญ่สามารถทำได้ เพราะมีความพร้อมด้าน

บุคลากรพอสมควร

ด้านการจัดการเรียนการสอนสู่ศึกษา ข้อเสนอที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดได้เสนอไว้ตรงกัน คือ ควรมีสื่อการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ และควรมีครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษาโดยตรงเพื่อสอนสู่ศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยตอนที่ 4 ที่ผู้บริหารโรงเรียนทั้งสามขนาดระบุปัญหาอุปสรรคไว้ตรงกันและมีความถี่สูง ว่าขาดสื่อการเรียนการสอนสู่ศึกษาและขาดครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษา แสดงว่า โรงเรียนทั้งสามขนาดยัง ไม่มีความพร้อมด้านสื่อการเรียนการสอนและบุคลากรทางสู่ศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะกรมสามัญศึกษามีโรงเรียนในสังกัดต้องรับผิดชอบจำนวนมาก ไม่สามารถจะจัดสรรงบประมาณเพื่อซื้อหรือผลิตสื่อการเรียนการสอนให้ทั่วถึงเพียงพอได้ โรงเรียนจำเป็นจะต้องช่วยเหลือตัวเองด้วย ในเรื่องการขาดครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษาคงจะลดน้อยลงไปเป็นลำดับ เพราะขณะนี้ครูอาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาทางสู่ศึกษามีมากขึ้นพอจะสนองความต้องการของโรงเรียนได้ ข้อเสนอที่ตรงกันอีกประการหนึ่งคือ ควรจัดอบรมครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษามีละครั้ง เป็นข้อเสนอที่ควรพิจารณาดำเนินการอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้สอนสู่ศึกษา ช่วยลดปัญหาการขาดครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษาโดยตรงได้อีกวิธีหนึ่ง ส่วนข้อเสนอที่แตกต่างกันที่น่าสนใจน่ามาอภิปราย คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เสนอว่า ควรมีการนิเทศการสอนสู่ศึกษาตามโรงเรียนทุกภาคเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะจากสภาพเป็นจริงที่ศึกษานิเทศก์ไม่ได้เข้าไปนิเทศการสอนในโรงเรียนส่วนใหญ่ ทำให้การสอนสู่ศึกษาของครูอาจารย์ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สอนได้ไม่ตรงจุดมุ่งหมาย การวัดผลประเมินผลไม่ถูกต้อง อย่างที่ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ระบุปัญหาอุปสรรคในตอนี่ 4 ว่า การสอนยังเน้นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ พร้อมทั้งได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ในการสอนสู่ศึกษาต้องเน้นการปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี ซึ่งเป็นการเข้าใจจุดมุ่งหมาย วิธีดำเนินการสอนสู่ศึกษาที่ถูกต้อง ความสำเร็จของการสอนสู่ศึกษาอยู่ที่นักเรียนมีพฤติกรรมทางสู่สภาพที่ดี ปฏิบัติเป็นสุขนิสัย จึงต้องหาทางให้

ผู้สอนสุขศึกษาเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสอนที่ถูกต้องให้ได้ และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ได้เสนอแนะเพิ่มเติมอีกว่า ครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องพฤติกรรมทางสุขภาพ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นตัวอย่างและปฏิบัติตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่ายังมีครูอาจารย์ผู้สอนอีกจำนวนหนึ่งที่มีพฤติกรรมทางสุขภาพขัดแย้งกับการแนะนำ อบรมสั่งสอนให้นักเรียนปฏิบัติ เช่น สูบบุหรี่ในห้องเรียน ไม่ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้อาจทำให้นักเรียนลดความเชื่อถือ ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนแนะนำก็เป็นได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสุขศึกษาทั้งสิ้น ข้อเสนอที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก เสนอว่า ควรมีห้องเรียนวิชาสุขศึกษาโดยเฉพาะ อาจเป็นเพราะเห็นว่า การที่มีห้องเพื่อใช้เรียนหรือปฏิบัติการเฉพาะวิชานั้น มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด อย่างเช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษที่โรงเรียนมีอยู่ หากมีห้องสำหรับวิชาสุขศึกษาโดยเฉพาะก็จะช่วยให้การเรียนการสอนสุขศึกษาประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้น แต่ก็คงคิดข้อยกเว้นงบประมาณไม่สามารถดำเนินการได้ตามที่โรงเรียนเสนอ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารระดับสูงน่าจะรับไว้พิจารณาดำเนินการเมื่อมีความพร้อมตามสมควร

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียน สิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนควรพิจารณาปรับปรุง ได้แก่

1.1 การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ

1.1.1 การป้องกันเหตุรำคาญจากสิ่งแวดล้อม ผลจากการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อนรำคาญจากฝุ่นมากที่สุด ซึ่งน่าจะแก้ไขป้องกันได้ โดยการปลูกหญ้าให้ทั่วสนามและบริเวณรอบอาคาร พร้อมทั้งปลูกไม้ยืนต้นเป็นการกักบังลมไม่ให้ลมพัดแรงป้องกันการฟุ้งกระจายของฝุ่น และช่วยให้ร่มเงาเป็นที่พักผ่อนของนักเรียนด้วย เพราะผลการวิจัยพบว่า ไม้ยืนต้น ไม้ร่มเงาในบริเวณโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีไม่มากนัก การปลูกไม้ยืนต้นจึงได้ประโยชน์หลายอย่างในคราวเดียวกัน สำหรับวิธีดำเนินการควรจัดทำเป็นโครงการ แบ่งความรับผิดชอบให้นักเรียนช่วยกันดูแล บำรุงรักษา ตกแต่ง ส่งเสริมให้ทุกคนเห็นคุณค่าของต้นไม้และสนามหญ้า ส่วนเหตุรำคาญที่มาจากชุมชน เช่น เสียงรบกวน ได้รับความสะเทือนจากการจราจร ลักขีเลี้ยงชาวบ้านเข้ามารบกวน กวรวางประชุมปรึกษาหารือร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่จราจร ผู้ปกครอง บุคคลในท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้แล้วแต่ความเหมาะสมของเหตุการณ์ เพื่อร่วมกันแก้ไข ป้องกันปัญหาที่โรงเรียนประสบ ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องใช้มนุษยสัมพันธ์ให้เกิดประโยชน์กับการบริหารงานให้มากที่สุด

1.1.2 การจัดอาคารสถานที่ ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีหรือมีแต่ไม่เพียงพอ ได้แก่ โรงอาหาร ห้องพยาบาล รั้ว สนามกีฬา และห้องเรียน จึงจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องรับดำเนินการติดต่อของบประมาณจากกรมเจ้าสังกัด เพื่อสร้างหรือปรับปรุงให้เพียงพอได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน แต่การจะหวังงบประมาณจากทางราชการเพียงอย่างเดียวย่อมล่าช้า ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องแสดงความสามารถเชิงบริหารสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ให้ชุมชนเห็นประโยชน์สำคัญของโรงเรียน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน เพื่อจะได้ขอความช่วยเหลือด้านกำลังเงิน หรือวัสดุอุปกรณ์จากชุมชน ซึ่งอาจเป็นสมาคม มูลนิธิ คหบดี แคล้งสำคัญที่สุดที่โรงเรียนควรกระทำประการแรกคือ ช่วยตัวเองก่อน โดยการปรับปรุงตกแต่งสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ใช้ประโยชน์ได้มากที่สุด พยายามนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้

เพื่อลดปัญหาทางการเงิน เช่น ใช้อาคารอื่นหรือไถ่ถอนอาคารเรียนเป็นที่รับประทานอาหาร โดยคำนึงถึงการซักให้ถูกสุขลักษณะ สะอาด ปลอดภัยจากเชื้อโรค จักมุมพยาบาล ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ก็ทำอยู่แล้ว ปลุกต้นไม้เป็นรั้วโรงเรียน เหล่านี้เป็นต้น

1.1.3 การจักน้ำดื่ม ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลางจำนวนหนึ่งมีที่เก็บน้ำฝนน้อย ไม่มีน้ำประปาใช้ จึงเป็นเหตุให้ไม่มีน้ำสะอาดสำหรับนักเรียนดื่มเพียงพอตลอดปี ผู้บริหารโรงเรียนควรรหาทางจัดสร้างที่เก็บน้ำเพิ่มขึ้น หรือขุดสร้างบ่อน้ำที่ถูกหลักสุขาภิบาลไว้ในโรงเรียน โดยติดต่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่ให้บริการด้านนี้ เช่น ศูนย์สุขาภิบาล หน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่ เป็นต้น หากสุขวิธีสมัยใหม่มีน้ำจากแม่น้ำลำคลองก็สามารถนำมาใช้ได้โดยผ่านกรรมวิธีทำความสะอาดเสียก่อน คือ แก้วสารส้มทิ้งไว้ให้ใสแล้วใส่คลอรีนฆ่าเชื้อโรคตามสัดส่วนที่กรมอนามัยกำหนด (คลอรีน 1 ซอนกาแพ ต่อ น้ำ 10 ลิตร) สิ่งที่ต้องคำนึงในการจักน้ำดื่ม คือ ภาชนะที่ใส่น้ำจะต้องรักษาให้สะอาดอยู่เสมอ และที่สำคัญควรมีการชี้แจง แนะนำให้นักเรียนรู้จักใช้น้ำอย่างประหยัด

1.1.4 การระบายน้ำในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า มีโรงเรียนส่วนหนึ่งโดยเฉพาะประมาณครึ่งหนึ่งของโรงเรียนขนาดกลาง ไม่มีการระบายน้ำในโรงเรียน อาจเป็นเพราะโรงเรียนตั้งอยู่ในที่สูง น้ำไหลสะดวก โรงเรียนจึงละเลยเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารโรงเรียนควรระลึกเสมอว่า เมื่อใดที่มีน้ำขัง ไม่ว่าจะเป็นน้ำโสโครก น้ำเสียจากห้องน้ำ โรงอาหาร หรือน้ำฝนที่ตกลงมาก็ตาม อาจเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง หรือทำให้เกิดกลิ่นเหม็นรบกวนได้ จึงควรจัดทำท่อหรือรางระบายน้ำไม่ให้มีน้ำขังลงในบริเวณโรงเรียน โดยระบายน้ำฝนลงสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะหรือทางน้ำไหลตามธรรมชาติ ส่วนน้ำโสโครก น้ำเสีย แยกระบายลงสู่บ่อซึมเพื่อไม่ให้ไปทำความสกปรกมากยิ่งขึ้น

1.1.5 การป้องกันอุบัติเหตุในโรงเรียน เพื่อความปลอดภัยป้องกันไม่ให้นักเรียนเกิดอุบัติเหตุได้รับอันตรายขณะที่อยู่ในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดปฐมนิเทศแนะนำการใช้อาคารเรียน อาคารประกอบ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ภายใน

อาคาร แก่นักเรียนเข้าใหม่เป็นประจำทุกปี เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิธีใช้ วัสดุแห่ง
 แห่งอันตรายที่จะเกิดขึ้น รู้จักระมัดระวังตนเอง นอกจากนี้จะช่วยป้องกันอุบัติเหตุ
 แก่นักเรียนแล้ว ยังเป็นการบำรุงรักษาอาคาร วัสดุครุภัณฑ์ในอาคารให้ยืนยาวไม่
 ชำรุดเสียหายเร็ว ยืดอกอายุการใช้งานนานออกไปอีกด้วย นอกจากนี้ บริเวณโรงเรียน
 โดยเฉพาะสนามจะต้องปรับปรุงให้เรียบ ไม่เป็นหลุมบ่อ ไม่มีโคลน ก้อนหิน หรือน้ำขัง
 อันจะเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุแก่นักเรียนได้ทั้งสิ้น และโรงเรียนควรมีครูเวรคอย
 ควบคุมดูแลนักเรียนตลอดวัน

1.2 ด้านการจัดบริการสุขภาพในโรงเรียน

1.2.1 การตรวจสุขภาพนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนโดยแพทย์
 หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผลการวิจัยพบว่า ยังมีโรงเรียนอีกจำนวนมาก โดยเฉพาะ
 เกินกว่าครึ่งหนึ่งของโรงเรียนขนาดเล็กไม่ได้รับบริการนี้ อาจเนื่องมาจากความ
 ห่างไกลของโรงเรียน ประกอบกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมีน้อย ผู้บริหารโรงเรียน
 จึงควรประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานสาธารณสุขอย่างจริงจัง ร่วมกัน
 วางแผนจัดทำเป็นโครงการที่แน่นอนเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

1.2.2 การตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้า โรงเรียนส่วนใหญ่
 มักจะละเลย ครูอาจารย์ไม่ให้ความสนใจในการตรวจสุขภาพนักเรียนในตอนเช้า
 ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไข อาจดำเนินการโดยจัดประชุมชี้แจง
 คณะครูอาจารย์ให้เห็นความสำคัญของงานสุขภาพอนามัย สนใจรับผิดชอบปฏิบัติงาน
 ที่ได้รับมอบหมาย มีการติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอาจารย์เป็นประจำ จัดงาน
 วันอนามัยโรงเรียนประจำปี มีการประกวดสุขภาพนักเรียน และมอบรางวัล เกียรติบัตร
 แก่ผู้มีสุขภาพดีมีพฤติกรรมทางสุขภาพที่ถูกต้องเหมาะสม รวมถึงยกย่องเชิดชูครูอาจารย์
 ที่ตั้งใจปฏิบัติงาน เสียสละ อุทิศเวลาเพื่อผลสำเร็จของงานสุขภาพในโรงเรียนให้
 ปรากฏแก่ทุกคนในโรงเรียน และประชาชนทั่วไป

1.2.3 บัณฑิตสุขภาพประจำตัวนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรติดตามให้ครูอาจารย์จัดทำบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอและให้ มีครบทุกคน บัตรสุขภาพอาจขอได้จากกรมสามัญศึกษา หรือถ้าโรงเรียนมีความสามารถ จัดทำขึ้นเอง ก็ใช้แบบฟอร์มของกรมเป็นหลักอาจจะเพิ่มเติมข้อมูลเพื่อให้ละเอียดขึ้น หรือเหมาะสมกับท้องถิ่น และสะดวกในการติดตามผล เมื่อนักเรียนมาเข้าเรียนใหม่ ควรเรียกบัตรสุขภาพจากโรงเรียนเดิมด้วย และเมื่อนักเรียนออกจากโรงเรียนก็ควร มอบบัตรสุขภาพประจำตัวให้ควบคู่ไปกับใบแสดงผลการเรียน

1.2.4 การตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยิน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนแทบทั้งหมดไม่ได้จัดตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยินให้แก่ นักเรียนเลย ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรเร่งปรับปรุงส่งเสริมให้บริการด้านนี้เพื่อพิทักษ์คุ้มครองสุขภาพ ของนักเรียน เพราะเป็นงานที่ครูอาจารย์ในโรงเรียนสามารถดำเนินการได้เองโดยไม่ ต้องใช้เจ้าหน้าที่สาธารณสุข

1.2.5 บริการรักษาพยาบาลในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนแทบทั้งหมดยัง ไม่มีความพร้อมในการให้บริการรักษาพยาบาลแก่นักเรียนและบุคลากรใน โรงเรียน เนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านการแพทย์และขาดเวชภัณฑ์อุปกรณ์จำเป็นงาน ผู้บริหารโรงเรียนควรแก้ไขโดยจัดส่งผู้ทำหน้าที่ครูพยาบาล ซึ่งส่วนใหญ่แล้วไม่มีวุฒิ พยาบาลไปเข้ารับการอบรม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ และทักษะในการปฏิบัติงาน ทุก ๆ ปี หรือจัดส่งครูอาจารย์ไปศึกษาต่อวิชาพยาบาลเพื่อกลับมาปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน มีการประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุข จัดป้ายนิเทศ นิทรรศการเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพเป็นประจำ ติดตามผลการบริการสุขภาพในโรงเรียนอย่างใกล้ชิด และติดต่อขอรับความช่วยเหลือด้านงบประมาณจากกรมเจ้าสังกัด ก็จะช่วยให้โรงเรียน มีความพร้อมในการให้บริการรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้น

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา

1.3.1 เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน เอกสารประกอบการค้นคว้า ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดทำค่าเช่า เอกสารประกอบ วัสดุอุปกรณ์ในการสอนสุขศึกษา

ให้เพียงพอกับความต้องการของครูอาจารย์ผู้สอนและนักเรียน เนื่องจากผลการวิจัยปรากฏว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดสื่อการเรียนการสอน เอกสารสำหรับครูอาจารย์ และนักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติม อันเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการสอนสุขศึกษา ทั้งนี้ อาจกระทำได้โดยติดต่อขอของบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์โดยตรงจากกรมสามัญศึกษา ประสานงานกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหน่วยงานสาธารณสุข เพื่อขอความช่วยเหลือด้านเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ที่จะใช้ในการเรียนการสอนสุขศึกษาของโรงเรียน

1.3.2 เกี่ยวกับตัวผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า ครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิสุขศึกษาโดยตรง กระบวนการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผลที่ผู้สอนปฏิบัติจึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องหาทางปรับปรุงแก้ไขในเรื่องนี้นอกจากวิธีการแรกคือ ขออัตราผู้มีวุฒิสุขศึกษาโดยตรง เพื่อบรรจุเข้าปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแล้ว อาจดำเนินการโดย

1.3.2.1 จัดประชุมชี้แจงนโยบาย จุดมุ่งหมายการเรียนการสอนสุขศึกษาแก่นักเรียนและคณะครูอาจารย์ เพื่อให้ทุกคนเข้าใจจุดมุ่งหมายวิธีดำเนินงาน และผลสำเร็จในการเรียนการสอนสุขศึกษาตรงกัน โดยเฉพาะผู้สอนสุขศึกษาต้อง เน้นเป็นพิเศษ

1.3.2.2 ขอความร่วมมือคณะครูอาจารย์ โดยเฉพาะผู้สอนสุขศึกษาปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนในการแสดงพฤติกรรมทางสุภาพ

1.3.2.3 ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษาได้พัฒนาความรู้ ความสามารถด้านวิชาการ และบำรุงขวัญในการปฏิบัติงาน เช่น จัดไปทัศนศึกษา ส่งเข้ารับการอบรม หรือศึกษาต่อตามสายงานที่ปฏิบัติในโอกาสอันควร ประสานงานกับกรมสามัญศึกษา หรือเขตการศึกษาที่โรงเรียนตั้งอยู่เพื่อขอรับความช่วยเหลือสนับสนุนการสอนสุขศึกษาจากศึกษานิเทศก์ และวางหลักเกณฑ์ที่แน่นอนในการพิจารณาความดีความชอบของครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษา เป็นต้น

1.3.2.4 ผู้บริหารโรงเรียนเอาใจใส่ติดตามผลการปฏิบัติงาน โดยมุ่งที่พฤติกรรมทางสุขภาพ บุคลิกภาพที่ดีของนักเรียนเป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับจังหวัด อำเภอก

ในฐานะที่เป็นหน่วยงานดูแลรับผิดชอบพื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ จังหวัด อำเภอก จึงทำหน้าที่ประสานงานระหว่างกรมสามัญศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษา ควบคุม ติดตามผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน จังหวัด อำเภอก จึงมีส่วนสำคัญที่จะ สนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานด้านสุขภาพ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินงานด้านนี้ของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะส่งผล ต่อสุขภาพอนามัยของชุมชนส่วนรวมด้วย จังหวัด อำเภอก จึงควรจัดทำแผนงาน มีโครงการสนับสนุนส่งเสริมงานด้านสุขภาพในโรงเรียนอย่างแน่นอน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งนอกจากจะประสานงานระหว่างกรมสามัญศึกษากับโรงเรียนแล้ว ควรจะเป็น ตัวกลางในการประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ วางแผน ร่วมกันในการที่จะให้หน่วยงานสาธารณสุขจัดบริการสุขภาพ ทั้งในด้านการตรวจและ เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแก่โรงเรียนให้ทั่วถึงและ เต็มกำลังความสามารถ ตลอดจนมีโครงการติดตามประเมินผลงาน เพื่อหาทางแก้ ปัญหาที่โรงเรียนประสบอยู่ ช่วยให้โรงเรียนมีขีดความสามารถในการดำเนินงานด้าน สุขภาพในโรงเรียนสูงขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับกรมสามัญศึกษา กรมสามัญศึกษาควรสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด ดังนี้

3.1 จัดสรรงบประมาณ บุคลากรทรงตามสายงาน วัสดุอุปกรณ์ และเวชภัณฑ์ให้โรงเรียนเพิ่มขึ้น และจัดทำบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียนส่งให้ โรงเรียนทุกโรง เพื่อเฝ้าระวังให้นักเรียนทุกคนได้มีบัตรสุขภาพประจำตัว

3.2 จัดอบรมสัมมนาการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนแก่ผู้บริหารโรงเรียนให้ครบทุกโรงเรียน เพื่อให้ทุกคนเข้าใจจุดมุ่งหมาย วิธีดำเนินงาน เห็นความสำคัญของงานสุขภาพอนามัย

3.3 จัดอบรมครูอาจารย์ผู้ทำหน้าที่พยาบาล และผู้ทำหน้าที่สอนสุขศึกษาเป็นประจำทุก ๆ ปี เพื่อให้ความรู้ พัฒนาความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ในงานที่รับผิดชอบ และโอกาสต่อไปเมื่อกรมมีความพร้อมยิ่งขึ้น ควรจัดอบรมการปฏิบัติงานด้านสุขภาพในโรงเรียนแก่ครูอาจารย์ทุกคน

3.4 ติดต่อประสานงานในระดับกรม กับกรมอนามัย ร่วมกันจัดทำโครงการสนับสนุนการดำเนินงานด้านสุขภาพของโรงเรียน มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับจังหวัด อำเภอ ร่วมมือปฏิบัติงานกับโรงเรียนอย่างจริงจัง

3.5 จัดให้มีคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสุขภาพของโรงเรียน หาทางแก้ไขปัญหา ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นให้ลุล่วงไป

3.6 จัดทำหนังสือมาตรฐานการดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา พร้อมเอกสารความรู้ แนวทางการดำเนินงานประกอบ ส่งให้โรงเรียนในสังกัดทุกโรงเรียน เพื่อจะได้ใช้เป็นเกณฑ์และคู่มือปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

จากผลการศึกษาวิจัย มีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

1. เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ครูอาจารย์ฝ่ายปฏิบัติการไม่เห็นความสำคัญ และขาดการให้ความร่วมมือในการดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ฉะนั้นจึงควรทำการวิจัยเชิงสำรวจถึงสาเหตุแห่งปัญหาดังกล่าว ศึกษาความเข้าใจความคิดเห็นของครูอาจารย์ฝ่ายปฏิบัติการที่มีต่อการดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ว่าเป็นไปในลักษณะใด เพื่อจะได้หาทางขจัดปัญหา เสริมสร้างความ

ให้เยาวชนในสถานศึกษา ที่จะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติ ได้มีสุขภาพดีทั้ง
ทางกายและจิตใจ สามารถที่จะช่วยสร้างความเจริญก้าวหน้าทั้งในทางเศรษฐกิจ
สังคม และความมั่นคงของชาติสืบไป

מחלקת המבחנים

บรรณานุกรม

คณะกรรมการสุศึกษาสายการศึกษา มาตรฐานขั้นต่ำของงานสุศึกษาในสถานศึกษา

พิมพ์ที่กองสุศึกษา กระทรวงสาธารณสุข 2525, 22 หน้า

จรินทร์ ชานีรัตน์ สุศาสตร์ในโรงเรียน โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2518,

205 หน้า

จิตประภา ศรีวิเศษ โครงการสุสภาพในโรงเรียน หัดดโกศลการพิมพ์ 2522,

154 หน้า

ฉลาก บุตรเนียร การศึกษานหาที่เป็นจริงและนหาที่ลาคหวังในด้านความ

สัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษากับชุมชน ความทัศนะของครู ผู้ปกครอง และ

คณะกรรมการโรงเรียน ปริญญานิพนธ์ กศ.บ. มหาวิทยาลัยศรีนกรินทรวิโรฒ

ประสานมิตร 2524, 105 หน้า อักสำเนา

ฉัตร ทวีสุ การจัดโครงการสุสภาพของโรงเรียนในนครหลวงกรุงเทพธนบุรี พ.ศ. 2515

วิทยานิพนธ์ ก.บ. คณะกรสุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, 47 หน้า

อักสำเนา

ชาญชัย ศรีไสยเพชร และ ฟอง เกิกแก้ว โครงการสุสภาพในโรงเรียน

วิทยาลัยครูพระนกร 2520, 258 หน้า

นพพงษ์ บุญจิตราคุย หลักการบริหารการศึกษาทั่วไป ภาควิชาบริหารการศึกษา

คณะกรสุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 159 หน้า อักสำเนา

นิภา มนุญปิฏ "วิธีการศึกษาปัญหาสุศึกษาในโรงเรียน" วารสารสุศึกษา 5 (8) :

22 - 28 เมษายน - มิถุนายน 2525

นิภา มนุญปิฏ และ วสันต์ ศิลปสุวรรณ บริการอนามัยโรงเรียน โรงพิมพ์ศรีอนันต์

2520, 319 หน้า

ปริญญ์ อังสุสิงห์ แนวทางในการวางแผนตั้งโรงเรียนใหม่ ภาควิชาบริหารการศึกษา

คณะกรสุศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนกรินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 221 หน้า

ปัญญา สมบูรณ์ศิลป์ หลักการจัดโครงการสุขภาพในโรงเรียน อักษรเจริญทัศน์

2523, 215 หน้า

ประณีต เครือธราฐ "ข้อคิดสำหรับครูในการจัดโครงการอนามัยโรงเรียน" สามัญศึกษา

4 (6) : 35 - 40 พฤษภาคม 2520

ประคับ แก้วเล็ก ปัญหาการจัดและบริหารพลศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ของเขต

การศึกษา 12. ปริญญาธิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2524, 89 หน้า อัดสำเนา

ประสิทธิ์ ศิลานทร การวิเคราะห์การใช้อาคารเรียนมาตรฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา

สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร ปริญญาธิพนธ์

กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 145 หน้า อัดสำเนา

ปรีชา กิจวัณชัย การศึกษาผลการปฏิบัติงานอนามัยโรงเรียนของผู้ผ่านการอบรม

งานอนามัยโรงเรียน จัดโดยศูนย์อนามัยโรงเรียนเขต 3 จังหวัดนครราชสีมา

ปี พ.ศ. 2520 วิทยานิพนธ์ วท.ม. มหาวิทยาลัยมหิดล 2523, 191 หน้า

อัดสำเนา

พัชรา กาญจนารัตน์ รัตน์ ขวัญบุญจันทร์ และพะเยาว์ คันทณี "การศึกษาโครงการ

สุขภาพและเปรียบเทียบพฤติกรรมสุขภาพนักเรียนในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี"

วารสารสุขภาพอันนนาการ 4 (3) : 29 - 39 กรกฎาคม 2521

พจน์ สุจ้านงค์ สุขภาพ โอเคเอ็นสโตร์ 2522, 472 หน้า

พิชัย แก้วล่ำกู การบริหารโครงการสุขภาพในสถานศึกษา เอกสารภาควิชาสุขภาพ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2523, 7 หน้า

พอง เกิดแก้ว สวัสดิ์ ทรัพย์จ้านงค์ และสมชาย ประเสริฐศิริพันธ์ โครงการสุขภาพ

ในโรงเรียน วัฒนาพานิช 2515, 237 หน้า

มานี ชูไทย วิชาการสุขภาพ โรงพิมพ์เจริญผล 2523, 164 หน้า

เลขาธิการคฤสุภา, สำนักงาน มาตรฐานอัตรากำลังข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2522, 28 หน้า

วิจิตร (ธีระกุล) วรุตบางกูร และ สุพิชญา ธีระกุล การบริหารโรงเรียนและการ
นิเทศการศึกษาเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 3 สมุทรปราการ ห้างหุ้นส่วนจำกัดชินธุ
การพิมพ์ 2523, 177 หน้า

วิเชียร เกตุสิงห์ สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ 2521, 155 หน้า

วินัย จันดาวรรณ การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขต
การศึกษา 10 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524, 149 หน้า
อักษำเนา

วิลาศ จันทรัตน์ การบริหารงานสุขภาพอนามัยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2524, 133 หน้า อักษำเนา

ศึกษาธิการ, กระทรวง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ห้างหุ้น
ส่วนจำกัดจงเจริญการพิมพ์ 2520, 252 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมการศึกษานอกโรงเรียน สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ห้า (พ.ศ. 2525 - 2529) ม.ป.ป. 17 หน้า

ศึกษาธิการ, กระทรวง กรมสามัญศึกษา รายงานผลการประเมินมาตรฐาน
(โรงเรียนมัธยมศึกษา) พ.ศ. 2522 ม.ป.ท. , 140 หน้า

ศูนย์อนามัยโรงเรียนเขต 3 และวิทยาลัยครูนครราชสีมา รายงานการวิจัยสภาพการณ์
การดำเนินงานอนามัยโรงเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ม.ป.ท. 2521, 62 หน้า

ศูนย์อนามัยโรงเรียนเขต 9 (สงขลา) รายงานประจำปี 2522 ศูนย์อนามัยโรงเรียน
เขต 9 เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม 2523, 99 หน้า

สนอง สกุลพราหมณ์ และ พิชิต สกุลพราหมณ์ อนามัยโรงเรียน พิมพ์ครั้งที่ 3
โรงพิมพ์สามมิตร 2524, 190 หน้า

สาธารณสุข, กระทรวง กรมอนามัย หลักการสุขภาพิบาลโรงเรียน โรงพิมพ์สำนัก
ข่าวสารพาณิชย 2523, 39 หน้า

สาธารณสุข, กระทรวง กองฝึกอบรม คู่มือนักเรียนพนักงานอนามัย เล่ม 4 โรงพิมพ์

สหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย จำกัด 2518, 250 หน้า

สาธารณสุข, กระทรวง กองสถิติสาธารณสุข ผลการปฏิบัติงาน งานสถานสุขภาพ

ปีงบประมาณ 2524 เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม 2525, 329 หน้า

สามัญศึกษา, กรม สรุปผลการดำเนินงาน โครงการสุขภาพการศึกษา กรม

สามัญศึกษา ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2522 - 2525 2525, 5 หน้า

สามัญศึกษา, กรม กองการมัธยมศึกษา เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา,

พ.ศ. 2523 พิมพ์พระพิธนา 2523, 37 หน้า

ขอข่วยการบริหารงานในสถานศึกษา เอกสารการอบรมผู้ช่วยผู้บริหาร

โรงเรียนฝ่ายบริหาร 6 - 8 กันยายน 2525, 15 หน้า

สามัญศึกษา, กรม หน่วยศึกษานิเทศก์ รายงานการวิจัย สภาพการปฏิบัติงานของ

งานสายบริการการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนกลาง ปีการศึกษา

2521 - 2522 2523, 148 หน้า

สายหยุด ชมานนท์ พยอม ถิ่นมณี และ อรวรรณ ธมชัยยา โครงการสุขภาพใน

โรงเรียน วิทยาลัยครูสวนกุหลาบ 2521, 286 หน้า

สุชาติ โสภประยูร โปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน พิมพ์ครั้งที่ 3 ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

2519, 209 หน้า

วิธีบริหารงานโครงการสุขภาพในโรงเรียน เอกสารการอบรมครูโรงเรียน

ในโครงการสุขภาพสายการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2522 2 - 12 กันยายน

2522, 26 หน้า

สุภรณ์ ประคับแก้ว คู่มือบริหารโรงเรียน พิมพ์ที่ศึกษาสัมพันธ์ 2521, 840 หน้า

อนันต์ ศรีโสภณ หลักการวิจัยเบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 3 วัฒนาพานิช 2521, 430 หน้า

อนามัย, กรม กองอนามัยโรงเรียน รายงานการประเมินโครงการอบรมงานอนามัย

โรงเรียน น.ป.ท. 2520, 65 หน้า

- Bent, Rudyard K. and Lloyd E. McCann. Administration of Secondary Schools. New York, McGraw-Hill, 1960. 356 p.
- Best, John W. Research in Education. 2nd. ed., Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall Inc., 1970. 399 p.
- Byrd, Oliver E. School Health Administration. Philadelphia, W.B. Saunders Company, 1964. 342 p.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 3rd. ed., New York, McGraw-Hill Book Co., 1976. 529 p.
- Good, Carter V. Dictionary of Education. 3rd. ed., New York, McGraw-Hill Book Co., 1973. 681 p.
- Hagg, Jessie Helen. School Health Program. New York, Henry Holt and Company, 1958. 533 p.
- Kilander, H.F. School Health Education. 2nd.ed., New York, Macmillan Company, 1970. 500 p.
- Mercado, Cesar M. How to Conduct Social Science Research. Manila, Sinag Tala Publishers, Inc, 1977. 88 p.
- Reader, Ward Glen. The Fundamental of Public School Administration. New York, Macmillan Company, 1958. 625 p.
- Turner, C.E. Planning for Health Education in Schools. London, Longmans, Green & Co., Limited, 1966. 157 p.
- William, Jesse F. and C.L. Brownell The Administration of Health Education and Physical Education. Philadelphia, W.B. Saunders Company, 1956. 439 p.
- Winer, B.J. Statistical Principles in Experimental Design. 2nd.ed., New York, McGraw-Hill Book Co., 1971. 907 p.

ภาคผนวก

ที่ ทม 1007/0333

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

7 มีนาคม 2526

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์

เรียน ผู้อำนวยการใหญ่โรงเรียน

บัณฑิตวิทยาลัย ขอรับรองว่า นายมานิต แก้วมพิท เป็นนิสิตระดับ
ปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา ชั้นปีที่ 2 ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
นิสิตผู้ต้องการมาติดต่อเพื่อขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำ
ปริญญานิพนธ์ เรื่อง การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3

ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทุม รอดประเสริฐ ประธาน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิชัย แก้วล้าฎ กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์ คือ ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากผู้
บริหารโรงเรียน ในระหว่างวันที่ 8 - 31 มีนาคม 2526 เพื่อเป็นข้อมูลในการ
ทำปริญญานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัยจะรู้สึกเป็นพระคุณอย่างสูง ในความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ
ที่ท่านจะโปรดให้แก่นิสิตผู้นี้

ขอแสดงความนับถือ (อย่างสูง)

(ลงชื่อ)

กานดา ณ ถลาง

(ศาสตราจารย์กานดา ณ ถลาง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 3919864

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2 มีนาคม 2526

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน, อาจารย์ใหญ่, ครูใหญ่ ที่เคารพ

เนื่องจากกระผมกำลังศึกษาระดับปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และขณะนี้ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การบริหารงานค่านุภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3" ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานค่านุภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้งานบริการค่านุภาพในโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เพื่อให้ผลการวิจัยนำไปเป็นข้อมูลในการพัฒนางานการศึกษาค้นคว้า จึงเรียนขอความอนุเคราะห์ท่าน, ผู้ช่วยทุกคน และหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียน ได้โปรดตอบแบบสอบถามที่ส่งมาด้วย และขอความกรุณาทางโรงเรียนได้รวบรวมแบบสอบถามส่งคืนให้กระผม ภายในวันที่ 31 มีนาคม 2526 พร้อมนี้ กระผมได้แนบซองสำหรับส่งคืนมาด้วยแล้ว

ขอขอบคุณในความกรุณาเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ด้วยความเคารพ

(ลงชื่อ) มานิต แก้วมณี

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถาม

"การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา"

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ สำหรับผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นผู้ตอบ ผู้บริหารโรงเรียนในขั้นได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ และหัวหน้าหมวดวิชาพลานามัยในโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งดังกล่าว ไม่ว่าโดยคำสั่งแต่งตั้งของกรมสามัญศึกษา หรือ จังหวัด หรือโรงเรียนก็ตาม

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ มีคำถามอยู่ 4 ข้อ
 - ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการจัดดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ตามที่เป็นอยู่จริง มีคำถามอยู่ 42 ข้อ
 - ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน มีคำถามอยู่ 29 ข้อ
-

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง
ตามความเป็นจริง

1. ตำแหน่งหน้าที่ ปัจจุบันท่านปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง
☐ ผู้บริหารโรงเรียน ☐ ผู้ช่วยผู้บริหาร
☐ หัวหน้าหมวดวิชาพลานามัย
2. ประสบการณ์ในการทำงาน ท่านปฏิบัติหน้าที่เฉพาะในสายงานบริหารมาแล้ว
☐ ไม่เกิน 5 ปี
☐ เกิน 5 ปีขึ้นไป
3. ท่านเคยเข้ารับการอบรมสัมมนาการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน (โครงการ
 สุขศึกษา สายการศึกษา) ซึ่งจัดโดยกรมสามัญศึกษาหรือกรมสามัญศึกษาร่วมกับ
 หน่วยงานอื่นหรือไม่
☐ เคย (ถ้าเคย ท่านเข้ารับการอบรมในปี พ.ศ.)
☐ ไม่เคย
4. จำนวนนักเรียน โรงเรียนของท่านมีนักเรียนทั้งหมดคน
 แยกเป็น นักเรียนชายคน
 นักเรียนหญิงคน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการจัดดำเนินงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ตาม
ที่เป็นอยู่

โปรดอ่านและพิจารณาข้อความต่อไปนี้ให้ละเอียด แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓
ลงใน ☐ หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงในโรงเรียนของท่าน ในข้อหนึ่ง ๆ
ท่านอาจตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ

การจัดสิ่งแวดล้อม

1. ลักษณะสถานที่ตั้งโรงเรียน

- ☐ เป็นที่ลุ่ม น้ำท่วม น้ำขังตามฤดูกาล
☐ เป็นที่ดอน น้ำท่วมไม่ถึง
☐ อื่น ๆ (ระบุ)

2. เนื้อที่บริเวณโรงเรียน

- ☐ กว้างขวางเพียงพอแล้ว
☐ แคบ แต่สามารถขยายออกไปได้
☐ แคบ และไม่สามารถขยายได้อีก

3. สิ่งแวดล้อมที่เป็นเหตุก่อให้เกิดความรำคาญ ☐ มี ☐ ไม่มี
ถ้ามีได้แก่

- ☐ กลิ่นเหม็น ☐ เสียงรบกวน
☐ ฝุ่นมาก ☐ ได้รับความสะอาด
☐ อื่น ๆ (ระบุ)

4. รั้วโรงเรียน ☐ มี ☐ ไม่มี

ถ้ามีทำด้วย

- ☐ ไม้ ☐ ลวดหนาม
☐ อิฐหรือซีเมนต์ ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

5. อาคารเรียน

- ☐ มีเฉพาะอาคารถาวร ☐ มีเฉพาะอาคารชั่วคราว
- ☐ มีทั้งอาคารถาวรและอาคารชั่วคราว

จำนวน อาคารถาวร หลัง

อาคารชั่วคราว..... หลัง

6. จำนวนนักเรียนในห้องเรียนที่มากที่สุดประมาณ

- ☐ 35 - 40 คน ☐ 41 - 45
- ☐ 46 - 50 คน

7. การระบายถ่ายเทอากาศในห้องเรียนโดยทั่วไป

- ☐ อากาศถ่ายเทได้ดี ☐ อากาศไม่ค่อยถ่ายเท

8. แสงสว่างในห้องเรียนโดยทั่วไป

- ☐ มากเกินไป ☐ เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน
- ☐ น้อยเกินไป

9. สีของกระดานดำที่ใช้

- ☐ สีดำ ☐ สีเขียวใบไม้
- ☐ สีอื่น ๆ (ระบุ)

10. ขนาดของโรงอาหาร

- ☐ กว้างพอสำหรับนักเรียนทั้งหมดรับประทานอาหารคร่าวเดียวกัน
- ☐ แคบ แคจัดให้นักเรียนรับประทานอาหาร 2 มัด
- ☐ ไม่มีโรงอาหารเฉพาะ และใช้ที่อื่นแทน (ระบุ).....

11. ห้องสำหรับนักเรียน

- ☐ อยู่ภายในอาคารเรียน
- ☐ เป็นอาคารต่างหากอยู่ติดกับอาคารเรียน
- ☐ เป็นอาคารต่างหากอยู่ห่างจากอาคารเรียน
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

จำนวน มีส่วนชาย ที่ มีส่วนหญิง.....ที่

12. ที่ปัสสาวะนักเรียนชาย

☐ อยู่รวมกับห้องส้วม ☐ แยกอยู่ต่างหาก

จำนวน มีที่ปัสสาวะนักเรียนชายที่

13. ห้องพยาบาล เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็น

☐ มีห้องพยาบาล เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็นครบ
☐ มีห้องพยาบาล แต่เวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็นไม่ครบ
☐ มีมุมพยาบาล ใช้อาสาสมัครประจำบ้าน
☐ อื่น ๆ (ระบุ)

14. การจักน้ำดื่มสำหรับนักเรียน

ก. ชนิดของน้ำ

☐ น้ำฝน ☐ น้ำประปา
☐ น้ำบาดาล ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

ข. ลักษณะการจัก

☐ ใส่ถังไว้ให้แล้วใช้ภาชนะตักดื่ม ☐ ใส่ถังมีก๊อกเปิด
☐ เป็นก๊อกที่ต่อมาจากท่อน้ำ ☐ น้ำพุ
☐ อื่น ๆ (ระบุ)

15. สนามกีฬาโรงเรียน

ก. ชนิดที่มี

☐ มีเฉพาะสนามหญ้า ☐ มีทั้งสนามหญ้าและสนามพื้นซีเมนต์
☐ มีสนามชนิดอื่น (ระบุ)

ข. ขนาด

☐ เพียงพอที่จะใช้ ☐ ยังไม่เพียงพอที่จะใช้

16. การระบายน้ำในโรงเรียน

- ☐ มีท่อระบายน้ำในโรงเรียนและต่อถึงท่อสาธารณะ
☐ มีร่องระบายน้ำไว้รอบ ๆ อาคารเรียน
☐ ไม่มีท่อระบายน้ำหรือร่องระบายน้ำ
☐ อื่น ๆ (ระบุ)

17. การกำจัดขยะของโรงเรียน

- ☐ ใช้เตาเผา
☐ มีรถมาขนไปทิ้งที่อื่น
☐ ชุกหลุมฝัง
☐ อื่น ๆ (ระบุ)

18. ไม้ยืนต้น ไม้ร่มเงา

- ☐ มีมาก
☐ มีน้อย
☐ มีพอสมควร
☐ ไม่มี

19. มาตรการดูแลความปลอดภัยแก่นักเรียน

- ☐ มีครูเวรคอยควบคุมดูแล
☐ มียามรักษาการณ์ตลอดวัน
☐ มีสารวัตรนักเรียน
☐ มีคณะกรรมการดูแลปลอดภัย
☐ อื่น ๆ (ระบุ)

การจัดบริการสุขภาพ

20. การตรวจสุขภาพของนักเรียนโดยแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

- ☐ ตรวจเมื่อเริ่มเข้าโรงเรียน
☐ ตรวจปีละครั้ง
☐ ตรวจมากกว่าปีละหนึ่งครั้ง
☐ ไม่เคยได้รับการตรวจ

21. การตรวจสุขภาพของนักเรียนในตอนเช้าโดยครูอาจารย์

- ☐ ตรวจทุกวัน
☐ ตรวจสัปดาห์ละครั้ง
☐ นาน ๆ ตรวจครั้ง
☐ ไม่มีการตรวจ

22. ความสนใจของครูอาจารย์ในการตรวจสุขภาพนักเรียน

- ☐ สนใจมาก
☐ สนใจพอสมควร
☐ ยังให้ความสนใจน้อย

23. ความรู้ด้านการปฐมพยาบาลของครูอาจารย์โดยทั่วไป
- ☐ ถี่มาก ☐ ถี่
- ☐ พอใช้ ☐ ยังต้องปรับปรุง
24. การบริการตรวจสอบสุขภาพแก่ครูอาจารย์และบุคลากรอื่นในโรงเรียน
- ☐ ตรวจปีละครั้ง ☐ ตรวจพร้อมกับคอนให้บริการนักเรียน
- ☐ ตรวจเป็นครั้งคราวเมื่อเกิดปัญหา
- ☐ ไม่มีการตรวจ
25. การตรวจวัดสายตาและทดสอบการได้ยินของนักเรียน โดยครูอาจารย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- ☐ ภาคเรียนละครั้ง ☐ ปีละครั้ง
- ☐ ไม่เคยจัดตรวจวัดสายตา ☐ ไม่เคยจัดทดสอบการได้ยิน
26. การชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูงของนักเรียนโดยครูอาจารย์
- ☐ ภาคเรียนละครั้ง ☐ ปีละครั้ง
- ☐ ไม่เคยทำเลย
27. การมีบัตรสุขภาพประจำตัวนักเรียน
- ☐ มีครบทุกคน ☐ มีบ้างเป็นบางคน
- ☐ ไม่มีบัตรสุขภาพเลย
28. การบริการรักษาพยาบาลในโรงเรียน
- ☐ ขาดเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ที่จำเป็น
- ☐ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านนี้
- ☐ มีความพร้อมในการให้บริการ
29. การจัดบริการอาหารกลางวัน
- ☐ โรงเรียนดำเนินการเองโดยครูอาจารย์และนักเรียน
- ☐ ให้บุคคลภายนอกมาจำหน่ายโดยความควบคุมของโรงเรียน
- ☐ โรงเรียนจำหน่ายเองและบุคคลภายนอกจำหน่ายด้วย
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

30. บริการค้นหาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของบุคลากรในโรงเรียน
- ☐ จัดทัศนศึกษาร่วมกัน ☐ จัดให้มีการเล่นและแข่งขันกีฬา
- ☐ จัดงานรื่นเริงพบปะสังสรรค์ ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

31. บริการแนะแนวสุขภาพนักเรียน ☐ มี ☐ ไม่มี

ถ้ามีจัดทำโดย

- ☐ ครูอาจารย์ประจำชั้น ☐ ครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษา
- ☐ ครูแนะแนว ☐ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
- วิทยากรอื่น (ระบุ)

32. ผู้มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียนโดยตรงเวลาเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน

- ☐ ครูอาจารย์ประจำชั้น ☐ ครูเวร
- ☐ ครูพยาบาล ☐ ผู้บริหารโรงเรียน
- ☐ ครูอื่น ๆ (ระบุ)

การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา

33. ความพร้อมด้านตัวครูอาจารย์ผู้สอนสุขศึกษา

- ☐ มีวุฒิสุศึกษา ☐ มีวุฒิพลศึกษา
- ☐ มีวุฒิพยาบาล ☐ ใช้ครูอาจารย์วุฒิอื่นตามความจำเป็น

34. หนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับสุขศึกษาสำหรับครูอาจารย์คนคว่า

- ☐ มีเพียงพอ ☐ มีบ้างเล็กน้อย
- ☐ ไม่มีเลย

35. หนังสือหรือเอกสารเกี่ยวกับสุขศึกษาสำหรับนักเรียนกันคว่าเพิ่มเติม

- ☐ มีเพียงพอ ☐ มีบ้างเล็กน้อย
- ☐ ไม่มีเลย

36. ความพร้อมด้านสื่อการเรียนการสอนสุขศึกษา

- ☐ มีจำนวนเพียงพอ ☐ มีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอ

37. การจัดหาอุปกรณ์การสอนสู่ศึกษา
- ☐ โรงเรียนจัดหาให้ตามความต้องการของผู้สอน
 - ☐ ผู้สอนจัดหาและ / หรือจัดทำเอง
38. ครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษาได้รับการฝึกฝนอบรมเพื่อการทำงาน
- ☐ ค่อนข้างมาก ☐ ค่อนข้างน้อย
 - ☐ พอใช้ ☐ ยังต้องแก้ไข
39. การจัดทำโครงการสอนสู่ศึกษาในแต่ละชั้นเรียน
- ☐ ผู้สอนทุกคนช่วยกันจัดทำ ☐ ผู้สอนแต่ละคนจัดทำกันเอง
 - ☐ ใช้โครงการสอนของกลุ่มโรงเรียน
 - ☐ ใช้โครงการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์
 - ☐ อื่น ๆ (ระบุ)
40. ทัศนคติของครูอาจารย์ผู้สอนสู่ศึกษาต่อการสอน ส่วนมาก
- ☐ เป็นไปในทางบวก ☐ เป็นไปในทางลบ
 - ☐ ไม่ทราบทัศนคติ
41. กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน
- ☐ เป็นโครงการในแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน
 - ☐ เป็นกิจกรรมอิสระของครูอาจารย์แต่ละชั้น
 - ☐ อื่น ๆ (ระบุ)
42. ความช่วยเหลือ สนับสนุนการสอนสู่ศึกษาจากศึกษานิเทศก์
- ☐ ได้รับการนิเทศเกินกว่าปีละ 2 ครั้ง
 - ☐ ได้รับการนิเทศไม่เกินปีละ 2 ครั้ง
 - ☐ ไม่เคยได้รับการนิเทศ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียน
 โปรดอ่านและพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ เพียงข้อละ
 หนึ่ง เครื่องหมายลงในช่องคำตอบทางขวามือที่ตรงตามระดับความคิดเห็นของท่าน
การบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อม

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1.	การจัดโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ควรมีผู้รับผิดชอบ ดำเนินงานในรูปคณะกรรมการ					
2.	สถานที่ตั้งโรงเรียนมีผลโดยตรงต่อการจัดสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ					
3.	นักเรียนควรมีบทบาทและความรับผิดชอบในการรักษา ความสะอาดภายในโรงเรียน มากกว่าบุคลากรอื่น ๆ					
4.	ครูอาจารย์และคณาธิการโรงเรียนมีส่วนช่วยในการจัด สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะได้มาก เมื่อ ทุกคนเข้าใจวิธีปฏิบัติ					
5.	การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ควรเน้นเรื่องความ สะอาดทั้งน้ำดื่ม ห้องส้วม และบริเวณโรงเรียน					
6.	รั้วโรงเรียนมัธยมศึกษามีความจำเป็นน้อย เพราะ นักเรียนระมัดระวังควบคุมตนเองได้ก็อยู่แล้ว					
7.	โรงเรียนมัธยมศึกษาควรมีห้องพยาบาลเป็นเอกเทศ					
8.	โรงอาหารของโรงเรียนควรมีลูกทาสายเพื่อ ป้องกันสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค					
9.	บริเวณโรงเรียนที่มีต้นไม้ ไม้ร่มเงามาก ทำให้ ยากในการดูแลรักษาความสะอาด					

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย ยิ่ง
10.	อาคารสถานที่และบริเวณโรงเรียน มีส่วนก่อให้เกิด อุบัติเหตุแก่นักเรียนได้					
11.	โรงเรียนควรคำนึงถึงเรื่องสวัสดิภาพในการเดินทาง มาโรงเรียนและกลับบ้านของนักเรียน.....					

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัด
สิ่งแวดล้อม

1.
2.
3.
4.

การบริหารงานด้านการจัดบริการสุขภาพ

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1.	จัดให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่าง โรงเรียน กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการให้บริการ สุขภาพแก่นักเรียน					
2.	เมื่อมาเข้าโรงเรียนใหม่หรือออกจากโรงเรียนไป นักเรียนควรนำบัตรสุขภาพควบคู่กับใบแสดงผล การเรียนเสมอ					
3.	โรงเรียนที่มีแพทย์หรือพยาบาลคอยให้บริการประจำ โรงเรียน แสดงว่าการดำเนินงานด้านสุขภาพ ในโรงเรียนนั้นดีแล้ว					
4.	การจัดบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียนถือเป็น นโยบายที่สำคัญในการให้บริการสุขภาพ					
5.	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินการ จัดอาหารกลางวันของโรงเรียน					
6.	บริการแนะแนวสุขภาพแก่นักเรียนเป็นงานร่วมกัน ของโรงเรียนและบุคลากรของนักเรียน					
7.	โรงเรียนควรจัดโครงการให้บริการความรู้ด้าน สุขภาพแก่ชุมชนด้วย					
8.	กิจกรรมนันทนาการส่งเสริมทั้งสุขภาพทางกายและ สุขภาพจิต					
9.	โรงเรียนควรจัดประกันสุขภาพนักเรียนและบุคลากร อื่นในโรงเรียนไว้กับสถานพยาบาล					

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัด
บริการสุขภาพ

1.
2.
3.
4.

การบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนสุขภาพ

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
1.	โรงเรียนควรปรับปรุงการเรียนการสอนสุขภาพ เพื่อให้สามารถแก้ปัญหาสุขภาพที่นักเรียนประสบอยู่					
2.	ครูอาจารย์สอนสุขภาพจำเป็นต้องใช้ อุปกรณ์การสอน					
3.	ความสำเร็จในการสอนสุขภาพทำได้โดยการใช้ ข้อสอบมาตรฐานวัด					
4.	การนิเทศการสอนสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่มีความจำเป็น เพราะครูอาจารย์สอนมี คุณภาพสูงแล้ว					

ข้อที่	ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง
5.	การสอนสุขศึกษาต้องเน้นทั้งทัศนคติ ความรู้และการ ปฏิบัติควบคู่กันไป					
6.	โรงเรียนสามารถจัดประสบการณ์ด้านสุขภาพให้นักเรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียน					
7.	ครูอาจารย์สอนสุขศึกษาควรมีพฤติกรรมทางสุขภาพ ที่ดีเป็นตัวอย่างแก่นักเรียนได้					
8.	ก่อนที่จะให้การศึกษาแก่นักเรียนอื่น ๆ นั้น ควรให้เด็กมีสุขภาพ ดีเสียก่อน					
9.	การพิจารณาความดีความชอบของครูอาจารย์สอน สุขศึกษา ควรยึดพฤติกรรมทางสุขภาพของนักเรียน เป็นองค์ประกอบหนึ่งด้วย					

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัดการเรียน
การสอนสุขศึกษา

1.
2.
3.
4.

(แบบสอบถามหมดเพียงแค่นี้ ขอขอบคุณครับ)

ค่าอำนาจจำแนก ของแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานค่าน
สุขภาพในโรงเรียน

การบริหารงานค่านการจัดสิ่งแวดล้อม

ข้อ	$\bar{X}_H$	S_H^2	$\bar{X}_L$	S_L^2	ค่า t
1	4.9375	.0625	4.1250	.1166	7.6795
2	4.6875	.2291	4.1875	.2958	2.7605
3	4.6250	.3833	4.1250	.7833	1.8517
4	4.7500	.2000	4.1250	.2500	3.7268
5	4.7500	.2000	3.8750	.7833	3.5296
6	4.2500	1.5333	3.2500	1.2660	2.3908
7	4.8750	.1166	4.4375	.2625	2.8422
8	4.3750	.6625	3.7500	.7333	2.1160
9	4.4375	.2625	3.2500	1.5333	3.5445
10	2.9375	.8625	2.3125	.7625	1.9612
11	4.7500	.2000	4.0625	.0625	5.3675

การบริหารงานค่านการจัดบริการสุขภาพ

ข้อ	$\bar{X}_H$	S_H^2	$\bar{X}_L$	S_L^2	ค่า t
1	4.8125	.1625	4.1875	.1625	4.3852
2	4.6875	.2292	4.1875	.2958	2.7603
3	3.2500	.6000	2.3125	.6291	3.3735

ข้อ	$\bar{X}_H$	S_H^2	$\bar{X}_L$	S_L^2	ค่า t
4	4.5000	.2666	3.8125	.2958	3.6669
5	4.2500	.7333	3.7500	.2000	2.0702
6	4.4375	.2625	3.9375	.4625	2.3488
7	4.4375	.5291	3.8125	.2958	2.7525
8	4.7500	.2000	4.1250	.1166	4.1289
9	4.1875	.5625	3.6875	.3625	2.0795

การบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนสหศึกษา

ข้อ	$\bar{X}_H$	S_H^2	$\bar{X}_L$	S_L^2	ค่า t
1	4.7500	.0200	4.1250	.1166	5.7874
2	4.8125	.1625	4.1875	.1625	4.3852
3	3.9375	.4625	3.1875	.5625	2.9632
4	4.3750	.3833	3.8125	.1625	3.0455
5	4.9375	.0625	4.0625	.0625	9.8994
6	4.4375	.2625	4.0000	0	3.4156
7	4.8125	.1625	4.0000	.8000	3.3125
8	4.4375	.5292	3.6250	.7833	2.8368
9	4.3750	.7833	2.9375	.7292	4.6754

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธี Alpha
Coefficient

จากสูตร

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่น

n แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum s_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนรายข้อ

s_t^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับนี้

$$n = 29$$

$$\sum s_i^2 = 13.3119$$

$$s_t^2 = 76.7143$$

$$\alpha = \frac{29}{28} \left(1 - \frac{13.3119}{76.7143} \right)$$

$$= 0.8560$$

การบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3

บทคัดย่อ

ของ

มานิต แก้วมณี

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กันยายน 2526

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการจัดทำเป็นงานด้านสุขภาพในโรงเรียน ความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3 และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน โดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน การฝึกอบรม และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหาร

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 269 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก 60 คน ผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง 85 คน และผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ 124 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามตรวจสอบรายการและมาตราส่วนประเมินค่า การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติพื้นฐาน และ $t - test$, $F - test$ โดยตั้ง นัยสำคัญของความแตกต่างทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถจัดสภาพในโรงเรียนให้ถูกสุขลักษณะ ขาดความพร้อมที่จะดำเนินงานอยู่อีกหลายประการ เช่น การป้องกันเหตุรำคาญจากสิ่งแวดล้อม การระบายน้ำ การตรวจสุขภาพนักเรียน ความเพียงพอของโรงอาหาร เวชภัณฑ์อุปกรณ์ในการให้บริการรักษาพยาบาล และสื่อการเรียนการสอนสุขภาพ เป็นต้น ผู้บริหารโรงเรียนเห็นด้วย หรือให้ความสำคัญต่อการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนอยู่ในระดับสูง เมื่อจำแนกตามตัวแปรที่ศึกษาแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นในการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายค้านพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ และผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัดการเรียนการสอนสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้บริหารโรงเรียนที่เคยผ่านการอบรมการบริหารงานด้านสุขภาพในโรงเรียนและผู้บริหารโรงเรียนที่ไม่เคยผ่านการอบรม ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบริหารเกิน 5 ปีขึ้นไป และผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ไม่เกิน 5 ปี มีความ

คิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้การวิจัยยังปรากฏว่า ปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานที่
ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ประสบและต้องการได้รับความช่วยเหลือมาก ได้แก่ งบประมาณ
บุคลากรตรงตามสายงาน และวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

ADMINISTRATION OF SCHOOL HEALTH IN SECONDARY SCHOOLS
UNDER THE DEPARTMENT OF GENERAL EDUCATION,
EDUCATIONAL REGION III

AN ABSTRACT

BY

MANIT KHAMAHITHI

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
September 1983

The purposes of this study were to investigate the condition of school health management, the opinion, the problems and the recommendations of the secondary school administrators in administering the school health program, and to compare the administrators' opinion by differences in the school size, training in school health administration, and work experiences.

The sample were 269 administrators of secondary schools under the Department of General Education in Educational Region III. It was consisted of 60 administrators from small schools, 85 from medium schools and 124 from large schools. Data were obtained from questionnaires of checklist and rating scale administered by individuals. Basic descriptive and inferential statistics namely t - test and F - test were employed in the analysis of data. Differences between the groups were pre-determined significant at the .05 level.

The findings indicated that the condition of school health management in most secondary schools were unsanitary and were not ready to work in several aspects, such as, the prevention of nuisance, the rainage system, the physical health examination service for students, the provision of sufficient school lunch area, essential drugs and neccessary medical equipments, and the multi-media for health instruction, and so forth. The administrators had shown a high level of interest in school health program management. There were no significant differences of opinion in administering the school health among the administrators, but the administrators in large schools

and medium schools had significantly different opinions in administering the health education instruction. The administrators with different backgrounds in training in school health administration and work experiences had significantly different opinions in management of school health environment. Furthermore, the study had pointed out that the most common problems which the administrators were facing in administering the school health were budget, health manpowers and materials.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ นายมานิต แก้วมทิษฐ์
วัน เดือน ปีเกิด 27 กุมภาพันธ์ 2491
สถานที่เกิด 87 หมู่ที่ 6 ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
การศึกษา

ประถมศึกษา โรงเรียนบ้านท่าทะเล อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2498 - 2501

มัธยมศึกษา โรงเรียนศรีราษฎร์วิทยา อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2502 - 2507

ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา วิทยาลัยครูสงขลา พ.ศ. 2508 - 2509

ปริญญาการศึกษาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาพระนคร พ.ศ. 2512 - 2513

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2524 - 2526

หน้าที่ราชการ

ครูจัตวา โรงเรียนวัดพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2510 - 2511

ครูตรี โรงเรียนสตรีสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2514 - 2516

ครูโท โรงเรียนสตรีสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2517

ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสตรีสุราษฎร์ธานี อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2518

ครูใหญ่โรงเรียนบ้านตาขุนวิทยา อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2519 - 2521

ช่วยปฏิบัติราชการฝ่ายแผนงานและวิชาการ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด
สุราษฎร์ธานี พ.ศ. 2522 - ปัจจุบัน